

Onsdagen den 27 januari

Kl. 09.00–17.37

§ 1 Senaste dag för avlämnande av propositioner

I enlighet med 9 kap. 3 § riksdagsordningen hade talmannen föreslagit att propositioner som regeringen avsåg skulle behandlas under innevarande riksmöte och för vilka särskild tidpunkt inte var föreskriven skulle avlämnas senast *tisdagen den 23 mars 2021*.

Kammaren biföll detta förslag.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:342

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:342 Skärpningar av lagen om särskild utlänningskontroll

av Adam Marttinen (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 12 februari 2021.

Stockholm den 25 januari 2021

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:355

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:355 Gigjobb

av Ciczie Weidby (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 februari 2021.

Prot. 2020/21:71
27 januari

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 26 januari 2021
Arbetsmarknadsdepartementet
Eva Nordmark (S)
Enligt uppdrag
Charlotte Kugelberg
Expeditionschef

§ 3 Anmälan om uteblivet svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:351

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:351 Biståndsmedel till islamistiska organisationer

av Markus Wiechel (SD)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är statsrådets planerade avgång inom kort och redan inbokade engagemang i tiden fram till dess.

Stockholm den 25 januari 2021

Utrikesdepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2020/21:82 och 84 till finansutskottet

2020/21:85 till justitieutskottet

Motioner

2020/21:3839, 3841, 3844 och 3845 till konstitutionsutskottet

2020/21:3838, 3840, 3843 och 3846 till socialförsäkringsutskottet

§ 5 Mer träffsäkra krisstöd för företag för att möta coronapandemins konsekvenser

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU38

Mer träffsäkra krisstöd för företag för att möta coronapandemins konsekvenser
föredrogs.

Anf. 1 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Coronapandemin har slagit hårt mot hela samhället. Det är många som har förlorat nära och kära och ännu fler som varit sjuka eller i närheten av sjuka. Sjukvårdens personal jobbar fortfarande väldigt hårt och långa dagar för att vårda de sjuka. Vi behöver alla fortsätta att ta ett stort ansvar för att minska smittspridningen.

Coronapandemin är förstas i första hand ett hot mot människors liv och hälsa, men de ekonomiska konsekvenserna är också stora. Världsekonomin har genomgått ett av de kraftfullaste fallen sedan andra världskriget.

Även i Sverige är många oroliga för sin framtida försörjning, och många företag är i ett mycket tufft ekonomiskt läge. Även om många företagare och löntagare ute i landet har det tufft ser vi ändå att de krisåtgärder som vi vidtar gör skillnad. Och konstigt vore det ju annars. Totalkostnaden för budgetpropositionen och de extra krisåtgärder som presenterats under pandemin kan hittills summeras till 374 miljarder kronor. Det är historiskt. Aldrig tidigare har stödet från svenska skattebetalare kunnat rädda så många jobb i privat sektor.

Nästan 600 000 svenskar har varit korttidspermitterade under krisen. Därmed har hundratusentals löntagare undgått risken att bli av med jobbet, och företagen har på det sättet kunnat behålla viktig arbetskraft.

Tack vare att Sverige gick in i krisen med en stabil ekonomi och låg statsskuld har regeringen och dess samarbetspartier kunnat agera kraftfullt för att skydda jobb och företag. Det har hela tiden varit osäkert hur krisen skulle utvecklas och inte minst hur länge den kommer att pågå. Det har också varit viktigt att få ut pengar fort. Detta har gjort att de ekonomiska stöden har justerats och kommer att justeras alltmedan pandemin fortsätter.

Regeringen följer det ekonomiska läget noga och utvärderar löpande de olika stödernas effekter och deras träffsäkerhet. Det krävs noggranna avvägningar för att våra gemensamma resurser ska användas på ett ansvarsfullt och effektivt sätt. Regeringen och dess samarbetspartier har också varit tydliga med att nya restriktioner ska följas upp med utökade stöd. Med anledning av den ökade smittspridningen och den nya pandemilagen har vi därför de senaste veckorna presenterat förlängningar och förstärkningar av krisstöden.

I dag debatterar vi finansutskottets betänkande 38 om mer träffsäkra stöd till företag. Finansutskottet föreslår att två tillkännagivanden ska riktas till regeringen.

Det första handlar om att regeringen skyndsamt bör se över reglerna om korttidspermittering för att underlätta för företag inom hårt drabbade branscher att behålla sina anställda. Det är såklart viktigt att branscher som drabbas hårt får stöd, och Sverige har ju också utformat de ekonomiska stödåtgärderna så att de ska komma de hårdast drabbade företagen till del.

Prot. 2020/21:71

27 januari

*Mer träffsäkra krisstöd
för företag för att möta
coronapandemins
konsekvenser*

Prot. 2020/21:71
27 januari

*Mer träffsäkra krisstöd
för företag för att möta
coronapandemins
konsekvenser*

De generella stöden är utformade så att ju mer ekonomiska svårigheter en har, desto mer stöd är en berättigad till.

Vi kan till exempel se att hotell och restaurang, som är en av de mest utsatta branscherna, tillhör de branscher som fått mest krisstöd per anställd. Man ska också veta om att stöd som inte är generella utan riktar sig till enbart vissa företag tar längre tid att få på plats, eftersom de måste ha statsstöds godkännande av EU. De nöjesparker som i somras hade stängt på grund av ordningslagen väntar till exempel därför fortfarande på slutliga besked huruvida de kommer att få det mer generösa stöd som regeringen vill ge dem.

Stödet för korttidspermitteringar kommer så fort vi har behandlat frågan i riksdagen att innebära att man kan gå ned 80 procent i arbetstid under de här månaderna med hög smittspridning. Det kommer att hjälpa många företag i just de branscher som har ett tufft ekonomiskt läge. Därtill har regeringen och samarbetspartierna presenterat nya och förstärkta stöd som också inom kort kommer att komma de här företagen till del.

Med detta sagt fortsätter förstås regeringen och samarbetspartierna att följa utvecklingen och är också redo att ta nya beslut för att stöden ska bli så träffsäkra och effektiva som möjligt. Men hittills ser vi inte skäl att frångå huvudinriktningen om generella stöd som riktar sig till de företag som drabbas hårdast, oavsett vilken bransch de formellt tillhör. Det finns trots allt tydliga bevis för att till exempel vissa restauranger går väldigt bra under krisen.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till vår reservation under den första beslutspunkten i betänkandet. När det gäller den andra beslutspunkten yrkar jag dock bifall till förslaget att regeringen bör åtgärda vissa brister i befintliga krisstöd för enskilda näringsidkare. Det handlar om de personer som har enskild firma och som har varit föräldralediga eller sjukskrivna under jämförelsemånaderna. Det handlar också om att den som har enskild firma och har tagit emot arbetslöshetsersättning ska kunna ta emot omsättningsstöd.

Detta är frågor som kanske inte handlar om väldigt mycket pengar totalt i en statsbudget, men för de enskilda som drabbas av stolpigheterna i systemet är det förstås helt avgörande. Och vi är glada över att hela finansutskottet vill förbättra stöden i dessa delar. Eftersom regeringen redan jobbar med de här frågorna har jag också förhoppningen att detta snart kan komma på plats.

Pandemin har som sagt slagit hårt och snabbt mot hela samhället. Finansutskottet har under föregående år i bred samsyn beslutat om hela tolv extra ändringsbudgetar med krisåtgärder. Många åtgärder har behövt tas fram snabbt och har också behövt justeras i efterhand för att stöden ska bli mer träffsäkra. Det är bra att ett enigt utskott här i dag kan ta ytterligare steg i den riktningen.

Fru talman! Jag vet att många företag och branscher har det tufft. Det är därför vi så snabbt som möjligt anpassar systemen när situationen förändras. Många hör av sig till oss om långa handläggningstider. Därför vill jag passa på att säga att det är en fråga som vi fortsätter att följa och som vi tittar noga på, och vi jobbar med att korta handläggningstiderna ytterligare. Vår avsikt är förstås att pengarna ska göra så stor nytta som möjligt ute i företagen.

Anf. 2 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Detta år med pandemi – nästan ett helt år – är ett år som vi aldrig någonsin kommer att glömma. Det har drabbat oss hårt och varit väldigt tufft för alla parter, inte minst för dem som vi ska diskutera i dag, nämligen företagen.

Jag kan börja med att konstatera att jag tycker att riksdag och regering tillsammans har vidtagit enormt starka åtgärder. Vi har, precis som föregående talare sa, skjutit in 374 miljarder kronor. Det är rekordmycket pengar. Bara krisåtgärderna för 2021 motsvarar 63 miljarder, så det är inte färdigt med det.

De extra ändringsbudgetar som vi har beslutat om är inriktade på att säkra viktiga samhällsfunktioner, säkra svenska jobb, säkra svenska företag och säkra ett fortsatt livskraftigt civilsamhälle.

När det gäller dagens diskussion om träffsäkra krisstöd kan jag säga att jag som centerpartist är både stolt och nöjd, men samtidigt missnöjd. Jag återkommer till det.

Centerpartiets roll denna mandatperiod är lite unik. Vår roll är att förhandla. Jag är väldigt nöjd och stolt över att vi har varit med och förhandlat fram tolv extra ändringsbudgetar i fjol, och jag tror att det redan är fyra på gång under detta år. Från Centerpartiet har vi tillsammans med Liberalerna varit väldigt pådrivande i regeringsförhandlingarna när det gäller allt som rör företagsstöd. Jag är faktiskt väldigt stolt över att vi har kommit dit.

Att vi i Centerpartiet prioriterar detta så hårt är för att vi anser att företagen är grunden och det som bygger samhället starkt och ger ett bra välfärdssamhälle.

Centerpartiets linje våren 2020 var rätt tydlig. Vi föredrog en snabb och bra lösning hellre än en perfekt lösning som kom senare. Det gjorde att vi nyttjade befintliga lagstiftningar. Då blev inte allt perfekt och träffsäkert. Men vi såg att alternativet att inte göra så hade varit betydligt sämre, för då hade det tagit längre tid. Allt hade syftet att rädda så många livskraftiga företag som vi kunde. Men vi var också rätt tydliga från början med att vi inte kommer att klara att rädda alla företag. Det är inte möjligt.

Centerpartiets linje i höst har haft tre ingångar. Det ska vara snabba åtgärder, det ska vara träffsäkra åtgärder och de ska rymmas inom EU:s ramverk. Det har gjort att vi har haft åtskilliga förhandlingar med regeringen om att förfina stöden, att förlänga stöden och att maximera stödnivåerna enligt EU:s ramverk. Samtidigt har vi förhandlat fram mer pengar och resurser för att förkorta myndigheternas handläggningstider. Det är jag nöjd med.

Däremot är jag mindre nöjd, eller rent av missnöjd, med andra saker. Allt har ju inte gått lysande bra. Jag ska ta ett gotländskt exempel, eftersom jag har min verklighet där.

På Gotland finns Gotlands Strumpfabrik med fem anställda. Det är ett litet gott och kärt landsbyggsföretag som fick ett preliminärt ja till stöd för korttidsarbete i våras. Företaget är ett aktiebolag och uppfyller precis alla krav för korttidsarbete. Men i höstas fick man nej. Det visade sig att man använder årsvis löneutbetalning i stället för månadsvis löneutbetalning. Denna lilla detalj gjorde att man nu riskerar fortlevnaden för företaget. Man missar stöd, eller blir till och med återbetalningsskyldig, på knappt 300 000 kronor. Detta visar att allt verkligen inte har gått bra.

Prot. 2020/21:71

27 januari

*Mer träffsäkra krisstöd
för företag för att möta
coronapandemins
konsekvenser*

Vi är också missnöjda med att en del av stöden – då tänker jag framför allt på stöd till enskilda näringsidkare och till handels- och kommanditbolag – kom för sent på plats. Men vi har från Centerpartiet drivit på så gott vi har kunnat.

Den stora diskussion som har varit under hösten och under senare tid gäller givetvis det övergripande problemet med myndigheternas senfärdiga hantering av tillstånd, beslut och framför allt utbetalningar. Detta är vi mycket missnöjda med. Där landar, som vi ser det, ansvaret tungt på regeringen som har ansvaret för myndighetshantering.

Detta gjorde att näringsministern och berörda myndigheter på Centerpartiets initiativ kallades till näringsutskottet så att de fick förklara varför vi har fått det stödkaos som vi har fått.

Vi möter löpande många av dessa förtvivlade och oroade företagare. Det handlar då nästan alltid om frågor om omställningsstöd och ersättningar för korttidsarbete och varför det går så trögt.

Det som vi från vårt håll har kunnat göra är att vi har förhandlat fram mer pengar till handläggare. Till exempel ska nu Tillväxtverket anställa 200 nya handläggare under första kvartalet. Det är i alla fall en liten tröst.

Fru talman! Det senaste året kommer att bli historiskt. Jag hoppas verkligen att vi aldrig ska behöva göra så många extra ändringsbudgetar som vi gjorde 2020.

Jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 3 KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Vi befinner oss i en extraordinär och svår tid. Många har blivit av med nära och kära och förlorat sina jobb. Våldigt många företagare runt om i Sverige ligger vakna om nätterna oroliga för sitt företags framtid, ett företag som de har lagt ned sin själ i och där de har sin framtidstro.

Att mildra denna oro och ge dessa företagare framtidshopp upptar regeringens och samarbetspartiernas vakna tid. Vi gör allt vi kan för att möta dessa företags behov.

De stöd som har tagits fram för företagare har tagits fram i en extraordinärt snabb takt. Vi har flera gånger här i kammaren kommit fram till att principen att få dem på plats snabbt är bättre än att de ska vara perfekta. Vi har upprepade gånger gjort mindre justeringar i efterhand när det har visat sig att det har uppstått problem när stöden har mött verkligheten. Villigheten att göra det kvarstår. Vi har ofta konstruktiva diskussioner i finansutskottet – och jag har förstått att man har det även i näringsutskottet – med målet att få dessa stöd att fungera väl.

Vi har i dag en situation med handläggningstider som inte är acceptabla. Det är ett problem som vi måste anstränga oss mer för att komma till rätta med. En metod är självklart att myndigheterna får anställa fler. En annan del är att vi tittar på om vi kan skruva i regelverket så att de blir mer funktionella.

När vi gör detta måste vi också ha respekt för de uppgifter som når oss om att det förekommer organiserat och uttänkt fusk med dessa stöd. Det är tyvärr en del av verkligheten som vi ser. En utredare har granskat hanteringen av stöden, och han har tyvärr kunnat konstatera att det förhåller sig så. Då måste vi också se till att myndigheterna har förutsättningar att betala ut stöden rätt från början. Att i efterhand försöka göra efterkontroller

och få tillbaka pengarna är väldigt svårt. Det visar myndigheternas erfarenheter av motsvarande arbete som de gör kontinuerligt. Vi behöver, som så ofta, hitta en balans.

Korttidsstödet är det största och det viktigaste som vi har under denna pandemi. Korttidspermitteringarna gör att anställda kan få behålla sin anställning. Man har kunnat anpassa hur mycket de anställda är på jobbet efter hur krisen har varit. Det har varierat under året kopplat till hur mycket restriktioner vi har haft. Det är också anledningen till att regeringen har aviserat att det ska förlängas och utökas under våren när vi står mitt i en andra våg med hårdare restriktioner. Det är säkert så att inte heller detta system är perfekt utan att man kan rätta till det.

Men en anledning till att det fungerar bra är att det är generellt. Det går till företag generellt, oavsett hur de är kodade i myndigheternas system. Det är en anledning till att det är träffsäkert. Likadant är det med omställningsstödet.

Vi har ett stöd som är ett branschstöd, och det är hyresstödet. Det har vissa fördelar. Det når vissa företag som inga andra stöd når. Men det har också uppenbara nackdelar, och det är att det är utformat efter bransch. Det ger väldigt märkliga gränsdragningsproblem, och det är att en restaurang kan få ett stöd men inte de som levererar varor till restaurangen och att en självklar del av verksamheten inte kan få motsvarande stöd. Därför har vi dragit slutsatsen att vi ska minimera antalet branschriktade stöd. De fungerar helt enkelt sämre. De är mindre träffsäkra. Min uppfattning kring detta har stärkts under den tid som vi har granskat hur de olika stöden fungerar.

Jag tror inte att det är sista gången vi står här och diskuterar om vi kan göra stöden bättre. Det är ett kontinuerligt arbete, och jag hoppas att vi kan fortsätta att ha en konstruktiv diskussion i riksdagen.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationen och bifall till utskottets förslag i övrigt.

Anf. 4 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Stort tack till alla som jobbar och sliter i sjukvården och i äldreomsorgen, alla som ser till att alla de livsviktiga verksamheter som polis, brandkår, ambulans och mycket annat fungerar, alla som fortsätter att gå till jobbet och ser till att det finns någon som tar emot på apoteket och någon som står i kassan i affären – alla som får samhället att fortsätta att fungera. Stort tack till alla er!

Dagens ärende, som ligger på riksdagens bord och ska beslutas om senare i eftermiddag, är ett ärende som har sitt ursprung i att bland annat vi moderater, kristdemokrater och Vänsterpartiet såg en hel del problem med de befintliga stöden som vi hade varit med om att ta fram. Sverigedemokraterna har också bidragit i det arbete som gör att vi i dag har dessa frågor på riksdagens bord.

Fru talman! Låt mig börja med att berätta att vi moderater redan första dagen i krisen bestämde oss för att jobba för att säkerställa ordentliga resurser till sjukvården, till äldreomsorgen och till det som blir följderna av att bekämpa smittspridningen, nämligen att säkerställa att människor inte ska behöva förlora sina jobb, sin försörjning eller att den som driver företag ska förlora företaget och sina livsdrömmar. Allt det har vi jobbat med under krisen.

Innan jul lade vi fram ett förslag som hade till syfte – det är vad vi pratar om i dag – att rätta till alla de problem som har dykt upp med stöden. De intentioner vi har haft som lagstiftare med att företag och jobb ska räddas har inte fullt ut tillmötesgått när regelverken har sett ut som de har gjort.

Låt mig ge ett exempel. Jag pratade med Jacqueline Wessman nu på morgonen. Hon är frisör, och hon var nybliven mamma i slutet av 2018. Låt mig rikta detta till den regering som kallar sig feministisk: Hon, och många andra kvinnor, har startat enskild firma i stället för aktiebolag – det är så det ser ut. Det är mindre risk och fler kvinnor. Vi moderater och en del andra partier kämpade länge innan regeringen till slut gav med sig för att ge även dem krisstöd.

Jacqueline blev jätteglad i slutet av förra året när hon trodde att hon äntligen skulle få ta del av det efterlängtda krisstödet och hennes företag skulle kunna överleva. Hon skulle kunna fortsätta att jobba som frisör. Då fick hon reda på att hon inte omfattades av stödet, fru talman, därför att hon hade varit föräldraledig. Regeringen hade bestämt i regelverken att den som har varit föräldraledig eller sjukskriven inte ska ha rätt till stöd.

Detta är helt obegripligt. Detta och en mängd andra problem dök upp i krisstöden. Där valde Moderaterna, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna att säga att något måste göras. Så kan det inte vara. Det är helt orimligt att bara för att man har fått barn ska man inte vara berättigad till krisstödet. Därför ligger det här förslaget på riksdagens bord i dag.

Jag pratade med Jacqueline nu på morgonen. Jag sa till henne att riksdagen i eftermiddag förhoppningsvis kommer att rösta för ett förslag som gör att hon och många andra i hennes situation retroaktivt kommer att få stödet. Hon var jätteglad. Hon kommer att ringa mig lite senare i eftermiddag efter att vi förhoppningsvis har fattat beslutet.

Det vi håller på med är på riktigt, och när vi rättar till misstagen som finns i stöden räddar vi jobb och företag. Människor kan fortsätta att ha sin försörjning kvar. Det är det vi håller på med här, fru talman.

Därför är jag glad att vi får igenom flera viktiga saker. En del har beskrivit några av de andra delarna som vi får igenom. Tiden medger inte att vi går igenom alla, men vi rättar till en del misstag tillsammans.

Här riktar jag mig till Centerpartiet. Centerpartiet är ett parti som har många duktiga företrädare som jag genom åren har samarbetat med, kommer väl överens med och tycker väl om. Det är ett parti som har sagt sig värna småföretagen. Det har inte varit tomma ord. Vi har gjort mycket tillsammans i Sveriges riksdag, både under alliansregeringsåren och i början av krisen. Men någonting har hänt, fru talman.

Jag var i kontakt med ett annat företag, och det kommer tyvärr inte att bli hjälpt i dag. Det är därför att Centerpartiet har valt att inte stötta det initiativet. Jag har lovat att inte säga vad företaget heter. Företaget har tio heltidsanställda och 30 deltidsanställda, och det finns i södra Sverige.

Företaget fick i början av krisen rådet att ta ut pengar ur företaget, inte som lön eller som aktieutdelning utan av det kapital de hade gått in i företaget med. De gjorde inte det för att de var girigbukar, utan de tog ut pengar ur företaget därför att de fick rekommendationen att om företaget skulle överleva en tuff kris under lång tid är det bättre att ta ut pengar som

är deras egna eftersom de pengarna inte beskattas. Så ska de i stället stå över den egna lönen och företaget kommer att överleva längre.

Detta innebär att företaget omfattades av samma regelverk som vi var överens om i riksdagen, det vill säga att man inte skulle sitta i storbolagens sammanträdesrum och planera sig förbi aktieutdelningar och annat och samtidigt ta emot krisstöd. Men det här var ett litet företag som fick rekommendationen att för att överleva så länge som möjligt skulle man plocka ut de pengar man hade stoppat in i företaget.

Jag tittar på Centerpartiets representant. Ni säger att ni värnar företagen. Inte nog med det hörde en av delägarna av sig till Annie Lööf och fick svar av en av medarbetarna i Centerpartiet att man skulle titta på frågan och ta med den i regeringsförhandlingarna. Delägaren ringde mig i julas eftersom han inte längre fick något svar av Centerpartiet, och han var förtvivlad därför att hans företag nu skulle gå omkull och alla anställda förlora sina jobb.

När man förstod att agerandet skulle likställas med aktieutdelning rättade man till misstaget så fort man kunde. Man betalade in pengarna till företaget igen och försökte göra rätt för sig. Man hade inte fuskat, utan man hade försökt att få företaget att överleva så länge som möjligt och rädda de anställdas jobb.

Företaget omfattas nu av ett regelverk som gör att det inte får ta del av krisstöden. Det var väl inte vår mening när vi sa det vi sa i våras? Hade man röstat igenom det förslag som bland annat Moderaterna lade fram, om Centerpartiet hade gett sitt stöd, hade det här företaget kunnat ta del av krispengar och de anställda behållit sina jobb. De var inga girigbukar, utan de försökte göra det de trodde var bäst för företaget och de anställda så att det skulle överleva krisen.

Om Centerpartiet stått vid sitt ord, att stå på småföretagarnas sida, hade vi räddat dem. Under julen bad jag företagaren att höra av sig direkt till Centerpartiets ekonomisk-politiska talesperson och förklara situationen eftersom jag trodde att partiet skulle lyssna på dem.

En måndag fick företagaren svar och blev jätteglad. Då fick han svar av Centerpartiets ekonomisk-politiska talesperson som sa att partiet ska försöka lösa problemet åt dem. På tisdagen, dagen efter, röstade partiet ned det förslag som bland annat Moderaterna hade lagt fram, som hade räddat företaget och löst problemet. Dagen efter att man svarar det enskilda företaget att man vill hjälpa det röstar man ned det förslag som faktiskt hade hjälpt dem, som hade räddat de anställdas jobb.

Jag förstår inte. Jag tycker att Centerpartiet är ett bra parti som alltid brukar stå upp för det som är rätt och riktigt för småföretagare och för att rädda jobb i småföretag. Centerpartiet kan säkert svara, men jag förstår inte.

Jag är jätteglad att vi får igenom många saker. Vi kan räta ut en hel del fel i krisstöden, säkerställa att vi räddar jobb och företag samt se till att människor har kvar sin försörjning. Det är jag jätteglad för. Jag hade bara önskat att vi hade fått med fler och gjort ännu mer. Jag tycker att vi ska försöka rädda vartenda jobb vi kan i krisen. Den som försöker att göra rätt för sig ska inte hamna utanför. Den som fuskar och är kriminell ska inte ha del av pengarna, men den som försöker att göra rätt för sig ska ha rätt till krisstöden.

(Applåder)

Prot. 2020/21:71
27 januari

*Mer träffsäkra krisstöd
för företag för att möta
coronapandemins
konsekvenser*

Anf. 5 LARS THOMSSON (C) replik:

Fru talman! Ledamoten Edward Riedl tar till stora ord och skyller mycket elände på Centerpartiet. Jag får säga att jag tycker att det är lite osmakligt i detta läge.

Vi i Centerpartiet är rätt stolta över det vi har åstadkommit med tolv ändringsbudgetar och enorma insatser för företagsstöd som inte hade kommit till stånd om inte Centerpartiet hade suttit vid förhandlingsbordet tillsammans med Liberalerna. Man kan faktiskt vara väldigt tydlig med att det är Centerns förtjänst att alla dessa krisstöd har förhandlats fram. Därmed inte sagt att vi är hundra procent nöjda – alla stöd gick fort till att börja med, och de är svåra att få till i utformningen.

Vi väljer att stödja de förslag som ger någon saklig förändring i de diskussioner som kommer upp i finansutskottet. Det har vi gjort hela tiden, och vi tycker att det är högst rimligt. Det har varit ett väldigt bra samarbete dels mellan januaripartierna, dels mellan regering och riksdag. När det finns konkreta ändringsförslag som gör skillnad och som berättar hur vi ska förändra saker och ting stöder vi dem oftast eller hittar förändringar.

När det gäller punkt 1, som vi nu diskuterar och där vi har en reservation, tycker jag att man bara pekar på en problemställning utan att komma med några sakliga förslag på hur det ska lösas. Därför har vi lämnat en reservation. Detta innebär inte att vi har slutat att agera; som jag sa har vi redan skjutit till 63 miljarder under 2021 för åtgärder.

Krisen är inte över – för företagen är den verkligen inte över. Men jag tycker att det var väl starka ord från Edward Riedl.

Anf. 6 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Låt mig säga det jag sa i mitt anförande: Jag håller Centerpartiet högt. Centerpartiet har många kloka företrädare och är ett parti som har gjort väldigt mycket genom åren och även under den här krisen. Det var detta jag började med att säga.

Fru talman! Det jag inte förstår med Centerpartiet – och detta får gärna den ärade ledamoten Lars Thomsson svara på – är det jag försöker att säga.

I punkt 5 i det initiativ som vi i Moderaterna lade fram i december har vi listat hur vi vill lösa problemet för den enskilda företagare som jag beskrev, med 10 anställda och 30 deltidsanställda. Företagaren tog av misstag ut pengar ur företaget därför att han trodde att företaget då skulle kunna överleva längre – han lyssnade på råd. När företagaren förstod att han gjort fel betalade han snabbt in pengarna igen och hoppades att han skulle kunna rädda sitt företag och de anställdas arbetstillfällen.

Jag ställde en fråga om detta till Lars Thomsson och Centerpartiet. Den här personen har inte sagt att han är centerpartist, men jag gissar att han är det eftersom det är er i Centerpartiet han har haft kontakt med. Han har fått svar av Centerpartiet – av era ledande företrädare – att Centerpartiet vill lösa hans problem och tycker att det är orimligt.

Centerpartiet har svarat honom att det är orimligt att han inte får ta del av dessa stöd och att man vill lösa det. Han fick detta svar på en måndag. På tisdagen gick Centerpartiet in i finansutskottet.

Punkt 5 i Moderaternas initiativ, fru talman, handlar om att lösa just detta problem. Om någon har gjort fel och tagit ut pengar ur företaget och sedan försökt att korrigera det ska man ändå få ta del av krisstöden, och jobben ska inte gå förlorade.

På måndagen svarade Centerpartiet företagaren att man ville hjälpa honom. På tisdagen röstade man ned Moderaternas förslag för att lösa precis detta. Det är det jag inte förstår, fru talman, för jag håller Centerpartiet högt. Men detta kan säkert Lars Thomsson svara på.

Anf. 7 LARS THOMSSON (C) replik:

Fru talman! Ledamoten Riedl fortsätter att säga att Moderaterna har lösningen. Hade vi sett att det Moderaterna föreslår var en lösning och ett svar på hur detta ska lösas hade vi faktiskt gått med på det och gått in i en förhandling, men vi ser att detta inte löser problemen. På punkt 2 kom man däremot faktiskt med en förändring, och därmed har vi också blivit överens där.

Det handlar ju rätt mycket om detta. Vår linje har varit att vi ser generella stöd som den väg som har fungerat tack vare att de är möjliga via EU:s ramverk. Vi har dessutom lyckats rikta de generella stöden så att de som har fått mest stöd i kronor per anställd är kultur- och nöjesbranschen, som har drabbats väldigt hårt. Näst mest stöd per anställd har hotell- och restaurangbranschen fått. Detta visar att det, med de reformer vi har lagt fram, går att rikta generella stöd så att de träffar bättre än vad ett rakt stöd hade gjort.

När vi fått dessa propåer har vi givetvis svarat hur många gånger som helst att det finns felaktigheter och att vi ska försöka att rätta till dem. Det har vi gjort löpande, och därmed har det också kommit ett stort antal extra ändringsbudgetar och extra ändringsförslag i samarbete med regeringen för att rätta till alltihop. Om det som ledamoten beskriver är en detalj som det går att hitta en teknisk lösning på – om det finns en lösning inom räckhåll – kommer vi givetvis att åtgärda detta i ett senare läge.

Anf. 8 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Jag tror att den ärade ledamoten Lars Thomsson inte riktigt förstår vad det är jag säger. Lars Thomsson pratar om det förslag som ligger på riksdagens bord. Det är ju det som är minsta gemensamma nämnare – det som Centerpartiet valde att inte vara med på i utskottet. Hade Centerpartiet varit det hade ju Moderaterna lagt fram massor av förslag som i dag inte ligger på bordet eftersom Centerpartiet valde att inte stödja detta. Det är ju detta förslag det handlar om. Det finns ett färdigt förslag.

Nu ska jag vara välvillig, för jag vet att Centerpartiet är ett bra parti. Det som den ärade ledamoten Lars Thomsson från Centerpartiet nu har lovat är att man ska åtgärda detta om det finns ett förslag inom räckhåll.

Fru talman! Det finns ett förslag inom räckhåll – Moderaterna lade det på finansutskottets bord i december. Jag förutsätter nu att Centerpartiet är med och löser detta. Det strider inte mot något EU-regelverk, som ledamoten nämnde, utan det är tvärtom fullt möjligt att göra. Det var vi som skärpte dessa regler. Vi behöver inte ens anta lagstiftning, utan vi kan säga till Skatteverket att göra en annan tolkning när företag har plockat ut egna medel och sedan satt tillbaka de egna medlen. Det ligger fullt inom möjlighetens ram.

Centerpartiets företrädare står nu i riksdagen och säger att man ska lösa detta om det finns en lösning på det. Centerpartiet röstade ned det en gång, fast förslaget låg framme i finansutskottet. Nu förutsätter jag, fru talman,

Prot. 2020/21:71

27 januari

*Mer träffsäkra krisstöd
för företag för att möta
coronapandemiens
konsekvenser*

att Centerpartiet hjälper till eller lägger fram samma förslag som Moderaterna lade fram. Det finns ett färdigt förslag för att åtgärda precis detta.

Anf. 9 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! För ett år sedan fanns det nog ingen i denna kammare som trodde att vi i dag, den 27 januari 2021, skulle stå här och debattera ytterligare stöd för att hantera en snart ett år gammal osynlig fiende kallad covid-19.

Med fler än 10 000 avlidna och en överfull iva har pandemin slagit hårt mot samhället i stort. Inte minst har den slagit hårt mot småföretagen, som har fått ta en stor smäll i spåren av restriktionerna från riksdag, regering och myndigheter. Dessa restriktioner kommer att diskuteras och få långtgående konsekvenser framöver.

Drygt 96 procent av alla företag i Sverige är så kallade mikroföretag med tio anställda eller färre. Den moderna arbetsmarknaden består av allt fler småföretag som väljer att ta steget att med stort mod fullfölja sin livsdröm och starta sin egen verksamhet. Arbetsmarknaden ser i dag annorlunda ut, och småföretagen är dagens arbetare.

Samhället drivs till stor del av småföretagen, och alla medborgare berörs dagligen av småföretagen. De är våra målare, snickare, frisörer, massörer, butiker av olika sorter, bilmekaniker och restauranger, för att ta några exempel. Det här är småföretagare som arbetar långt fler timmar än vad de flesta gör, småföretagare som riskerar sitt eget kapital för att bidra till samhället, småföretagare som tar ansvar för att se till att personalen får sin lön och småföretagare som betalar mycket skatt och bär upp den välfärd som vi så ofta tar för given.

I en tid av kris behöver staten snabbt och effektivt räcka ut en hand för att bistå i grunden livskraftiga företag med den hjälp som behövs för att övervintra en kris, speciellt när krisen består av en pandemi som kräver statliga restriktioner. De stöd som regeringen har aviserat har ofta varit bra, samtidigt som det i vissa fall funnits brister – brister som vi i Sverigedemokraterna tillsammans med övrig opposition varit flitiga att påminna regeringen om.

Dets betänkande som vi nu diskuterar har vi i Sverigedemokraterna ställt oss bakom, då vi menar att regeringen visat på en senfärdighet som drabbat en stor del småföretag som just nu lever med en stor ovisshet om framtiden. Vi menar att den ryckighet och otydlighet som regeringen gång på gång visat har varit direkt skadlig. Vi har gång på gång kritiserat regeringens märkliga krav på omsättningstapp, som gått från 30 procent till 40 procent och 50 procent, för att sedan gå tillbaka till 40 procent och till sist ned till 30 procent igen, för att man ska kunna ta del av omställningsstödet, för att ta ett exempel.

Förmodligen är det inte bara jag som blir kontaktad av företagare som känner en stor förvirring över vad det är som egentligen gäller och som känner förtvivlan över de regelverk som de måste brotta sig igenom för att ens kunna söka stöden. För stora företag är det ofta enklare då resurser och kompetens finns in-house i stora ekonomiavdelningar eller liknande, vilket förenklar ansökningsförfarandet.

Jag har även pratat med unga företag som anlitat utomstående konsulter för att hantera ansökningarna just för att det är så krångligt. Men hur ska då ett litet företag, en ensam hårfrisörska eller en massör kunna ha koll

på alla förändringar i regelverket och klara av att söka stöden? Inte ens jag, som jobbar med detta i finansutskottet, kan alltid hålla koll på alla regler. Nej, vi menar att våra svenska småföretag förtjänar tydlighet, effektivitet och konsekventa besked.

Initiativet tar upp säsongsberoende verksamheter som har svårt att tillgodogöra sig stöd genom korttidspermittering. Vi håller med om att det behövs en större flexibilitet i regelverket, särskilt när det gäller jämförelsemånader. Som utgångspunkt är Sverigedemokraterna emot särlösningar, men vi ser positivt på initiativets vilja att rikta särskilda stöd till företag som drabbats speciellt av restriktionerna, det med tanke på omständigheterna. Precis som föregående talare från Moderaterna sa är detta på riktigt.

Före jul lade vi sverigedemokrater fram ett utskottsinitiativ som tog upp företag som inte kan tillgodogöra sig stöd då man tidigare varit tvungen att använda arbetslöshetsförsäkringen. Vi fick då inte stöd för vårt initiativ men är glada att det finns med i dagens betänkande för enskilda näringsidkare samt att Vänsterpartiet lagt fram ett initiativ, likt Sverigedemokraternas, i finansutskottet för jämförelsemånader kopplat till korttidspermitteringen. Vi kommer gladeligen att ställa oss bakom detta.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Vänsterpartiet anser att det är viktigt att stödja mindre företag, företag som i krisen har det oerhört tufft.

Vänsterpartiet har agerat och tagit initiativ till att enskilda näringsidkare, som kulturarbetare, taxichaufförer, frisörer, rörmokare med flera, ska kunna få omsättningsstöd även de månader som de uppbär a-kassa.

När de fasta utgifterna finns kvar – det kan vara hyran för garaget, leasingkostnaden för bilen, hyran för frisörstolen eller lokalen, hyran för studio eller ateljén – och företaget inte ger tillräckliga inkomster är det många som får ekonomiska problem. Hälsan påverkas negativt av den där klumpen i magen som finns på grund av oron över utgifterna, som är alltför stora i förhållande till den inkomst som företaget och a-kassan ger. Vi uppskattar därför att hela utskottet ställt sig bakom vårt initiativ.

Vänsterpartiet står också bakom och har drivit på för att de som var sjukskrivna eller föräldralediga under 2019, men som 2020 var tillbaka i sin firma igen, ska kunna få omsättningsstöd. Det är inte rimligt att jämförelsemånaderna utestänger sjuka och föräldralediga. Därför behöver jämförelsemånaderna kunna ändras för den gruppen. Vi menar också att säsongrelaterade branscher kan behöva mer anpassade regler för korttidspermittering. Det handlar för oss om jämförelsemånaderna även här.

Under covid-19-pandemin har mängder av olika ekonomiska stöd tagits fram för företag i kris. Det är bra, även om man kan ifrågasätta varför storbolag med kapitalstarka ägare ska omfattas. Ägarna borde väl vara de som i första hand går in med kapital. När krisen är över och ekonomin stabiliserats bör en del av stöden betalas tillbaka i form av höjda bolagskatter och kapitalkatter. Det är ändå skattebetalarnas pengar som bolagsägarna har fått.

Om det har varit mycket stöd till företag har stöden till enskilda varit betydligt svårare att få fram. De har inte heller förlängts som de skulle, exempelvis bostadsbidraget för barnfamiljer.

Prot. 2020/21:71

27 januari

*Mer träffsäkra krisstöd
för företag för att möta
coronapandemins
konsekvenser*

Hanteringen av riskgruppernas ersättning har varit allt annat än bra. Människor är i dag tjänstlediga av rädsla för att smittas på jobbet, medan räkningarna samlas på hög. Regeringens hantering här är under all kritik.

Att beslut om riskgrupper inte fattades i tid är en katastrof för dem som inte har några ekonomiska marginaler och som nu går hemma utan ersättning eller tvingas jobba trots att de tillhör en riskgrupp.

Många arbetslösa får nu sänkt ersättning då de har blivit långtidsarbetslösa, och många av dem förs snart över till Försäkringskassans aktivitetsstöd. Tyvärr är det politiska intresset för att göra någonting åt detta lågt eller obefintligt. Men Vänsterpartiet kommer att fortsätta ligga på och presentera förslag på åtgärder som vi menar behövs. Det räcker inte att rädda företag. Vi måste också ge människor möjlighet att klara sig ekonomiskt under pandemin.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 11 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Coronapandemin slår mot liv och hälsa. Den hotar vårt sätt att leva och är oerhört plågsam för många som drabbas av den ensamhet och isolering som påverkar hela deras liv.

För många anställda och företagare är det också en plåga av stora mått att se sina livsverk smälta samman eller sitt jobb hotas eller försvinna, och vi ser en arbetslöshet som ökar. Det finns en desperation inför att förlora sitt arbete eller det som man byggt upp under ett helt liv i ett företag, kanske i generationer. Detta spelar roll för lokalsamhället, för bygden. Det skär i livsnerverna som bidrar med liv, hopp och framtidstro i våra samhällen.

Det är därför som vi kristdemokrater har drivit på för att livskraftiga företag som drabbas i den här krisen ska kunna få stöd för att överleva, så att coronaviruset inte ska få skörda fler företag och fler jobb än nödvändigt, så att människor kan haka fast i sina anställningar och ha ett jobb att gå till och så att flämtande lågor inte släcks utan hopp kan återvända och finnas kvar. Detta är viktigt för att värna människors livsverk och för att arbetslösheten inte ska bita sig fast på mycket höga nivåer, vilket vi vet får stora sociala, ekonomiska och inte minst hälsomässiga konsekvenser över tid.

Vi kan konstatera att vi har gjort skillnad. Vi kunde i våras ändra permitteringsstödet, så att också familjeföretagare omfattas och företag där det offentliga är största uppdragsgivare också kan få stöd. Vi drev igenom en tidigareläggning av anståndet med skattebetalningar och drev tillsammans med andra fram en sänkt anståndsrenta. Och i finansutskottet agerar vi nu tillsammans med Moderaterna för att säkerställa att regeringens planerade höjning av anståndsrentan inte genomförs.

Vi drev på för en utökning och höjning av permitteringsstödet och var med och närmast släpade fram regeringen till att genomföra ett omställningsstöd för att lyfta bort en del av företagets fasta kostnader.

När regeringen inte såg till att enskilda företagare inkluderades i stöden agerade vi för att få fram ett särskilt till dem.

När regeringen i nästa skede inte inkluderade aktiva ägare i kommanditbolag och handelsbolag agerade vi igen för att säkra stöd också för dessa företagare och företag.

Fru talman! I dagens betänkande från finansutskottet finns ytterligare ett antal saker som behöver rättas till för att stöden ska nå fram bättre. Permitteringsstödet måste nå fram bättre till utsatta branscher och bli mer flexibelt så att det även fungerar för de företag som har säsongvariationer eller som har olika personalkategorier ute på arbetsplatser och i dag inte kan ta del av stödet fullt ut. Dessa krav riktar vi till regeringen.

Vi riktar också ett krav om att den som var sjukskriven eller föräldraledig under jämförelsemånaderna inte ska gå miste om omsättningsstöd i enskild firma. Jag är glad att vi har kunnat nå enighet på denna punkt.

Samma sak gäller möjligheten att få omsättningsstöd som enskild näringsidkare även om man har tagit emot a-kassa.

Det är bra att detta förhoppningsvis snart kommer på plats som ett resultat av detta betänkande – för att rädda fler jobb, för att fler livskraftiga företag inte ska duka under och för att hindra att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer.

Fru talman! Min uppfattning är att regeringen gjorde mycket rätt i början av krisen. Man fick på plats ett antal krisstöd som var viktiga och nödvändiga där vi kunde göra förbättringar, skynda på och driva på ytterligare. Men regeringen har inte hållit uppe detta tempo under krisen. Det har varit sena besked och fördröjningar, och i en del fall, som när det gäller stödet till enskilda näringsidkare, en ovilja att agera där det har tagit mycket långt tid. Ibland har det funnits en oförståelse inför den verklighet företagarna möter. Detta har skapat onödigt frustration och oro bland företagare och anställda.

Även efter dagens betänkande finns det skäl att fortsätta att agera. Min kollega Edward Riedl har pekat på kvarvarande brister. Jag ska peka på en annan brist i stöden, och det är att det finns en regel som tvingar företag att säga upp tillfälligt anställda, vikarier, provanställda och dem med tidsbegränsade anställningar för att företagen ska vara säkra på att få stöd för sina tillsvidareanställda. De med den svagaste förankringen på arbetsmarknaden offras när dessa stöd ska prövas och betalas ut.

Detta går rakt emot internationell kriserfarenhet, OECD:s utvärderingar och snart sagt varje europeiskt land som efter finanskrisen valde att inkludera tillfälligt anställda i permitteringsstödet i stället för att som Sverige exkludera dem ur stöden.

Detta har orsakat att fler människor än nödvändigt har hamnat i arbetslöshet. Vi riskerar nu i samband med andra vågen att förstärka denna effekt ytterligare. Detta måste ändras, och jag har hittills inte hört ett enda hållbart argument för att vi ska ha en regel som mitt i en kris tvingar människor ut i arbetslöshet.

Fru talman! Pandemin är långt från över, hör vi det sägas från regeringsföreträdare och myndigheter. Det är sant. Vi känner alla av hur tillvaron fördunklas. För många företagare och anställda, inte minst i särskilt utsatta branscher, är det en verklighet som kryper in under skinnet varje morgon och varje kväll: Ska vi fixa det en dag till eller inte?

Vi behöver bättre stöd. Vi behöver mer riktade stöd som når fram till dem som är i en särskilt utsatt position i det svenska näringslivet. Vi behöver också se till att stöden kan betalas ut så fort det är möjligt – med de rimliga krav vi ska ställa på att det inte görs felaktiga utbetalningar som hamnar i fel fickor. Men de flesta gör rätt för sig och ska få stöd.

Prot. 2020/21:71
27 januari

*Mer träffsäkra krisstöd
för företag för att möta
coronapandemins
konsekvenser*

De senaste veckorna har finansutskottet därför kallat in företrädare för myndigheterna för att säkerställa att de gör allt de kan för att dessa stöd ska betalas ut så fort som möjligt.

Fru talman! Vi i denna kammare ska göra precis allt vi kan för att rädda jobb och företag och för att se till att ta Sverige så bra vi någonsin kan genom denna kris. Vi måste se till att företagare och anställda som sliter och släpar varje dag och gör stora insatser ska orka, kunna, vilja och våga fixa det en dag till, en vecka till, en månad till tills vi är igenom detta.
(Applåder)

Anf. 12 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Trots att jag överskred min talartid hann jag inte yrka bifall till utskottets förslag, så det gör jag nu.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

*Tullfrågor och
Tullverkets utökade
möjligheter att besluta
om postspärrar*

§ 6 Tullfrågor och Tullverkets utökade möjligheter att besluta om postspärrar

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU12

Tullfrågor och Tullverkets utökade möjligheter att besluta om postspärrar
(prop. 2010/21:49)
föredrogs.

Anf. 13 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! I dag säger jag äntligen, äntligen, äntligen, då Tullverkets möjligheter att stoppa illegal införsel av vapen, ammunition och explosiva varor förstärks betydligt.

Tullverket kan sedan tidigare i brottsbekämpande syfte besluta om att en postförsändelse ska hållas kvar av ett så kallat postbefordringsföretag för att Tullverket ska kunna utföra sina kontroller. Detta kallas postspärr. En sådan spärr kan läggas om det finns anledning att anta att försändelsen innehåller narkotika som kan tas i beslag som smuggling och det är nödvändigt för att beslag ska kunna ske.

Fru talman! Med syfte att stärka Tullverkets möjligheter att stoppa införsel av vapen, ammunition och explosiva varor kommer med detta beslut samma befogenheter som för narkotika att gälla.

Nu blir det även möjligt att lägga postspärrar på försändelser förmedlade av kurirföretag. Detta nämns bara lite i förbigående i propositionen, och jag vet inte riktigt varför. Kanske är det lite skämmigt för regeringen att man inte tidigare har lagt fram ett sådant förslag. Om regeringen verkligen på allvar har velat strypa inflödet av narkotika, vapen, ammunition med mera, varför har Tullverket inte tidigare kunnat stoppa kurirförsändelser som innehåller just dessa varor? För de flesta av oss har detta varit en allvarlig brist i lagstiftningen i många år, och det är lite förvånansvärt att denna insikt inte nått Finansdepartementet förrän nu.

Fru talman! Redan i mars 2016 gav vi tillsammans med dåvarande allianspartier regeringen i uppdrag att möjliggöra för Tullverket att stoppa

all post som misstänks innehålla olagliga varor. Man kan tycka att arbetet mot smuggling av narkotika och illegala vapen borde stå högst på regeringens lista då det finns en direkt koppling till våldet och utanförskapet i våra utsatta områden. Men först nu, nästan fem år senare, kommer denna lagstiftning. Under dessa fem år har vi alla bevittnat hur vapen förekommer fritt på våra gator. Frågan Patrik Lundkvist och Socialdemokraterna bör ställa sig är hur många skjutningar som hade kunnat stoppas om en lagstiftning hade varit på plats långt tidigare än i dag.

Fru talman! Att Tullverket nu får utökade befogenheter är glädjande, om än sent. Kanske har det att göra med att Tullverket har fått en myndighetschef som kom direkt från Finansdepartementet. Hon gör ett mycket bra arbete, skulle jag vilja säga. Men, fru talman, ska det verkligen krävas att en S-märkt statssekreterare får uppdraget som myndighetschef för att få regeringens öra? Det känns dessutom lite chansartat. Som vi alla vet har inte alla S-märkta myndighetschefer riktigt rosat marknaden med vare sig gott omdöme eller moral den senaste tiden.

Att Tullverket nu har fått erforderliga resurser är ett resultat av en pådrivande opposition som aldrig gett upp. Resan dit startade redan 2018 när Moderaterna och Kristdemokraterna genom sin budget fick igenom sitt krav på att Tullverket skulle få 175 miljoner mer än det regeringen hade föreslagit. Det var resurser som gjorde det möjligt för Tullverket att kunna fullfölja sitt uppdrag och kunna återanställa i stället för att avskeda.

För detta behövs både resurser och befogenheter. Det handlar om befogenheter som rätten att leda förundersökningar för vissa narkotika- och vapenärenden, införa särskilda jouråklagare och förstärka Tullverkets uppdrag som en brottsbekämpande myndighet. Med utökade resurser och befogenheter och en insikt om vikten av att se Tullverkets brottsbekämpande uppdrag kunde vi också ha ett tullverk som med kraft kunde förhindra utförsel av stöldgods.

I Riksrevisionens rapport fick Tullverket i mångt och mycket tummen upp för sitt arbete. Vad gäller utförsel skrevs dock i princip ingenting. Naturligtvis frågade jag om varför det var så. Svaret blev att resurserna och befogenheterna helt enkelt inte fanns.

Hur många är vi inte som ständigt blir uppringda av jordbrukare och bil-, båt- och husägare som blivit utsatta för systematiska stöldräder som är rena beställningsjobb. Ilska, förtvivlan, uppgivenhet och rädsla är bara några ord som beskriver deras känslor.

Andelen stölder och inbrott som begås av utländska stöldligor har eskalerat. I dag uppskattas dessa ligor ligga bakom drygt hälften av alla bostadsinbrott. De står även för uppåt 90 procent av andra grova stölder av sådant som bildelar, båtmotorer och jordbruksmaskiner. Stora vinster, liten upptäcktsrisk och låga straff är starkt bidragande orsaker till att dessa stöldligor härjar just i Sverige.

Trots detta saknar Tullverkets personal befogenheter att hindra en person eller stoppa och genomsöka fordon med misstänkt stöldgods vid Sveriges gräns. Detta ligger i stället på polisen som dock långt ifrån är på plats för att kunna ingripa. Många är de tulltjänstemän som vittnar om hur de ser aktern av färjan när den lämnar hamnen utan att polisen har hunnit fram.

Fru talman! Den fria rörligheten inom EU är fantastisk, men den var aldrig tänkt att gälla för de kriminella. Det slags brottslighet som drabbar

människor över hela landet har pågått under alldeles för lång tid utan att regeringen har vidtagit några åtgärder. I dag är ett steg taget, men det räcker inte. Vi behöver fler tulltjänstemän med utökade befogenheter, en förändrad lagstiftning och en bättre samordning med andra rättsvårdande myndigheter.

Jag yrkar härmed bifall till Moderaternas reservation 2.

Anf. 14 ANNE OSKARSSON (SD):

Fru talman! Med tanke på att varor flödar över gränser och i hög grad tar sig in via postkanaler och ombud är det självfallet positivt med en ökning av kontroller och att säkerheten även i dessa flöden ökar. Frågan är dock om regeringen anser att det räcker för att komma till rätta med de stora samhällsproblem som har byggts upp under lång tid.

Tullverket är Sveriges äldsta myndighet. Det var den första myndigheten som inrättades. Bara detta faktum gör att vi inser att myndigheten har varit avgörande för uppbyggnaden av ett ekonomiskt starkt Sverige. Verkets huvudsakliga uppgifter har handlat om export och import och har därmed haft en ekonomisk karaktär.

Under de senare decennierna har brottsligheten vuxit kraftigt i takt med avvecklingen av att den gemensamma syn som vi haft på etik och moral. Det är något som vi en gång i tiden byggde ett svenskt starkt samhälle på. Den avvecklas nu i mångkulturens spår.

Fru talman! Även EU:s fria rörlighet har medfört betydande svårigheter i fråga om att kunna säkra Sveriges gränser. Tullverkets begränsade resurser och befogenheter leder till omfattande importerad kriminalitet. Den brottsbekämpande verksamheten inom myndigheten har därför blivit tullens primära arbetsuppgift.

Tullverket har inte kunnat säkerställa gränspersonalens säkerhet. I stället har vi sett situationer då tullen inte har kunnat utföra kontroller på grund av underbemanning och de ökade risker som en mer våldsam kriminalitet utsätter verksamhetens personal för.

Befogenheter i samband med kontroller vid såväl yttre som inre gränser behöver utökas. Det är inte bara varor som går över gränsen utan även oidentifierade individer som inte borde vara här men som tillåts komma in i vårt land då vi saknar en aktiv tull. Hälften av alla med samordningsnummer i landet saknar styrkt identitet. Efter tre månader har man ingen rätt att vara i landet om man inte har arbete. Men personen kan inte utvisas för ingen vet när han eller hon kom in i landet. Stöldvågor som löper i landet, då polis varnar för olika bilar som förbinds med stölder, hade kanske varit mer ovanliga om vi hade haft ett gränsskydd.

I höstas kom Finansdepartementet med ett lagförslag. Det gällde en lag som från och med juli 2021 skulle ge tullen utökade befogenheter att stoppa utförsel av stöldgods. Förslaget lyder: En tulltjänsteman ska i samband med en tullkontroll kunna ingripa vid misstanke om brott som Tullverket i dag inte har självständig befogenhet att ingripa mot. Man har dock begränsat det till att tullen får befogenhet att beslagta det man hittar i ordinarie tullkontroll. Det är alltså knappast någon skillnad från nuläget.

Ordinarie tullkontroll görs mest på inkommande gods, inte utgående. Hade stöldgods setts som smuggling hade en annan möjlighet funnits. Det är förbjudet att stjäla, men det är inte förbjudet att köra stöldgods till ett annat land såvida polisen inte ingriper. Tullverket hade då getts befogenhet

att stoppa, beslagta och hålla kvar gods eller transportörer i väntan på överlämnande till polisen. Kvarhållandet borde kunna fortgå till dess att polisen anländer. Regeringen bör skyndsamt utreda en kriminalisering av utförsel av stöldgods och återkomma till riksdagen med lagförslag om detta.

I dag förekommer det att tullpersonal med anledning av de begränsade brottsbekämpande befogenheterna tillåter misstänkta brottslingar att lämna platsen innan polisen kommer.

Fru talman! Tullverket står inför betydande utmaningar. Vi behöver tänka nytt, kanske tänka om och tillföra de resurser och befogenheter som är nödvändiga för att ge Tullverket den kraft och kapacitet som behövs för att även kunna samverka med besked tillsammans med polisen och andra relevanta myndigheter så att den importerade kriminaliteten avtar.

Jag yrkar bifall till SD:s reservation 3.

Anf. 15 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Innan jag inleder mitt anförande i dagens debatt kring tullens befogenheter vill jag uppmärksamma oss på en viktig händelse i vår historia.

I dag för 76 år sedan hände något fantastiskt. Det var dagen då koncentrationslägret Auschwitz-Birkenau befriades från de grymheter som pågick där. Låt oss minnas denna dag men också dagarna före den och hedra dem som berövades sina liv av det värsta mänskligheten uppbringat, nämligen hat. Låt oss påminna oss själva om konsekvenserna när vi låter mörkret ta plats, blomstra och styra. Låt oss hålla våra löften som gavs till dem som överlevde om att inte vandra den väg som ledde oss till det ofattbara. Och låt oss komma ihåg att det inte började med koncentrationsläger och massmord, utan med ord och misstro. Om vi i glömskan står är det i deras aska vi går.

Fru talman! I den proposition vi har behandlat och i motionerna från allmänna motionstiden är det ett tydligt fokus på verkets brottsbekämpande arbete, och det är viktigt. Jag vill redan inledningsvis yrka bifall till Centerpartiets reservation om att tullen ska få befogenhet att – utan att behöva tillkalla polis – hindra personer eller stoppa fordon med misstänkt stöldgods vid gränsen.

Samtidigt vill jag i denna debatt särskilt peka ut tullens roll som uppbördsmyndighet. En effektiv uppbörd, flera år av ökade anslag, nyrekryteringar och fler beslag än någonsin tidigare skapar en bra grund för myndigheten. Under 2019 fick verket in nästan 8 miljarder i uppbörd, och 99,7 procent av det som debiterades betalades slutligen in. Det är fantastiska siffror.

Herr talman! Ett alltmer effektivt verk och en ökad digitalisering skapar möjligheter för enkelhet i import och export för våra företag. När vi alltmer fokuserar på den brottsbekämpande delen av verket vill jag lyfta fram det fantastiska arbete som görs för att förenkla och för att stödja företaget, något vi sett inte minst i allt arbete som gjorts för att underlätta brexit. Utrikeshandeln är mycket större bland våra småföretag än vad de flesta nog tror. Det är måhända ett slitet begrepp, men Sverige är en oerhört utrikeshandelsberoende ekonomi.

Vi kan titta på hur det såg ut för några år sedan. Drygt 90 000 företag i Sverige importerade varor. Av dessa var 95 procent företag med mindre än 50 anställda. Drygt 40 000 företag exporterade varor, varav 92 procent

var småföretag. En sömlös hantering av dessa företags handel är därför en viktig uppgift för tullen.

Herr talman! Tullpersonalen gör ett fantastiskt jobb. Det råder ingen tvekan om den saken. Utan deras yrkesskicklighet hade mängder av narkotika och vapen nått våra gator i stället för att fastna i tullen. Men alldeles för mycket av den varan passerar ändå gränsen. En anledning till det är att Tullverket inte har de befogenheter och resurser som krävs för att på allvar bekämpa smugglarna. Vi måste ytterligare försvåra införseln av vapen och narkotika. Den saken är klar.

Centerpartiet har därför sedan den nya tullagen trädde i kraft i maj 2016 drivit frågan om att genom postspärr hålla kvar kurirförsändelser på samma sätt som postförsändelser. Det är som vi har sett det helt nödvändigt. Även tullen menade redan då i sitt remissvar att en sådan lagstiftning behövdes. Det tog tid, men nu är vi där. Det är såklart bra, eftersom det redan vid den tidpunkten var dubbelt så många skjutvapen som beslagtogs i kurirförsändelser som i postförsändelser.

Herr talman! Centerpartiet har länge drivit på för att kraftigt skärpa straffen för brott med koppling till gängkriminalitet. Vi har också drivit på för den kraftfulla förstärkning som skett inom polisen och rättsväsendet. Ska vi lyckas i kampen mot droghandel och skjutningar behöver vi på allvar strypa inflödet av knark och vapen, en dödlig kombination som kostar nästan ett människoliv i veckan. Därför måste vi agera kraftfullt redan vid gränsen och ge tullen ökade befogenheter.

Tullverket måste få befogenhet att utan att behöva tillkalla polis hindra personer eller stoppa fordon med misstänkt stöldgods vid gränsen. Detta är helt nödvändigt för att hindra internationella stöldligor från att härja i Sverige.

Det finns anledning att även se över samverkan mellan polisen och andra myndigheter. Riksrevisionens rapport om ett myndighetsgemensamt arbete mot organiserad brottslighet visar exempelvis på brister i uppföljningen och styrningen av det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet. Centerpartiet anser att det även i övrigt finns utrymme för ytterligare förbättringar av det samordnande arbetet och av informationsutbytet mellan myndigheter i brottsbekämpande syfte.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till regeringens förslag om ökade möjligheter för Tullverket att besluta om postspärrar samt bifall till Centerpartiets reservation.

Anf. 16 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Herr talman! Sveriges brottsbekämpning måste ske på alla plan i samhället, från en ordentlig skola som har tid med varenda elev och bygger en stabil grund att stå på i livet till att det finns många poliser som kan arbeta brottsförebyggande men också finnas där när brottet har begåtts.

Rättskedjan har stor betydelse. Det är viktigt att hela kedjan fungerar och att det inte finns glapp, långa väntetider, resursbrist och annat som svenskt rättsväsen ständigt har kämpat med. Vi ser ett sådant glapp i dag. Välkomna storsatsningar på polisen har skapat ett högt tryck på åklagarna, som är för få i dag. Och när domen i rätten har fallit är inställetiden på anstalt bedrövligt lång, för det är fullt på Sveriges fängelser i dag.

Herr talman! Det märks att jag har arbetat många år i justitieutskottet. Tullen är för mig en helt naturlig del av rättskedjan. Jag har stått bredvid

gränspolisen nere vid Öresundsbron och sett det fina brottsförebyggande arbete som tullens anställda gör för att kontrollera gods som kommer in över gränsen. Det är ett imponerande arbete. Därför är det bra att tullen får fler verktyg att använda, som postspärrar och den nya möjligheten att kvarhålla postförsändelser som till exempel kan misstänkas innehålla narkotika.

Men det finns andra brott än de grävsta narkotikabrotten som tullen enligt Vänsterpartiets mening borde fokusera mer på, vilket vi har yrkat på. Hundsmuggling är i dag ett lågt prioriterat brott vid sidan av annan brottslighet. Men med tanke på det lidande som är förknippat med uppfödning av många hundar tillsammans med risken för att sjukdomar sprids när hundar kommer in i landet bör hundsmuggling få ökad prioritet hos Tullverket.

Det läggs enorma resurser på att stoppa skjutningarna och gängkriminaliteten, detta med all rätt. Sverige befinner sig i en oerhört allvarlig situation. Men ett av de effektivaste sätten att komma åt kriminaliteten är att följa pengarna. Där behövs tullen, polisen och Ekobrottsmyndigheten. Det behövs kontroll vid gränsen, tullstationer, många poliser och riktigt bra underrättelseverksamhet för att få stopp på cashen.

Men det behövs också mer kontroll av företag, för i dag används företag som en kofot in i kriminell verksamhet. Lättnader av regler, en massa bidrag från vaggan till graven, gör att företag blir en kassako för kriminella. Vi vet alla vilken pizzeria jag pratar om. Vi vet alla vilka riskkapitalbolag som finns. Enkla cash, helt enkelt.

Vi måste sluta att dalta med kriminella. Det måste bli hårdare krav, mer kontroll, mer revision och inga enkla bidrag. Vi kan inte lära ut entreprenörskap i skolan och samtidigt ha regler som gynnar kriminella handlingar. Vi kan inte ha en skola som går på knäna samtidigt som klåfingriga politiker ser till att skolans ägare håvar in pengar. Det om något borde vara kriminellt.

Stoppa kriminella företagare! Stoppa privatiseringen av skolan! Jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 17 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Vi är många även här i Sveriges riksdag som vill se ett utökat uppdrag för Tullverket för att stoppa olika former av kriminalitet vid vår gräns. Därför välkomnar vi kristdemokrater regeringens proposition som ger Tullverket utökade möjligheter att besluta om postspärrar. Propositionen är dock, likt många av regeringens förslag nu för tiden, en konsekvens av ett tillkännagivande som gjordes på bland annat Kristdemokraternas initiativ under förra mandatperioden.

Förslaget innebär att Tullverkets befogenhet att besluta om kvarhållande av postförsändelser som kan antas innehålla narkotika utvidgas till att även omfatta försändelser som misstänks innehålla vapen, ammunition eller explosiva varor. Det är välkommet.

Emellertid har Tullverket ett uppdrag som inte bara avser dessa artiklar. Tullverket ska också kontrollera in- och utförsel av en mängd andra varor, såsom krigsmateriel, kulturföremål, dopningspreparat och barnpornografi. Vid misstanke om dessa varor får dock Tullverket inte besluta om postspärr, trots att det kan röra sig om mycket allvarliga brott.

Kristdemokraterna anser att det vore motiverat att kunna utfärda postspärrar för fler varor än vapen, explosiva varor och narkotika. Vi vill se att en utredning görs om det.

Herr talman! Tullverket är inte en myndighet som ingår under polisen. Men den har en viktig brottsbekämpande funktion och är i behov av ett antal viktiga reformer för att fungera bättre som en sådan. Det svenska tullverket har genomgått stora förändringar sedan Sveriges medlemskap i EU. Men den fria rörligheten inom EU får inte innebära att svenska gränser står oskyddade. Kristdemokraterna vill stärka tullens brottsbekämpande verksamhet och gränsskyddet.

Tullverket är i dag starkt inriktat på att vara en uppbördsmyndighet under Finansdepartementet. Det innebär att huvuduppgiften är att kontrollera införsel av skattepliktiga varor och driva in skatt.

Tullen söker också efter narkotika och illegala vapen. Men tullen har för svaga befogenheter. Detta innebär att Tullverket är en del i en kedja som gjort att Sverige kallats för ett smörgåsbord för internationella stöldligor. Tullen tvingas i många fall se på när misstänkt stöldgods lämnar landet. och den saknar ett uppdrag i regleringsbrevet att kontrollera utförsel.

Tullen behöver i våra ögon i större utsträckning bli en gränsskyddsmyndighet som kan beivra alla typer av brott vid gränsen. Inte minst bör utförseln av varor kontrolleras betydligt hårdare.

Vi kristdemokrater menar att Tullverket bör få ett tydligare uppdrag att kontrollera, stoppa och kvarhålla personer vid gräns. Mest konkret innebär det att tullen ska kolla pass eller andra inresedokument i större utsträckning än i dag. Den borde också få befogenheter att frihetsberöva. Det kommer att ge bättre möjlighet att kontrollera in- och utflöden av varor och människor i landet.

Herr talman! Det är ett faktum att både enskilda och företagare drabbas hårt både ekonomiskt och verksamhetsmässigt då stöldligor agerar i vårt land, och stöldgodset från dessa brott förs i dag i praktiken okontrollerat ut över gränsen.

Vi kristdemokrater vill se ett utökat uppdrag. Det är dags att vi försvårar det flöde av stöldgods som sker ut över gränserna. Jag vill nämna några av de förslag på reformer som vi vill se.

Ändra lagen så att Tullverkets befogenheter gör att stöldgods och hälerigods ingår bland de varor som Tullverket får kontrollera vid gränsen. Tullen bör ges befogenhet att frihetsberöva misstänkta. Det saknas i dag. Inresekontroller bör göras, det vill säga passkontroller och id-kontroller, i större utsträckning än i dag.

Herr talman! Kristdemokraterna bedömer att de potentiella vinsterna för samhället som skulle uppstå om Sverige fick ett bättre gränsskydd skulle vara omfattande: färre personer som vistas illegalt i Sverige, färre illegala vapen och färre droger som kriminella kan sälja i utanförskapsområden. Det är också dags att ta de problem som stöldligorna skapar för medborgare och företagare i Sverige på allvar och agera.

Vi kristdemokrater visar med våra förslag att vi är beredda att ge Tullverket en tydlig inriktning och förutsättningar för ett utökat uppdrag.

Man kan nu konstatera att efter flera års ointresse har regeringen ett förslag ute på remiss som ska utöka uppdraget för Tullverket. Det är verkligen inte en dag för tidigt. Men när förslaget önskad effekt? Tyvärr kom-

mer det nu signaler från olika företag, försäkringsbolag och branschorganisationer att det finns stora luckor i hur kontrollen kommer att ske om förslaget kvarstår som det ser ut i remissen.

Tullverket ska enligt förslaget endast ingripa vid misstanke om brott i samband med tullkontroll. Men eftersom de flesta stöldgodstransporter går ut från Sverige, och att det då i de flesta fall innebär att det inte är ett tullärende och ingen tullkontroll sker, kommer lagen troligtvis att bli ett slag i luften och inte nämnvärt hindra motverka stöldligornas verksamhet i Sverige.

Denna morgon visade uppgifter i morgonnyheterna att av de cirka 25 000 kontroller som tullen gjorde vid gränsen 2019 var det endast 350 som avsåg transport ut ur landet. Således kommer regeringens förslag som det ser ut i dag inte att innebära någon större förändring för stöldligorna.

Finansministern deklarerade i samma nyhetssändning att det inte är aktuellt med något utökad uppdrag som skulle leda till utökade kontroller av transporter även ut ur vårt land.

Herr talman! Min uppmaning är därför att regeringen lyssnar till den kritik som kommit fram och omformar sitt förslag efter remissrundan så att man klargör och utökar uppdraget för att Tullverket ska bli en aktiv part för att stoppa internationella stöldligors verksamhet och det flöde av stöldgods som sker ut över gränsen från vårt land.

Jag stöder Kristdemokraternas yrkande och reservationer. Men i denna debatt yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Anf. 18 PATRIK LUNDQVIST (S):

Herr talman! Tullverket befinner sig i en tid av förändring. De senaste åren har det gjorts insatser för att utöka både bemanning och befogenheter efter mer eller mindre nya behov. Sedan den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen bildades har åtskilliga miljoner skjutits till. Flera tullare har utbildats, och fler förändringar har genomförts inom myndigheten.

Både EU:s utveckling av samarbete mellan tullmyndigheter och det interna egna arbetet pågår samtidigt som omvärlden förändras och med det förutsättningarna för myndigheten. Inte minst Englands utträde ur unionen har såklart påverkat Tullverket stort.

För egen del är jag naturligtvis lite extra nöjd med att tullen kommer att etablera sig även i Gävle under det här året.

Anslagen har ökat från ungefär 1,68 miljarder 2015 till 2,28 miljarder i år. Det är en betydande ökning, som jag är stolt och glad över att ha fått vara med och genomdriva. Men naturligtvis är det inte färdigt än på långa vägar. Vi måste göra mer för att stävja problemen med smuggling och den brottslighet som kommer med den.

Det är intressant att höra här hur alla säger sig vilja öka anslagen och ge mer möjligheter till Tullverket. Men om man tittar tillbaka historiskt ser man att Tullverket år 2010 hade en budget på 1,55 miljarder. De ökningarna som skedde under alliansregeringen var blygsamma. Det här är någonting som har tagit vid senare.

Det är väl alltid värt att påminna sig själv om den fina taktik som högern ofta har i opposition. Man övertrumpfar de satsningar som socialdemokratiska regeringar gör och hävdar hela tiden att man vill mer och är de som ger lite mer. Men om vi tittar tillbaka på hur det har varit när högern

själv har haft makten ser vi att sådana satsningar lyser med sin frånvaro. Då är det effektiviseringar och skattesänkningar som gäller. Nu, när man inte behöver pengarna till skattesänkningar, kan man satsa mer. Men det här är inte den stora frågan för dagen.

I dag beslutar vi om postspärrar, Tullverkets möjligheter att stoppa upp flödet av post efter misstanke om olagliga varor hos ett företag och genomföra kontroller av godset. Det här är naturligtvis en viktig funktion. Enorma mängder gods passerar gränserna varje år, och även om majoriteten är lagligt gods som någon väntar på där hemma gömmer sig en hel del skit i flödet.

Hela tiden pågår en kamp mellan smugglare och tulltjänstemän om att komma på nya metoder och vägar in i landet. Tullverkets underrättelseverksamhet fungerar tack och lov väl. Den är träffsäker, och det här kommer att ge tullen större möjligheter att använda och utvidga nätet.

Vi beslutar egentligen om flera delar som ger Tullverket nya möjligheter. Det handlar om att utöka antalet illegala varor som Tullverket har befogenhet att stoppa för kontroll. Från att tidigare bara ha gällt narkotika kommer det i framtiden även att gälla vapen, ammunition och explosiva varor.

Det handlar också om att utöka möjligheterna till kurirföretag, som tidigare inte har ingått, och att ge dem skyldighet att rapportera eventuell misstanke om sådant gods.

Vi förändrar även inom myndigheten och utökar befogenheterna att slutligt pröva beslut om postspärrar till chefen för Tullverkets rättsavdelning.

Det här är sammantaget bra förändringar som både utökar möjligheterna att kontrollera gods och för in fler delar av transportnäringen i systemet. Att fler företag får utökade skyldigheter att hjälpa till i kampen mot vapen och narkotika kan bara sägas vara bra.

Men det innebär naturligtvis samtidigt en ökad börda och ett utökat ansvar både för Tullverket och för företagen. Sådant här kostar för andra delar av samhället, och även om vi alla naturligtvis är beredda att ta de kostnaderna måste man också ta viss hänsyn till de företag som blir inblandade.

Visst finns det fler steg att ta – det kommer det nog alltid att göra i den här verksamheten. Världen utvecklas och förändras, så också brottsligheten och transportsektorn. Men för att det ska funka så bra som möjligt på sikt finns det anledning att skynda lite långsamt och behålla fokus på vad som är viktigast.

Alla parter behöver tid på sig för att utvidga verksamheten, omarbета rutiner och anpassa sig till nya uppgifter. Personal måste utbildas och rutiner komma på plats. Alltför stora och omfattande förändringar med nya bredare uppdrag eller krav på fler fokusområden riskerar i slutändan att leda till minskat fokus på just narkotika och vapen eller att störa övrig verksamhet.

Men när det här har satt sig och allt rullar på som det ska finns det all anledning att titta på fler förändringar. Det ska vi göra tillsammans med Tullverket och, om det behövs, även andra myndigheter. Nästa steg är bland annat det som flera ställer krav på: ett utökat ansvar och möjligheter att hantera utförsel av stöldgods ur landet.

Vårt arbete på det här området måste vara ihärdigt och målinriktat, men aldrig så pass att vi sätter käppar i hjulen för dem som ska göra jobbet och riskerar att förstöra det som fungerar i dag.

Herr talman! Jag yrkar därmed bifall till propositionen och avslag på samtliga motioner.

Anf. 19 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Nu har jag noggrant lyssnat på Patrik Lundqvists anförande och förväntar mig kanske någon typ av självrannsakan när det gäller varför denna lagstiftning inte har kommit på plats förrän nu.

Regeringen fick det här uppdraget redan i mars 2016. Det är lång tid för att utreda en lagstiftning som egentligen inte är speciellt komplicerad. Det fanns plats för frågan om narkotika, och att det skulle gälla även kurirföretag kan inte vara problemet.

Men jag var väl lite väl optimistisk, för vad som präglar denna regering är oftast att ansvaret är någon annans. Det kan vi höra även i Patrik Lundqvists anförande. Jag kan bara konstatera att om inte M-KD-budgeten 2018 – där tullmyndigheten fick ytterligare 175 miljoner utöver regeringens förslag – hade gått igenom kanske inte satsningarna hade varit på plats i dag heller, vem vet?

Men det är svårt att veta vem någon annan är denna gång. Är det oppositionen? Är det kanske vi moderater? Jag har svårt att se att det är myndigheten i det här fallet, för de har velat ha detta länge, som Patrik Lundqvist mycket väl känner till. Även fackförbundet har varit tydliga. Inte heller Lagrådet har gjort någon erinran över huvud taget.

Min fråga till Patrik Lundqvist blir därför helt enkelt: Varför har det tagit fem år för regeringen att få denna så efterfrågade lagstiftning på plats? Är regeringens ord om att få bort narkotika, skjutvapen och gängkriminalitet bara tomma ord? Är våldet och utanförskapet i våra utsatta områden något som regeringen sätter på vänt?

Anf. 20 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr talman! Det enda man kan svara på det är: verkligen inte.

Det är stora ord från Bouveng, men de ekar ganska tomt. Det här är inte nya problem som har kommit de senaste fem åren. Det finns åtskilliga år dessförinnan då man hade kunnat göra något men inte hanterade frågorna. Nu har vi faktiskt gjort det, och det är väl ändå det som borde vara det viktiga.

Vi har tillskjutit medel under hela perioden. Även utan de fina miljoner som budgeten 2018 gav är det mer än under de föregående fem åren. Vi har också tittat på ett betydligt bredare uppdrag än det som Bouveng vill koka ned det till om att bara införa kurirföretagen i samma lagstiftning som redan har funnits för narkotika.

Det är lite spännande att när vi gör saker som går fort klagas det på att vi inte har utrett tillräckligt, att vi inte har tagit hänsyn till tillräckligt många saker, att vi inte har utrett konsekvenser och så vidare. Och när det inte går tillräckligt fort menar man att det är enkla saker som vi borde ha kunnat göra betydligt fortare.

Det finns få saker som är så lätta att kritisera som just det som inte har fallit en i smaken. Man säger att det borde ha gått fortare eller att det borde ha varit lite bättre. Jag antar att sådan kritik alltid kommer att komma,

oavsett regering. Men det känns inte som att det finns särskilt mycket tyngd i det här heller.

Anf. 21 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Som sagt var: fem år för att införa en hyfsat okomplicerad lagstiftning. Jag vet inte om man kan göra annat än att kritisera det.

Ni som lyssnar på eller kommer att läsa Patrik Lundqvists svar på mina enkla frågeställningar får väl själva avgöra substansen i dessa.

Tyvärr är inte alla befogenheter för tulltjänstemännen med i detta lagförslag, och med tanke på regeringens senfärdighet med införandet av ny, efterfrågad lagstiftning kan jag känna mig mer än oroad. Som jag nämnde i mitt anförande är nämligen problemet med utförsel av stöldgods mer än stort. Andelen stölder och inbrott som begås av utländska stöldligor har eskalerat. Det är stora vinster och liten upptäcktsrisk – den perfekta affärsidén för den kriminella.

Trots en omfattande utförsel av stöldgods ur landet saknar Tullverkets personal fortfarande befogenhet att hindra eller stoppa och genomöka ett fordon med misstänkt stöldgods vid vår gräns. Jag vet att det finns en utredning färdig och klar på regeringens bord. Min fråga till Patrik Lundqvist är om även denna utredning ska ligga och damma på Regeringskansliets skrivbord i fem år. Eller kan svenska folket, som har sett sina hus, sina garage och sina lador bli plundrade, känna en förhoppning om att vi en gång för alla kan sätta stopp för detta?

Anf. 22 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Herr talman! Allt som går att göra ska göras för att se till att så få stölder som möjligt sker i det här landet. Det tror jag att vi alla kan vara överens om.

Den här regeringen har satsat stora resurser på polisen, Tullverket och andra brottsbekämpande myndigheter för att ta steg mot det målet. Det kommer naturligtvis inte att sluta här och nu. Tullverket, polisen, Åklagarmyndigheten och domstolarna kommer att ha ett större jobb framöver och kommer att behöva se förändringar i sin verksamhet på många olika håll. Det handlar delvis om resurser, men det handlar naturligtvis också om ny lagstiftning, förändrade brottsrubriceringar och nya verktyg för polisen att hitta dem som begår brotten.

Detta arbete är oändligt och kommer aldrig att ta slut. Det vi nu gör med postspärrar är en del i en betydligt större helhet.

Anf. 23 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Organiserad brottslighet går ut på att hitta högst vinst till lägst risk. Vad en tjänar pengar på är mindre viktigt. Det kan handla om vapenhandel, knarkhandel eller djurhandel. Finns det en låg risk med en god affär i att smuggla dessa varor över Sveriges gränser kommer det att ske. När det smugglas in vapen och knark får vi ett mer otryggt samhälle, med mer skjutningar och dödligt våld och mer missbruk.

Levande djur som smugglas över gränserna – till exempel smuggelhundar, som har uppmärksammats under corona – innebär ett enormt lidande för djuren. Delar av utrotningshotade djur som smugglas i form av smycken, prydnader eller souvenirer innebär inte bara ett lidande för dju-

ren utan också utrotning av arter. Tullen har därför en väldigt viktig brottsbekämpande roll i att hindra dessa illegala marknader.

Herr talman! Att bekämpa smuggling och därmed dämpa den organiserade brottsligheten är en viktig uppgift för tullen, men inte bara genom att stoppa personer som smugglar varor utan också genom att stoppa varor som skickas via post. För att underlätta detta arbete ges Tullverket nu utökade möjligheter att hålla kvar post som kommer över gränsen in till Sverige om den kan antas innehålla vapen, ammunition eller sprängmedel. Detta är alltså en förenkling och förbättring jämfört med tidigare, då enbart narkotika omfattades.

Herr talman! Jag har framfört det förut men vill ta varje tillfälle i akt och vill därför passa på att understryka: Vi bör mota den organiserade brottsligheten som helhet, och därför är det viktigt att vi också inkluderar både levande djur och delar av djur i tullens prioriterade arbete. Det finns förbättringar att göra i detta hänseende.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionen.

Anf. 24 ARMAN TEIMOURI (L):

Herr talman! Brottsbekämpningen ska börja vid våra landsgränser, och Tullverket är en av de viktigaste brottsbekämpande myndigheter som axlar detta mycket viktiga jobb.

I dag tar vi ytterligare steg i kampen mot den organiserade brottsligheten och förser tullen med fler verktyg. Det handlar bland annat om att utöka befogenheterna för tullen att besluta om kvarhållande av postförsändelser som misstänks innehålla vapen, ammunition eller explosiva varor. Det handlar också om att skärpa kraven på befodringsföretag och kurirföretag samt att utvidga rätten att slutligt pröva ett beslut om postspärr till att också gälla chefen för Tullverkets rättsavdelning.

Dessa åtgärder är nödvändiga för att täppa till kryphålen i våra lagar, som kriminella ofta hittar till. Utan fler åtgärder och utökade befogenheter kommer vi att misslyckas med att stävja brottsligheten och stoppa inflödet av illegala vapen, handgranater, knark och annat som vi inte vill ha i Sverige, men också misslyckas med att förhindra att stöldgods transporteras ut ur landet. Därför är det viktigt att det finns ett bra samarbete mellan tullen och andra brottsbekämpande myndigheter.

Tullen och polisen är bra exempel på när det krävs nära samarbete – vilket också sker i dag. Men det arbetet behöver intensifieras, och jag är stolt över Liberalernas framgångar med att få igenom mer resurser i budgetförhandlingarna med regeringen och Centerpartiet.

Fru talman! Vi har inte gjort tillräckligt i kampen mot den organiserade brottsligheten. Det är en verklighet som vi tyvärr behöver konstatera i denna kammare. Vardagsbrotten är ett utbrett problem. Otrygghet råder i stora delar av vårt samhälle. Åldern på gängkriminella har minskat radikalt de senaste åren, och gängmord är numera vardag i vårt samhälle.

Detta måste vi stoppa genom att dra åt snaran om de kriminella. Då är det avgörande att tullen klarar av att stoppa införsel av vapen och andra farliga och explosiva ämnen. Annars kommer fler offer att skördas och fler människoliv att släckas. Detta kan vi inte acceptera i en rättsstat som Sverige.

Fru talman! Det finns dock också små ljusglimtar som är värda att nämna. Under första halvan av 2020 beslagtogs tullen 79 skjutvapen i Sve-

Prot. 2020/21:71
27 januari

*Tullfrågor och
Tullverkets utökade
möjligheter att besluta
om postspärrar*

rige – och detta skedde under coronapandemin. Det tål att jämföras med 2019, då man bara beslagtogs 58 vapen på ett helt år. Detta framgångsrika arbete var ett resultat av samarbete mellan tullen och polisen. Därför är samverkan mellan myndigheter viktig och utökade befogenheter för tullen, som dagens betänkande handlar om, nödvändiga om vi ska bli framgångsrika i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Men jag vill också understryka att det brottsförebyggande arbetet i lika hög grad handlar om att stoppa internationella stödligrors härjningar i Sverige, som både orsakar stora samhällskostnader, urholkar tryggheten och försvagar tilliten såväl till varandra som till statens förmåga att bekämpa brottslighet.

Fru talman! En hel del har gjorts, och mycket återstår att göra. Inkommer Tullverket med önskemål om mer medel eller fler verktyg i sin verktygslåda kommer vi att vara lyhörda. Att stoppa den organiserade kriminaliteten är en av de största samhällsutmaningar vi har att hantera. Det är en förutsättning för att göra Sverige till ett tryggt land att leva i.

Jag vill med detta yrka bifall till utskottets förslag i dagens betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

*En tydligare koppling
mellan villkorlig frigivning
och deltagande i
återfallsförebyggande
åtgärder*

§ 7 En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU8

En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder (prop. 2020/21:18) föredrogs.

Anf. 25 CARINA ÖDEBRINK (S):

Fru talman! Jag vill för Socialdemokraternas räkning börja med att yrka bifall till regeringens proposition om en tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande verksamhet. Jag yrkar också bifall till vår reservation 2 om utskottets tillkännagivande i betänkandet samt avslag på samtliga motionsyrkanden.

Kriminalitet och brott mot person orsakar stort personligt lidande, risk för försämrad livskvalitet och stora kostnader för samhället. Oavsett vilka vi är eller var vi bor har vi alla rätt att känna oss trygga i det offentliga rummet och inom hemmets väggar. För dem som drabbas av våld och brott ska samhället finnas där för att stödja och underlätta. Civilsamhällets roll är i sammanhanget också av stor betydelse.

Samhällets signal ska också vara tydlig till den som begår brott eller riskerar att hamna i kriminalitet: Åtgärder och sanktioner ska vidtas, men stöd och behandling ska också finnas för att undvika återfall i nya brott med nya brottsoffer.

Som lagstiftare har riksdag och regering ett särskilt ansvar att över tid följa och ändra lagstiftning utifrån hur samhället utvecklas. Regeringen har därför under denna och förra mandatperioden vidtagit en lång rad åtgärder. Det handlar om nya kriminaliseringar, straffskärpningar och ut-

vidgningar av det straffbara området för brott. Detta har resulterat i över 200 propositioner från Justitiedepartementet.

Det handlar också om kraftigt förstärkta resurser till rättsväsendet och det brottsförebyggande arbetet samt till brottsofferjourerna. Dessutom har regeringen utarbetat ett nationellt brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott, som är det första på 20 år. Regeringen har också inrättat brottsförebyggande tjänster på länsstyrelserna i landet.

Detta, fru talman, är konkreta exempel på regeringens ambition och prioriteringar i arbetet att öka tryggheten och säkerheten för enskilda och i samhället.

Så sent som den 1 juli förra året började ny lagstiftning gälla som syftar till att stärka Kriminalvårdens möjligheter till kontroll- och stödåtgärder för den som frigges villkorligt från ett fängelsestraff. Det innebär bland annat att övervakningstiden efter villkorlig frigivning förlängs och att Kriminalvården mer aktivt ska använda föreskrifter och anvisningar i arbetet med att underlätta den frigivnas anpassning i samhället.

Det lagförslag som vi i riksdagen nu har att ta beslut om syftar till att åstadkomma en än tydligare koppling mellan tidpunkten för villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder. Förslaget innebär att om en intagen vägrar att delta i eller missköter de återfallsförebyggande åtgärderna eller uppvisar annan misskötsamhet kan den villkorliga frigivningen komma att skjutas upp i större utsträckning.

Dessutom innebär det att när en helhetsbedömning görs rörande om villkorlig frigivning ska skjutas upp ska det räcka med särskilda skäl i stället för synnerliga skäl, som det är i dag.

Fru talman! Det är också viktigt att ha i åtanke att varje intagen har en individuell verkställighetsplan utformad av Kriminalvården. Utifrån individens egna förutsättningar och behov ska tiden i fängelse innehålla lämpliga åtgärder och sysselsättning som minskar risken för återfall i brottslighet och underlättar den intagnes möjligheter i livet efter avtjänat straff.

Om den villkorliga frigivningen ska kunna skjutas upp måste det finnas en rättssäker och förutsebar process för den intagne där han eller hon är införstådd med att vägran att delta i åtgärder eller misskötsamhet kan få ingripande konsekvenser.

Eftersom de återfallsförebyggande åtgärderna baseras på den intagnes behov och förutsättningar kommer delvis olika krav att ställas på de intagna. För att tillgodose kraven på rättssäkerhet, förutsebarhet och lika-behandling måste därför den enskilda verkställighetsplanen vara utgångspunkten, tillsammans med Kriminalvårdens riktlinjer, när en helhetsbedömning görs om eventuell uppskjuten villkorlig frigivning.

När det gäller vår reservation anser vi att den lagändring som nu föreslås väl fyller behovet av att skapa ett starkare incitament för en intagen att följa och bidra till att genomföra den beslutade verkställighetsplanen.

Det är därutöver viktigt att se den villkorliga frigivningen som en betydelsefull del i att kontrollera övergången från tid i anstalt till ett liv i frihet och i att minska risken för återfall. Det finns inte heller stöd för att minskad eller utebliven villkorlig frigivning och ytterligare tid i anstalt leder till bättre förutsättningar att leva ett laglydigt liv efter frigivningen. I stället handlar det om de åtgärder som kan vidtas under tiden på anstalt och efter villkorlig frigivning. Det finns därför, enligt vår mening, inga ytterligare behov av skärpta regler.

Prot. 2020/21:71

27 januari

En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

*En tydligare koppling
mellan villkorlig frigivning
och deltagande i
återfallsförebyggande
åtgärder*

Fru talman! Goda uppväxtvillkor, möjligheter till utbildning av bra kvalitet, tillgång till arbete samt att prioritera ökad jämlikhet, minskade klassklyftor och orättvisor är grunden för trygghet och säkerhet i samhället.

Men där och när människor utsätts för brott ska brottsoffren så långt som det är möjligt kunna få och känna upprättelse och att samhället står på deras sida. För dem som begår brott ska signalerna och konsekvenserna vara tydliga från samhället när det gäller individens eget ansvar att ta konsekvenserna för sitt handlande och ansvaret att delta i åtgärder och sysselsättning som främjar förutsättningarna att inte återfalla i brottslighet.

Anf. 26 ELLEN JUNTTI (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera betänkandet gällande en tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder.

Jag börjar med att säga att vi moderater har många reservationer, men jag yrkar bara på reservation nr 4.

Det är bra att regeringen har kommit med förslag om skärpta krav för villkorlig frigivning. Äntligen, säger jag. Vi moderater har i många år arbetat för att möjligheterna till villkorlig frigivning ska skärpas.

I dag gäller att den som avtjänar ett tidsbestämt fängelsestraff som regel frigges villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden. Det finns möjlighet att skjuta upp detta, men den används sällan.

Det kan i många fall handla om att flera år dras av på straffet. Det tycker vi moderater är fel. Vi anser att den som har dömts till fängelse ska sitta av en större del av straffet.

Redan 2015 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om skärpningar för villkorlig frigivning. Sedan dess har riksdagen beslutat om flera olika tillkännagivanden gällande detta. Det tog alltså fem år för regeringen att komma med förslag. Förslaget innebär att den villkorliga frigivningen ska kunna skjutas upp i fler fall än i dag för den som inte deltar i eller missköter återfallsförebyggande åtgärder i fängelset.

Detta gäller även andra åtgärder som kan hjälpa den dömda att återanpassas i samhället och hålla sig på rätt sida om lagen efter frigivandet. Även annan misskötsamhet ska kunna leda till uppskjuten villkorlig frigivning.

Det är viktigt att använda fängelsetiden till åtgärder som kan minska risken för återfall i brott. Brottsförebyggande rådet ger stöd för att deltagande i återfallsförebyggande åtgärder minskar risken för återfall. Över hälften av dem som genomfört behandlingsprogram anser att detta minskat deras risk för att återfalla i brott.

Inom Kriminalvården finns olika behandlingsprogram, till exempel program för våldsbrott och sexualbrott. Det är Kriminalvården som ska besluta vilka åtgärder som passar den dömda.

Under 2019 avslutade drygt 6 200 klienter sin fängelsetid. Av dessa var det bara 19 procent som fullföljde något behandlingsprogram – 19 procent! Det är alldeles för lågt. Incitamenten måste stärkas kraftigt för att få fler att inte bara delta i utan också fullfölja programmet.

Fru talman! I regeringens proposition föreslås inte att den villkorliga frigivningen ska kunna skjutas upp om den intagne vägrar delta i medicinsk behandling. Regeringens motivering är att vård ska vara frivillig.

Socialstyrelsen anser i sitt remissyttrande att det finns skäl att analysera detta vidare. Det kan exempelvis röra sig om behandling mot missbruk och sexualbrott.

För några år sedan var jag och några andra moderater på studiebesök i ett fängelse. Där satt grova sexualbrottslingar. Vi fick träffa en pedofil som hade dömts till tolv års fängelse. Han hade under många år begått grova våldtäkter mot ett litet barn. Han var som sagt dömd till tolv års fängelse och fick alltså straffet kortat med hela fyra år på grund av dagens regler gällande villkorlig frigivning.

Pedofili är ett av de värsta brott jag kan tänka mig. Att förstöra livet för små barn genom att begå sexualbrott mot dem är fruktansvärt och förfärligt, och vi måste göra allt för att bekämpa detta.

På Karolinska har det gjorts studier av medicinsk behandling av pedofiler. Resultatet har varit positivt. Det har visat sig att de som fått medicinen har känt att dragningen till barn i sexuellt syfte hade minskat.

Om man vägrar medicinsk behandling tar man inte ansvar för sitt brott. Då ska man inte per automatik bli villkorligt frigiven. Med tanke på detta anser vi moderater att det finns anledning att utreda möjligheten att skjuta upp den villkorliga frigivningen då den dömda vägrar att genomgå medicinsk behandling. Det handlar helt enkelt om att skydda barn mot att bli våldtagna.

Fru talman! Regeringens förslag är åt rätt håll men inte tillräckligt bra. Därför föreslås ett tillkännagivande om ytterligare skärpningar så att presumtionen för villkorlig frigivning tas bort och ersätts med ett system där större hänsyn tas till hur den intagne skött sig under fängelsetiden.

Tillkännagivandet innebär också att det bör övervägas att villkorlig frigivning ska ske tidigast efter tre fjärdedelar av straffet och aldrig för den som återfallit i brott. Villkorlig frigivning ska inte vara en kravlös rättighet utan en möjlighet för den som sköter sig i fängelset och deltar i arbetet att minska risken för återfall. Det är viktigt för den intagne men minst lika viktigt för alla skötsamma människor utanför fängelsemurarna.

Låt oss nu hoppas på att det inte, återigen, tar fem år innan regeringen hör samman tillkännagivandet. Regeringen brukar ju säga att de gör allt för att bekämpa brottsligheten. Då är det lite upp till bevis att inte ta fem sex år på sig för att komma med förslag utifrån riksdagens tillkännagivanden.

Anf. 27 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar ett betänkande om en tydligare koppling mellan återfallsförebyggande åtgärder och den villkorliga frigivningen. Det är ingen nyhet för den här församlingen att det bland partierna finns en ganska stor skillnad i synen på vem som ska kunna bli villkorligt frigiven och inte.

Sverigedemokraterna förespråkar ett helt annat system än det som finns i dag, nämligen att man på ett uppenbart sätt ska göra sig värdig en villkorlig frigivning för att det över huvud taget ska komma på tal. I dag kan man per automatik räkna med att bli villkorligt frigiven efter två tredjedelar av den utdömda strafftiden.

Från vänster ropas det på fler straff i frihet, medan Sverigedemokraterna ser att straff i anstalt är ett brottsförebyggande instrument för att hålla farliga individer borta från samhället och skydda individer. Tid i anstalt är också en rimlig konsekvens utifrån brottsofferperspektivet, nämligen att

de som har blivit utsatta för allvarliga brott vet att den som har utsatt dem sitter i anstalt.

Det är en oerhörd skön trygghet för dem som har blivit utsatta för brott att veta att personen i fråga sitter i anstalt. Därför är det stötande att så många i dag blir villkorligt frigivna efter två tredjedelar av tiden.

Vi har i närtid, bara de senaste veckorna, kunnat se hur oskyldiga kvinnor blivit mördade och våldtagna. Unga individer har blivit förnedringsrånade. Gänguppgörrelser sker under tiden som dömda brottslingar blivit villkorligt frigivna från sitt fängelsestraff.

När så många allvarliga brott sker med personer som blivit villkorligt frigivna måste man kunna konstatera att det är någonting som är fel i samhället. För Sverigedemokraterna är det självklart någonting fel när dömda individer kan komma ut i samhället och våldta, mördar och fortsätta att begå allvarlig brottslighet som drabbar oskyldiga människor. Då måste vi politiker göra någonting åt situationen. Är inte vårt främsta uppdrag i den här debatten, i vårt utskott, som riksdagsledamöter att göra just detta – skydda samhället från farliga individer?

Tyvärr delar inte alla partier den meningen, utan det är Sverigedemokraterna som har det tydligaste perspektivet på att inkapacitering är en brottsförebyggande åtgärd. Vi vill att systemet ska göras om helt så att ingen kan räkna med villkorlig frigivning. Man måste på ett uppenbart, tydligt sätt förtjäna att bli villkorligt frigiven i förtid.

Vi tycker också att det är rimligt att vi ser över den villkorliga frigivningen efter två tredjedelar av strafftiden och står bakom att det ska övergå till tre fjärdedelar av strafftiden i stället. Vi tycker dock att man borde kunna gå mycket längre än vad vi gör i dag.

Jag vill också lyfta fram en annan reservation som Sverigedemokraterna står bakom och som vi har pratat om väldigt länge, och det är just en farlighetsbedömning före villkorlig frigivning. Det är Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna som tillsammans står bakom en sådan idé, som finns inom rättspsykiatri i dag. Om man är inskriven där med särskild utskrivningsprövning blir man inte fri. Det vill säga, är man farlig och riskerar att begå nya brott kommer man inte ut.

För den som sitter i anstalt dömd för ett allvarligt brott finns det dock ingen sådan farlighetsbedömning. Om en våldtäktsman, en mördare eller en gängkriminell på ett tydligt sätt indikerar ett starkt hämndbegär mot en konkurrent eller exempelvis mot ett ex som har gjort slut eller lämnat blir denne ändå villkorligt frigiven. Kriminalvården kan veta att det föreligger en stor risk för att personen kommer att söka upp sitt ex eller ingå i en ny gängkriminell konflikt, men personen blir ändå villkorligt frigiven.

Är det inte rimligt, fru talman, att vi har en farlighetsbedömning som föregår ett beslut om villkorlig frigivning? Jag tycker att det är märkligt att den rödgröna regeringen har reserverat sig i den här frågan och anser att man inte behöver ha några ytterligare åtgärder för att säkerställa att farliga individer inte begår nya brott i samhället under den tid som de blir förtidsfrigivna från ett fängelsestraff. Det är väldigt anmärkningsvärt att vi har en rödgrön regering som resonerar på det sättet, särskilt mot bakgrund av att vi ser så många brottslingar begå nya brott under villkorlig frigivning. Det är stötande!

Sverigedemokraterna tycker att det är orimligt att vi har en ordning där vi inte kan ha en farlighetsbedömning före en villkorlig frigivning. Jag yr-

kar därför bifall till reservation 6 om farlighetsbedömning. För tids vin- nande yrkar jag bifall endast till denna reservation, men i övrigt står vi bakom utskottets förslag i betänkandet och givetvis våra övriga reserva- tioner.

Anf. 28 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Kriminalvården har 13 ackrediterade behandlingsprogram, som alla bygger på kbt, utom tolvstegsprogrammet. Deltagande i ett pro- gram utgör cirka 5 procent av sysselsättningstiden på anstalt för både kvin- nor och män. Behandlingsprogram bedrivs även inom frivården.

För att få gå ett behandlingsprogram är det viktigt att den dömda själv vill ändra sin livsstil. För att erbjuda rätt behandling prioriterar Kriminal- vården de klienter som har medelhög till hög risk för återfall. År 2019 var det 19 procent av de intagna på anstalt och 13 procent av klienter i frivår- den som fullföljde behandlingsprogram. Behandlingsprogram minskar ris- ken för återfall i brott, och det är oerhört bra.

Det fundament som ser till att Sverige har koll på kriminella vid den kritiska tidpunkten när klienten ska lämna en anstalt är den villkorliga fri- givningen. Utan den är det hej då vid muren, och sedan har Kriminalvården ingen möjlighet att kontrollera, följa upp, göra nykterhets- och drogfrihets- tester eller använda något annat av de många verktyg som i dag finns. Det handlar om utslussning till samhället och om den del av fängelsestraffet som sker i frihet, med övervakning från frivården. Om den dömda begår ett brott eller missköter sig åker han in igen, och sköter sig klienten inte under fängelsetiden kan den villkorliga frigivningen skjutas upp. Det är inga konstigheter.

Jag vill att man ska ha koll på personer som precis släppts ut från fäng- elset. Att till exempel Moderaterna totalt struntar i den kollen förvånar mig mycket när de gagnar om att den villkorliga frigivningen ska bort. Att Mo- deraterna inte heller har några problem med att staten ska tvångsmedici- nera individer gör mig rädd. Så här på Förintelsens minnesdag passar det bra att blicka bakåt och se vilka fel och misstag som historiskt har begåtts av staten gentemot enskilda individer och grupper. Tvångsmedicinering är en av många fula händelser som inte får upprepas.

Fru talman! Vi vet i dag att inslussningen till samhället fungerar dåligt. Alltför många återfall i brott. Vi vet också att den villkorliga frigivning- en spelar en stor och viktig roll för att alla medborgare och brottsoffer ska känna sig trygga med att staten har koll på dömda personer som har blivit frisläppta. Men gång på gång försöker regeringen minska denna kontroll, vilket kan skapa fler brottsoffer.

Det är viktigt att klienter på anstalt vill delta i behandlingsprogram – avgörande, skulle jag säga. Men då måste man faktiskt vara beredd att, och vilja, förändra sitt liv. Det är nämligen så kbt-behandling fungerar: Tvång funkar inte för att förändra en människas mindset. Regeringen går emot forskning och erfarenhet när den i detta förslag tydligare vill koppla delta- gande i behandlingsprogram till den tidpunkt då villkorlig frigivning kan ske.

Detta är ett dåligt förslag, och det bryter mot principerna om likabe- handling, proportionalitet och förutsebarhet. Det tycker Vänsterpartiet, men även Brå, JO, Advokatsamfundet och andra tunga remissinstanser är väldigt kritiska till förslaget. Det kanske låter bra och handlingskraftigt,

Prot. 2020/21:71

27 januari

En tydligare koppling mellan villkorlig frigiv- ning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

men det landar helt fel. Till exempel finns det inte behandlingsprogram på andra språk än svenska, och alla behandlingsprogram finns inte på alla anstalter. Kommer det att påverka tidpunkten för när en person kan släppas?

Jag vill ha få brottsoffer. Jag vill att brottsoffer ska känna sig trygga. Därför måste vi ha en villkorlig frigivning som är lång, ingripande och kontrollerande. Med det här förslaget urholkas allt detta, och det är helt fel väg att gå.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 29 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Jag var tvungen att begära replik, för Linda Snecker kommer – som ganska många andra gånger – med felaktiga påståenden om vad Moderaterna egentligen vill.

Hon påstod att Moderaterna vill tvångsmedicinera människor. Det har vi aldrig sagt att vi vill. Vi har bara sagt att det, eftersom det finns belägg från Karolinska för att pedofilernas dragning till barn i sexuellt syfte minskar om de tar en speciell medicin, ska kunna utredas om detta skulle kunna påverka villkorlig frigivning. Det är alltså inte så att de ska tvångsmedicineras, utan de får själva välja: ”Ska jag ta den här medicinen som gör att jag kanske inte våldtar ett barn?” Om de gör det är det bra, för då har de faktiskt insett sitt problem och tar ansvar för det. Men vi tycker att det ska utredas om den som inte vill ta medicinen har rätt att få villkorlig frigivning. Det är två helt olika saker.

Det är dock inte helt ovanligt att Linda Snecker påstår en massa olika saker om Moderaterna. Vi vill alltså inte tvångsmedicinera, men vi säger att det ska utredas om det kan påverka den villkorliga frigivningen om någon vägrar ta medicin som hjälper mot pedofili, vilket det finns belägg för.

Anf. 30 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Det är inte ovanligt att Ellen Juntti tar otroligt generaliserande grepp i sina debatter och sedan slätar ut det över stora, rättsstatliga principer. Det är inte ovanligt, utan det har vi sett förr – eller hur, Ellen Juntti?

Det är bra att Moderaterna inte vill tvångsmedicinera individer. Det gläder mig att Moderaterna har en liten gnutta rättspatos kvar. Ingen blir lyckligare än jag! Men det förvånar mig att Moderaterna daltar så mycket med dem som är nyligen villkorligt frigivna. Man har inga problem med att staten släpper ut kriminella – som förhoppningsvis, men kanske inte, har gått ett behandlingsprogram – utanför murarna med en Icakasse i handen och säger: ”Tack och hej! Vi har ingen kontroll över dig.”

Moderaterna vill ju helt släppa kontrollen för dömda personer som lämnar anstalterna, Ellen Juntti. Ni vill inte ha mer elektronisk övervakning, vilket Vänsterpartiet vill. Ni vill inte ha mer kontroll över frivården, som Vänsterpartiet vill. Ni vill inte att behandlingen ska fortsätta i frivården, som Vänsterpartiet vill.

Vänsterpartiet vill ha stenhård kontroll över nyligen släppta individer inom den villkorliga frigivningen. Vi måste ha en lång och bra villkorlig frigivning, för det är bara då staten kan kontrollera de här personerna och se till att de sköter sig, att det inte skapas fler brottsoffer och att återfallen i brott minskar. Med den politik som Moderaterna för försvinner ju var-

enda kontrollmekanism som frivården har, och det gör mig väldigt orolig. Varför sviker Moderaterna Sveriges alla brottsoffer?

Prot. 2020/21:71
27 januari

*En tydligare koppling
mellan villkorlig frigivning
och deltagande i
återfallsförebyggande
åtgärder*

Anf. 31 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Ja, vad ska man säga? Linda Westerlund Snecker överdriver som vanligt.

Jag föreslår att Linda Snecker nästa gång läser igenom vår motion innan hon påstår något liknande det hon påstod när det gäller tvångsmedicinering. Innan man attackerar ett annat parti är det nämligen ganska bra om man faktiskt läser igenom och försöker förstå vad som finns i partiets politik. Det var inte jättesvårt att förstå, men Linda Snecker är väldigt van att attackera andra partier och påstå att de vill göra både det ena och det andra.

Det är också en fråga om brottsofferperspektivet, om vi ska svika brottsoffren. Det är faktiskt tvärtom, för de som inte vill genomgå behandlingsprogram i fängelset ska heller inte bli villkorligt frigivna hur lätt som helst. Det har ju verkligen med brottsofferperspektivet att göra. Vi vill att fler ska genomgå de här programmen för att de inte ska begå brott när de kommer ut.

Sedan tycker jag att det är ganska lustigt att Linda Westerlund Snecker tar upp det här med fotboja. För några år sedan skulle vi besluta om att man skulle använda fotboja på fler personer, till exempel i fall av våld i nära relationer. Då reserverade sig Linda Westerlund Snecker mot det därför att det inskränkte personens frihet för mycket. Då var det inte brottsoffrets frihet hon tänkte på, utan det var gärningsmannens frihet.

Ja, det är ganska magstarkt att börja påstå en massa sådana saker.

Anf. 32 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag tänker lite på begreppet kasta sten i glashus när Ellen Juntti anklagar mig för att inte vara så inläst på Moderaternas politik.

Ett välvilligt tips, Ellen Juntti: Du är inte heller så inläst på Vänsterpartiets rättspolitik. Vi har i flera år förespråkat mer elektronisk övervakning av individer, under fängelsestraffet men även under den villkorliga frigivningen. Det är ett bra förslag. Jag tror att Vänsterpartiet och Moderaterna kanske tycker lika där nu. I så fall skulle vi kunna lägga fram ett sådant förslag för att se till att i alla fall den delen inte skapar fler brott och brottsoffer i Sverige.

Men, fru talman, jag får inget svar från Ellen Juntti på varför Moderaterna daltar så fruktansvärt mycket med personer som har suttit av ett ganska långt fängelsestraff och ska bli frigivna, på varför Ellen Juntti och Moderaterna vill lämna de här individerna vid muren och säga att ”staten kan inte längre göra någonting för dig. Vi kommer inte att kontrollera dig. Du kan göra precis vad som helst”, på varför Moderaterna inte har några förslag på hur inslussningen av de här individerna tillbaka i samhället ska gå till.

När det gäller just inslussningen för att inte återfalla i brott – att man kontrolleras av frivården och har elektronisk övervakning och kontroller och tester, och sköter man sig inte åker man in igen – har ni moderater inget svar, för ni är inte intresserade av innehållet. Ni som parti är inte intresserade av att se till att det inte blir fler brottsoffer genom att se till att inslussningen i samhället för personer som suttit på anstalt faktiskt fungerar. Ni är bara intresserade av att prata om hur länge man ska sitta på an-

*En tydligare koppling
mellan villkorlig frigivning
och deltagande i
återfallsförebyggande
åtgärder*

stalt. Ni är helt ointresserade av innehållet på anstalten och vad som händer under tiden efter anstalten.

Anf. 33 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Även jag känner mig nödgad att markera mot påståendet som kom från Vänsterpartiet i talarstolen att man ska tvångsmedicinera människor i vårt land och mot att man drar paralleller till Förintelsen och det som skedde under andra världskriget. Jag tycker att det är ovärdigt att vara så dåligt påläst inför en debatt att man kan häva ur sig något sådant och indirekt beskylla tre riksdagspartier för att vilja göra något som har orsakat väldigt mycket lidande i vårt land.

Det här handlar, precis som tidigare talare har påpekat, om en medicinsk behandling för individer som har pedofila drag och har bevisats kunna begå övergrepp mot barn. Jag tycker att det är en ganska distinkt skillnad som tål att poängteras i talarstolen av fler partier.

Jag har också en fråga till Linda Westerlund Snecker när det gäller just farlighetsbedömning av dem som sitter på anstalt. Om jag förstår saken rätt är Vänsterpartiet och Linda Westerlund Snecker helt tillfreds med att en person som genomgått ett behandlingsprogram och inte misskött sig på anstalten ska komma ut på villkorlig frigivning även om personen exempelvis har ett starkt hämndbegär mot en exflickvän och kriminalvården bedömer att det föreligger hög risk att personen attackerar och kanske mördar sin exflickvän. Vi har sett det här hända i verkligheten. Varningssignalerna har funnits inom kriminalvården, och personer har blivit villkorligt frigivna och mördat exempelvis sin exflickvän.

Jag vill bara fråga Vänsterpartiet vari problemet ligger med att man gör en farlighetsbedömning av individer som sitter på anstalt och att man låter farlighetsbedömningen eventuellt äventyra en villkorlig frigivning. För Sverigedemokraterna är det självklart att farliga individer inte ska släppas. Inkapacitering har en värdefull effekt – man kan nämligen inte begå nya brott så länge man sitter på anstalt.

Anf. 34 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag förstår att det är jobbigt att jag påminner Adam Marttinens om saker som har skett i historien, saker som staten har gått in och gjort mot individer eller grupper, saker som vi ska ta lärdom av för att veta hur vi inte ska utforma lagstiftning och hur vi ska sätta oss emot krafter som är mer auktoritära och vill kontrollera individer otroligt mycket mer – som kanske till och med vill göra särslagstiftning beroende på om du har medborgarskap eller tillhör en viss nationalitet i ett land eller om du inte gör det. Jag förstår att det är jobbigt.

Jag kommer inte att sluta påminna om övergrepp som stater har begått mot individer även om det är jobbigt. Så är det. Det är för att jag är vänsterpartist.

Nåväl, åter till Adam Marttinens fråga. Det är oerhört viktigt att Kriminalvården gör farlighetsbedömningar. Vi ska inte släppa ut individer i frihet som är uppenbart farliga. Där litar jag på Kriminalvårdens kompetens och på att vi här i kammaren ser till att Kriminalvården får de resurser som behövs. Situationen på Sveriges anstalter är just nu oerhört tuff, då de är överfulla. Vi vet att klienter som sitter på anstalt inte har möjlighet att delta i behandlingsprogram därför att resurserna helt enkelt inte räcker till.

Svensk kriminalvård befinner sig i en kritisk situation just nu, och jag är väldigt orolig över den. Därför måste vi se till att Kriminalvården har möjlighet att göra farlighetsbedömningar. Jag tänker inte vara med och se till att någon man – för det är väldigt många män, farliga män, som sitter på Sveriges anstalter – kommer ut och begår övergrepp, särskilt inte mot kvinnor.

Anf. 35 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att det är det minsta jobbigt att bli påmind om hemskheter som andra regimer i andra länder har gjort. Jag tycker bara att det är felplacerat att ta upp det i den här debatten och dessutom tillskriva tre riksdagspartier det som hände under andra världskriget med förintelse-läger för att de vill att medicinering av dem som begått allvarliga brott med pedofila drag ska vara ett villkor för villkorlig frigivning. Jag tycker att det är ganska grova övertramp i debatten att komma med sådana insinuationer, när man dessutom uppenbarligen inte har läst vad motionen handlar om. Det är min synpunkt på det hela. Jag har gärna många diskussioner om vad som hänt i historien, men att komma med sådana insinuationer platsar inte i den här debatten.

Jag tycker inte att jag fick ett tillräckligt bra svar. Åtminstone är jag inte nöjd med svaret – eller för den delen med att den rödgröna regeringen släpper ut farliga individer på villkorlig frigivning så att de kan begå nya brott.

Även när det finns en tydlig indikation från Kriminalvården att en person har vilja och förmåga att begå ett allvarligt brott kommer den att släppas ut, oavsett om vi klubbar igenom regeringens förslag här i dag och oavsett den politik som regeringen har i övrigt för dem som sitter på anstalt. Jag tycker att det är otillfredsställande.

Jag tycker att svenska väljare ska ta med sig det här budskapet från regeringen och partier till vänster. Mer straff i frihet betyder att farliga individer kommer att släppas ut, för man tycker att det är värt risken. Man tycker att det är värt risken att de här individerna begår nya brott, för det kanske inte blir så. Man väljer att ta den risken.

Jag tycker att det är tråkigt att man inte ens vill göra en farlighetsbedömning innan man släpper ut personer på villkorlig frigivning, alltså att man innan strafftiden har löpt ut inte vill göra en farlighetsbedömning för att kunna villkora den villkorliga frigivningen. Väldigt många brottsoffer har fått lida på grund av den här inställningen, och Sverigedemokraterna är motståndare till regeringens ståndpunkt i just den här frågan.

Anf. 36 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag är väldigt orolig över Adam Martinens och Sverigedemokraternas politik när det gäller den villkorliga frigivningen. Sverigedemokraterna har ju inga problem med att säga hej då vid muren till personer som har suttit av långa straff och begått hemska brott. När strafftiden är slut säger ni: ”Hej då! Det var trevligt att ses. Kom helst inte tillbaka.” Där står personen med en Icakasse, och staten och frivården har ingen möjlighet att kontrollera den personen.

Det är det som händer om den villkorliga frigivningen tas bort, och det vill ni. Sverigedemokraterna vill ta bort den villkorliga frigivningen, vilket gör att frivården inte kan kontrollera kanske farliga individer med elektro-

nisk övervakning, med kontroller och med alkohol- och nykterhetstester. Detta struntar ju Sverigedemokraterna i!

Sverigedemokraternas politik kommer att skapa fler brottsoffer. Ni struntar i den villkorliga frigivningen och bryr er inte om inslussningen till samhället av dessa individer, så att de får möjlighet att sluta begå brott. Allt detta, Adam Martinen och Sverigedemokraterna, skapar fler brottsoffer. Det är det er politik gör.

Ni tror att om vi bara låser in dessa individer så – poff! – kommer det kriminella beteendet att försvinna. Och så kan de släppas ut, utan någon som helst kontroll. Men ni har fel.

Sverigedemokraternas politik skapar fler kriminella och fler brottsoffer, för ni är inte beredda att kontrollera de personer som släpps ut från anstalten. Här har ni inget att bidra med i svensk politik, och det förvånar mig. Det gör mig orolig, som rättspolitisk talesperson, att ni är så grunda i er rättspolitik, att ni inte kommit längre och att ni inte står upp för alla brottsoffer i Sverige.

Anf. 37 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Denna debatt berör regeringens förslag som ska ge en tydligare koppling mellan att delta i åtgärder för att förebygga återfall och att friges villkorligt. Den villkorliga frigivningen ska kunna skjutas upp i större utsträckning än i dag för den som under tiden på anstalt missköter sig eller inte deltar i återfallsförebyggande åtgärder.

Visserligen är regeringens förslag ett steg i rätt riktning, men tyvärr är det i mina ögon inte ett tillräckligt steg för att skapa motivation för en intagen att sköta sig under sin tid i fängelset eller att aktivt delta i rehabiliterande program för att bryta den destruktiva väg i livet som lett till det straff man avtjänar.

Enligt Kriminalvårdens statistik togs det totalt 357 beslut om uppskjutande av villkorlig frigivning 2019, vilket var ungefär samma antal som 2018 och 2017. Den genomsnittliga längden på uppskjutandet varierade mellan 27 och 33 dagar. Samtidigt beslutades om över 27 000 fall av misskötsamhet 2019, och 5 700 enskilda klienter fick beslut om misskötsamhet, enligt Kriminalvårdens statistik för 2019. Således är kopplingen mellan misskötsamhet och uppskjutande inte särskilt markant, vilket visar på ett behov av att kraven skärps.

Maxtiden för att skjuta upp en villkorlig frigivning är sex månader. Det vore välkommet att detta förlängs och den villkorliga frigivningen avskaffas helt i särskilt allvarliga fall.

Några av de vanligaste fallen av misskötsamhet är innehav av otillåtna föremål och vägran att lämna drogprov. Även om det finns skäl att i propositionen inte leverera en uttömmande uppräkningslista av allt som kan leda till uppskjuten villkorlig frigivning är detta något som borde nämnas då det inte nödvändigtvis faller under återfallsförebyggande åtgärder eller allvarlig misskötsamhet, som den nya lagen anser vara skäl till uppskjuten frigivning.

Propositionen innebär dock, i våra ögon, att det största problemet med den villkorliga frigivningen inte åtgärdas, nämligen att den i dag i praktiken är en generell regel och något som sker nästan automatiskt. Den villkorliga frigivningen regleras i brottsbalken, där det står att en dömd ska friges villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden, dock minst 30 dagar.

Detta innebär att brottslingar regelmässigt släpps i förtid jämfört med det straff som de dömts till, i stället för att det är en undantagsregel. Vi menar att detta behöver förändras. Den som är dömd till fängelse ska kunna frigives villkorligt, men det ska inte ske regelmässigt. Regeln bör ändras från att en dömd *ska* frigives villkorligt till att en dömd *kan* frigives villkorligt.

Detta innebär inte att vi menar att det saknas en poäng med villkorlig frigivning. Det är tvärtom ett utmärkt incitament för en fängelsedömd att bättra sig genom exempelvis utbildning, arbete och missbruksvård. Men att automatisk villkorlig frigivning ska vara normen rimmar illa med det allmänna rättsmedvetandet.

Fru talman! Kristdemokraterna menar att personer som inte sköter sig i fängelset inte heller ska kunna frigives villkorligt. Sköter man sig inte ska frigivningen alltså ske först efter att hela den utdömda strafftiden löpt ut. Detta skapar drivkrafter att följa de regler som finns, att delta i behandlingsprogram och att ta de drogtester som man ombeds att ta.

I dag finns möjlighet att skjuta upp en del av den villkorliga frigivningen. Exemplet som jag relaterade i början visar dock att detta i verkligheten sker ytterst sparsamt.

Därför bör förändringar övervägas när det gäller möjligheten till villkorligt medgiven frihet. Det är inte rimligt att de som återfallit i likartad brottslighet och på nytt dömts till fängelse per automatik frigives villkorligt. Återfallsförbrytare bör avtjäna en tid i fängelset som helt och hållet motsvarar straffvärdet för det eller de nya brott de dömts för. Vi anser att den villkorliga frigivningen efter två tredjedelar av strafftiden borde utgå och ersättas med regler som medger villkorlig frigivning först efter tre fjärdedelar av strafftiden.

Som nämnts tidigare i debatten anser vi att villkorlig frigivning bör föregås av en farlighetsbedömning. Den så kallade Hagamannen, som dömdes för en rad överfallsvåldtäkter samt mordförsök, bedömdes fortfarande vara farlig när han släpptes genom villkorlig frigivning.

Fru talman! Det är glädjande att en majoritet i justitieutskottet nu riktar ett tillkännagivande, en uppmaning, till regeringen om att den så kallade presumptionen för villkorlig frigivning bör tas bort och större hänsyn tas till hur den intagne har skött sig under sitt fängelsestraff. Tillsammans med en majoritet i utskottet anser vi att den nuvarande ordningen, med en presumption för villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden, undergräver principen om att straffet ska stå i proportion till brottets allvar. Villkorlig frigivning bör i stället fungera som en möjlighet och vara förbehållen intagna som skött sig väl under verkställigheten. I bedömningen av den intagnes skötsamhet bör särskild hänsyn tas till den intagnes motivation och i vilken utsträckning han eller hon har deltagit i behandlingsprogram och andra brottsförebyggande åtgärder som Kriminalvården föreslagit. Andra begränsningar som bör övervägas, och som nämns i tillkännagivandet, är att villkorlig frigivning ska kunna komma i fråga tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden och aldrig för den som återfallit i brott.

Fru talman! Som jag tidigare nämnt vill vi att villkorlig frigivning föregås av en farlighetsbedömning. Därmed stöder jag Kristdemokraternas, Sverigedemokraternas och Moderaternas reservation nummer 6. Jag stöder också utskottets tillkännagivande men yrkar alltså bifall endast till reservation 6.

Anf. 38 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 2.

Att minska återfallsfrekvensen är en av de allra viktigaste frågorna inom rättsområdet när det gäller att minska antalet brott och antalet brottsoffer. Varje återfall som förebyggs sparar pengar, resurser och, inte minst, mänskligt lidande. Därför behöver vi vända på alla stenar för att minska återfallen.

Förra veckan hade vi en pressträff där vi presenterade inriktningen för en kommande utredning som ska tillsättas gällande LSU, lagen om slutna ungdomsvård. Utredningen kommer bland annat att ta upp frågan om en villkorlig del för unga som blivit dömda enligt LSU.

Det är oerhört viktigt att få detta på plats. I dag har vi en ordning där unga människor som dömts för väldigt grova brott i princip släpps ut vind för våg. I bästa fall sker en återkoppling med socialtjänsten, men det finns ingen kontroll från frivården eller från någon annan myndighet. Detta måste vi ändra på. En sådan ordning måste finnas för att man som dömd ska få bättre möjligheter att skaffa ett hederligt, normalt liv. Den principen är lika viktig när det gäller äldre i fängelse som när det gäller yngre i slutna ungdomsvård.

Det är angeläget att öka kopplingen mellan villkorlig frigivning och skötsamhet. Det förslag till lagändring som vi debatterar i dag förändrar detta till det bättre, och det är väldigt positivt. Det ökar incitamenten att sköta sig, och skötsamhet beaktas på ett tydligare sätt än vad som hittills varit fallet. Det är positivt.

Deltagande i återfallsförebyggande åtgärder minskar antalet återfall. Detta stöds även av Brottsförebyggande rådet.

Fru talman! En annan aspekt av reformen är att den får konsekvenser för kriminalvårdsmyndigheten. Vid alla tillfällen då vi har skärpt straffen för olika brott eller vidgat definitionen av vad som ska anses vara ett brott får det konsekvenser för hur många som sitter inne på anstalt och hur länge de sitter. Vi har i alldeles för liten utsträckning beaktat de konsekvenserna. Det gäller den här regeringen likaväl som tidigare regeringar. Det är en historisk skuld som har byggts upp under lång tid som vi framöver måste beakta i mycket större utsträckning än vi har gjort hittills.

Kriminalvården är i dag pressad. Man är sedan flera månader i stabsläge och har en överbeläggning, vilket gör att möjligheten för de intagna att komma bättre ut och få bättre möjligheter är sämre än den annars skulle ha varit. Det minskar också säkerheten både för de intagna och för personalen vid anstalterna. Det är viktigt att vi noga följer detta och anslår de medel som Kriminalvården behöver framöver.

Man ska också komma ihåg att detta inte är något man löser i en handvändning. Att bygga ett helt nytt fängelse med hög säkerhetsklass tar många år. Men vi behöver följa detta över tid, för det är en otroligt viktig fråga.

Slutligen ska man komma ihåg att det finns väldigt goda skäl till att systemet med villkorlig frigivning finns. Det är system som finns i väldigt många länder: i våra nordiska grannländer, i Tyskland och i USA, för att ta några exempel. Syftet är att de intagna ska återanpassa sig till samhället. Det är ingen som vinner på att det brister.

Den villkorliga delen är en viktig tid, där den som avtjänar ett straff kan försöka skaffa jobb och lägenhet och lämna den brottsliga banan bak-

om sig. Detta är avgörande för att minska antalet brottsoffer och antalet brott och få mer trygghet i samhället.

Anf. 39 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Förslaget från regeringen är ett fall framåt. Det är alltså bra att det kommer förslag om skärpningar gällande villkorlig frigivning. Men det har tagit över fem år. Det är lite väl lång tid, faktiskt.

Jag skulle vilja prata om vårt tillkännagivande, närmare bestämt punkten om att man ska överväga att villkorlig frigivning aldrig ska kunna fås av den som återfallit i brott.

Som jag nämnde i mitt anförande är det ungefär hälften av dem som har genomgått dessa behandlingsprogram som anser att det har minskat risken för att de ska återfalla i brott. Då är frågan vad vi ska göra med den andra hälften, alltså de som genomgår behandlingsprogrammen men ändå återfaller.

Ta till exempel en rånare som blir dömd, genomgår behandlingsprogram, kommer ut, begår ett nytt rån, får fängelse igen, genomgår behandlingsprogram, blir frisläppt och begår ett nytt brott igen, och så håller det på gång efter gång. Det tycker vi är fel, inte minst med tanke på alla rånoffer. Alla har ju hört om rånerna som ökar och också har förnedringsinslag.

Då är min fråga till Rasmus Ling: Anser han att det är rätt att en rånare eller en person som begått grova våldsbrott får villkorlig frigivning gång på gång? Personen har genomgått behandlingsprogrammen, men de har helt enkelt inte hjälpt. Anser Rasmus Ling att det är rätt?

Anf. 40 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! För att svara på frågan om det är rätt med villkorlig frigivning måste man först fråga sig vad det är för något. Det är ju den möjlighet som myndigheterna har att följa någon efter att den personen har avtjänat sitt straff i anstalt. Om det är en bra ordning att myndigheterna ska ha koll på personer som kan vara farliga efter att de kommit ut ur fängelse är svaret självklart ja.

Min motfråga är: Tycker inte Ellen Juntti att man ska ha en kontroll av personer som kommer ut och som kan vara farliga och begå samma brott en gång till?

Anf. 41 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Fru talman! Då kan ju Rasmus Ling titta på de reservationer vi har i ärendet. Där finns att man ska göra en farlighetsbedömning inför villkorlig frigivning. Det tycker vi alltså att man ska kunna göra. Om det, som i Adam Martinens exempel, gäller en våldtäktsman som man anser är farlig och tror kommer att begå nya sexualbrott om han släpps ut tycker vi att han inte ska få villkorlig frigivning.

Tilkännagivandet innefattar också att man ska ta bort detta med att personer får villkorlig frigivning med automatik. Det är ju ingen rättighet, utan man ska ta hänsyn till hur personen har skött sig under fängelsetiden. Vi vill införa ett nytt system, där man ska göra en bedömning av hur den intagne har skött sig under hela fängelsetiden. Den som har misskött sig blir inte villkorligt frigiven, men den som har skött sig kan bli det.

Prot. 2020/21:71
27 januari

*En tydligare koppling
mellan villkorlig frigivning
och deltagande i
återfallsförebyggande
åtgärder*

En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

Då undrar jag lite apropå tillkännagivandet: Kommer också detta att dras i långbänk av regeringen och Miljöpartiet? Kommer det återigen att ta fem eller sex år innan regeringen går tillkännagivandet till mötes?

Anf. 42 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Ellen Juntti frågar om det ska göras en farlighetsbedömning. Självklart ska det göras farlighetsbedömningar av personer som sitter i fängelse. Självklart ska det följas upp. När det gäller sexualbrott är det extremt noga. Mer stöd och resurser behövs från olika myndigheter för att värna de kvinnor som har varit utsatta och riskerar att utsättas framöver.

Det här handlar dock om den villkorliga delen. Då är frågan: Ska den villkorliga frigivningen innebära att det görs en uppföljning och en kontroll? Mitt svar på det är: Ja, det måste göras. Det vore väldigt dumt och farligt för utsatta kvinnor och andra om man inte hade en sådan uppföljande del. Ett sådant system ska vi alltså ha.

Att vi nu går fram med att ökade inslag av skötsamhet och deltagande ska främjas är positivt, och det förefaller vi vara överens om. Men att vi ska ha detta system är självklart för oss.

Slutligen frågar Ellen Juntti hur lång tid det kommer att ta. Det är bättre att höra med Regeringskansliet hur processerna ser ut. Vi är ju ett utskott där vi är väldigt glada i att göra tillkännagivanden utan att alltid beakta att lagstiftning måste beredas och utredas. Att göra förändringar av den här typen tar ibland tid. Den ordningen måste vi ha om lagstiftningen ska fungera i verkligheten.

Anf. 43 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag googlade nyss på telefonen och läste om ett fall där en man blev fängslad efter att han hade försökt ha ihjäl sin fru. Så blev han villkorligt frigiven och verkställde då mordet på frun. Detta är ett av de många exempel som utgör problem. Men regeringen är tillfreds med hur det fungerar.

Vi kan ta pedofiler som ett annat exempel – vi har ju en reservation om medicinsk behandling. Dömda pedofiler som genomgår behandling och kanske sköter sig på anstalt kan ändå ha en hög återfallsrisk. Regeringen och Miljöpartiet vill att sådana personer ska komma ut i samhället i förtid. Den villkorliga frigivningen är okränkbar för de rödgröna partierna, utifrån de förutsättningar som jag nyss beskrev.

Jag frågar mig: Vari ligger motståndet mot att låta en farlighetsbedömning äventyra en villkorlig frigivning? Ett exempel är en man som sitter på anstalt för att han har försökt mörda sin fru och som upplever starka hämndbegär mot sin fru. Är det då inte rimligt att man gör en farlighetsbedömning? Riskerar den personen att återfalla i brott? Om det är så, är det då inte rimligt att hålla kvar personen på anstalt så att han inte kan komma ut i samhället och döda sin fru?

Det är ett väldigt konkret exempel på vad Sverigedemokraterna tycker är fel med regeringens politik, nämligen att man inte tar hänsyn till samhället och de individer som lever i samhället och som riskerar att utsättas för farliga individer när man utformar sina förslag.

Är det orimligt att låta en farlighetsbedömning föregå beslut om villkorlig frigivning och äventyra en villkorlig frigivning? Jag vill gärna höra

En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

Anf. 44 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna och Adam Marttinen blandar ihop hur långa straffen ska vara med frågan om man ska ha ett system för villkorlig frigivning eller inte. Straffens längd är en sak. Sverigedemokraterna vill i princip alltid skärpa straffen, oavsett vilket brott det gäller. Finns det undantag så rätta mig gärna, men det brukar vara ingången.

Denna fråga handlar om huruvida man ska ha ett system med villkorlig frigivning, med allt vad det innebär i form av kontroll, eller inte. Ska vi ha ett system där myndigheterna följer upp, eller ska vi ha ett där den som är dömd släpps ut på gatan utan någon som helst koll från frivården och från kriminalvården? Jag tycker att svaret är ganska enkelt. För att minska antalet återfall, oavsett hur lång tid man har suttit inne, krävs det att det finns ett sådant här system. Att Sverigedemokraterna motsätter sig det tycker jag är väldigt konstigt.

Anf. 45 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för klargörandet. Det finns tydliga skillnader i synen på villkorlig frigivning. Vi tycker inte att de som vill mörda människor ska släppas ut ur fängelse medan Miljöpartiet och regeringen tycker att det är rimligt att ta den risken eftersom de kanske inte gör det. Det är en glasklar skillnad mellan Sverigedemokraterna och Miljöpartiet och den rödgröna regeringen.

Vi tycker att den villkorliga frigivningen måste motiveras och vara uppenbart fördelaktigt, inte bara för den enskilde som sitter på anstalt utan också för samhället i övrigt. Finns det en hög återfallsrisk för en person – en risk för att den personen ska attackera sin exfru eller våldta barn ute i samhället – tycker vi att det är en dålig idé att den personen släpps ut i samhället. Det tycker vi är dåligt.

Ja, vi vill absolut skärpa straffen, i princip de flesta. Det är liksom lågt hängande frukt när utgångspunkten är regeringens straffpolitik i övrigt. Ja, vi vill i princip skärpa alla straff. Det skulle vara väldigt bra ifall vi gjorde det, för då skulle vi få möjlighet att behålla personer på anstalt längre tid om de är farliga för samhället.

Men regeringens politik är tydlig på den punkten. Man vill ta risken att släppa ut personer efter två tredjedelar oavsett om de har starka hämndmotiv mot en exfru eller om det är något annat. Det kan vara pedofiler som har genomgått behandling och som kanske har skött sig på anstalt. Miljöpartiet och den rödgröna regeringen tycker att det är värt att släppa ut dem i samhället även om de kanske berättar för kriminalvården att de tänker våldta ett barn första dagen de kommer ut. Då säger Miljöpartiet och regeringen: Okej, varsågod, gå ut i samhället! Vi tar den risken.

Jag tycker att det är uppenbart felprioriterat från regeringens sida när man inte beaktar samhällets intresse av att säkras från farliga individer. En farlighetsbedömning måste kunna vara en rimlig åtgärd för att se till att farliga individer inte släpps ut ur anstalt. Det är bättre att de sitter 100 procent av tiden på anstalt och kanske kyler av sig själva bakom betongväggarna än att de släpps ut och våldtar och mördar ute i samhället. Det är Sverigedemokraternas glasklara uppfattning.

Anf. 46 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Om Adam Marttinen i en tidigare replikväxling försökte framstå som saklig och sansad misslyckas han kapitalt här. Det är höjden av osaklighet att komma med de påståenden som han gör kring att regeringen skulle vilja släppa ut farliga personer i förtid.

Detta handlar om att en villkorlig del möjliggör uppföljning. Så länge Sverigedemokraterna inte förespråkar livstidsstraff för samtliga brott – det har vi trots allt ännu inte sett – kommer personerna vid något tillfälle att komma ut ur fängelset. Då tycker jag, Miljöpartiet och regeringen att vi ska rusta dem så långt som möjligt för att de inte ska återfalla i brott. Det ska vi göra inte minst för att värna utsatta kvinnor och andra brottsoffer. Det är ett helt avgörande område. Det handlar om att minska återfallsfrekvensen för att vi ska få ett tryggare land. Jag tycker att det är synd att Sverigedemokraterna inte ser det.

Anf. 47 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! I Sverige har vi ett rättssystem som fungerar förhållandevis bra. Det anses rättssäkert, rättvist och icke korruperat. Det sista är en grundbult i en demokratisk rättsstat och förmodligen den enskilt viktigaste faktorn för att alla medborgare i Sverige ska känna tillit till sitt rättssystem. Jag tror inte att exempelvis våra medmänniskor i Ryssland, allra minst Aleksej Navalnyj, känner samma förtroende för sitt lands rättssystem. Här får vi nämligen kritisera både regimen och rättssystemet, om vi så vill, utan att hamna i fängelse.

Det är ju så att inte allt fungerar bra inom det svenska rättssystemet. Påföljder, vård och behandling för unga brister. Flera straffpåföljder är för låga och oproportionerligt låga i jämförelse med hur de är för andra brott. Det gäller inte minst sexualbrott. Och situationen för brottsoffer är allt annat än bra. Det finns alltså mycket att göra.

Det är därför som vi från Centerpartiet är aktiva, föreslår förändringar och förbättringar och ligger på regeringen i dessa frågor. Det är också därför vi är konstruktiva och medverkar i olika parlamentariska grupperingar för att få fram bra gemensamma förslag med bred förankring. Sverige behöver det, och brottsituationen behöver det.

Fru talman! Det vi i dag diskuterar är delvis ett resultat av detta. Det är en punkt från det så kallade 34-punktsprogrammet, där regeringen bjöd in till samtal mot gängkriminalitet.

Frågan gäller villkorlig frigivning, som vi menar måste ha en klart starkare koppling till deltagande i förebyggande åtgärder för att man inte ska återfalla i brott. Det är åtgärder som naturligtvis är lika viktiga oavsett vilken typ av brott som har begåtts – gängkriminalitet eller annan brottslighet. Att återanpassa sig till ett liv utanför murarna är lika viktigt oavsett vilket brott man begått.

I dag har alla dömda rätt att friges villkorligt efter två tredjedelar av sitt tidsbestämda fängelsestraff om de har, så att säga, skött sig under fängelsetiden. Det måste till synnerliga skäl för att den villkorliga frigivningen ska skjutas upp. Synnerliga skäl är lika med väldigt starka skäl, det vill säga den intagne måste ha misskött sig i fängelset ganska grovt för att nekas villkorlig frigivning.

För Centerpartiet är det självklart att en villkorlig frigivning ska vara förknippad med att den dömda medverkar i olika förebyggande program

under tiden i fängelset. Om inte den intagne får hjälp och stöd för att förbereda sig för ett liv utanför fängelset är otroligt mycket förlorat. Men det bygger också på att den intagne medverkar och faktiskt vill medverka. I dag finns få möjligheter att skjuta upp den villkorliga frigivningen, men i och med dagens förslag blir det enklare.

Men, fru talman, ska då alla dömda ha rätt att frigives villkorligt efter två tredjedelar? Varför döms man till fängelse i sex år, till exempel, om man kommer ut efter fyra? Det är nog frågor som många ställer sig. Att ges en andra chans är dock en human grundprincip som vårt rättssamhälle vilar på. Men då ska, på riktigt, ett förändrat beteende och en önskan om ett liv fritt från kriminalitet vara väldigt tydliga hos den dömde.

I dag återfaller allt för många i brott efter avtjänat straff. Det är ett misslyckande. Flera åtgärder måste till. Ett tydligare krav på medverkan i återfallsförebyggande åtgärder är en.

Fru talman! Centerpartiet vill dessutom, liksom en majoritet i kammaren, gå ett steg längre. Det ska inte vara en självklarhet att provas för villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden.

Det är lite svårt att svara på den fråga jag ställde tidigare. Varför döms en till fängelse i sex år om en ska frigives efter fyra? Den principen menar jag kan bidra till en otydlighet och till att förtroendet och legitimiteten för rättsväsendet rubbas. Och, som jag inledde med, är den största fara vi kan hamna i att man misstror rättsväsendet.

Centerpartiet menar att deltagande i återfallsförebyggande åtgärder ska ge möjlighet till villkorlig frigivning. Om man inte aktivt medverkar är villkorlig frigivning kanske inte självklart över huvud taget. Och tro mig, mina vänner: Om det är något en centerpartist har diskuterat det senaste halvåret är det just frågan om rätten till en andra chans och rätten till villkorlig frigivning och hur det står i proportion till det begångna brottet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 48 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Vi närmar oss onekligen slutet på debatten om något väldigt viktigt. Det handlar om villkorlig frigivning från straff och vilket återfallsförebyggande arbete man ska ha på våra anstalter för att se till att människor kommer ut bättre än vad de var när de kom in.

Liberalerna har länge eftersträvat att vi ska ha ett system där det är lätt att göra rätt och svårt att göra fel. På resor runt om i vårt land görs många besök; det var sådant som förekom före den pandemi som vi befinner oss i. Det som har slagit mig när det gäller besök på många hem där man, inte sällan under tvång, behandlar unga människor som har stora problem med just vad som är rätt och fel är att man använder sig av det som kallas teckenekonomi. Det är något som är väldigt pedagogiskt, det vill säga de unga får uppmuntran att göra rätt. De får belöningar, som en del kallar det, för att få styrfart, få en fostran och – efter behandling och avtjänat straff – få med sig sådant som de kanske inte fått med sig hemifrån. Det är sådant som vi som är föräldrar försöker ge varje dag till våra barn. Man säger rimligen inte ja till allt som en unge vill, vare sig det är skumtomtar mitt i natten eller något annat, utan man ser till att man hjälper barnet att komma på rätt väg och att man är noga med att gå i dess spår.

Detta är steg i rätt riktning. Liberalerna yrkar bifall till utskottets förslag. Men det finns ett starkt tillkännagivande som visar att vi vill ta detta

Prot. 2020/21:71
27 januari

En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

ännu längre i just teckenekonomins riktning, det vill säga att det ska vara lätt att göra rätt och svårt att göra fel.

Jag vill ta tillfället i akt att slå ett slag för lite perspektiv och för att vi ska se att hela vårt rättssystem behöver förändringar i den riktningen. Vi har, som vi har debatterat, abnorma straffrabatter i vårt straffsystem som gör att syftet motverkas. Det ges rabatt för många brott, och det är en väldigt låg progressivitet. Andra här vill ha mycket progressiva skatter, men samma personer är ofta emot att ha progressivitet vid återfall i brott. Då behövs längre tid med rehabilitering, hjälp och behandlingsprogram, som tagits upp av talare tidigare här i talarstolen. Detta behöver vi komma framåt med på andra håll.

Om vi tittar på kriminalvården, som är ämnet för debatten, fru talman, ser vi att vi ändå har gjort framsteg. Vi firar i dagarna rösträttens hundraårsdag, och när jag började i riksdagen var det så att man på Kriminalvårdens anstalter kunde ligga på sängen och röka. Man behövde inte delta i arbete eller behandling, utan man kunde ligga och röka. Det har vi ändrat på. Men det tog tid, för det var några som försvarade det också.

Vi tog bort regelverket som sa att man kunde ta in hur mycket pengar som helst utifrån för att kunna köpa det som man tyckte var nödvändigt. Nu är det mer fokus på att man måste arbeta för att få betalt, utbilda sig eller behandla sig. Vi tog bort kontanterna så att man inte kan spela så mycket och fortsätta med kriminell verksamhet inne på anstalterna. Vi har alltså gjort en resa. Nu tas steg som är bra, men det är viktigt att vi har tillkännagivandet, som regeringens företrädare och Vänsterpartiet tyvärr reserverar sig emot.

Det har dykt upp att frivården inte har så mycket att bidra med, men jag och Liberalerna tycker att den gör ett fantastiskt viktigt arbete, inte minst de biträdande övervakare som på olika sätt försöker hjälpa dessa ofta trasiga individer som har varit på anstalt och som, om de sköter sig, kan komma ut, vara inom frivården och fortsätta att anpassa sig för att komma in på en laglydig väg. Frivården, fru talman, är värd en egen stjärna på vår himmel, tycker jag.

Med detta sagt vill jag och Liberalerna som sagt yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv

§ 8 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU11

Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv
(prop. 2020/21:42)
föredrogs.

Anf. 49 JOAKIM SANDELL (S):

Fru talman! Vi har i dag att debattera *Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv*, och jag vill inleda med att yrka bifall till propositionen, alltså reservation 1.

Fru talman! Ett förslag till revidering av EU:s vapendirektiv lades fram efter terrordåden i Frankrike 2015. De ursprungliga reglerna är från 1991. Syftet med revideringen var att begränsa terroristernas och kriminellas möjligheter att komma över vapen.

Under behandlingen av direktivet i EU-parlamentet var moderaten Anna Maria Corazza Bildt ansvarig förhandlare för parlamentets största partigrupp, EPP. Med tanke på tonläget i dag kan det vara bra att påminna om just detta.

Det hör inte till vanligheterna att jag citerar moderata EU-parlamentariker, men ingen regel utan några undantag. I debatten om förslaget i parlamentet sa Corazza Bildt: "Idag förbättrar vi säkerheten i Europa utan att minska människors frihet." Corazza Bildt sa vidare i sitt anförande: "Vi måste våga vara ansvariga politiker även om det är lättare att vara populist."

Fru talman! Direktivet röstades igenom i EU-parlamentet, och Sverige är – precis som alla andra EU-länder – skyldigt att genomföra direktivet och göra det på ett korrekt sätt. Om direktivet inte genomförs finns en överhängande risk för att Sverige stäms i EU-domstolen och får betala böter.

Vår uppfattning är att det är mycket olyckligt om riksdagen avslår regeringens proposition om att genomföra direktivet. Regeringens förslag innehåller de ändringar som krävs för att genomföra direktivet och ligger på en miniminivå.

Regeringen har i propositionen ändrat sitt tidigare förslag om att införa tidsbegränsade tillstånd för vissa så kallade förbjudna skjutvapen och begränsade kraftigt förslaget till reglering av vapenmagasin, detta trots att genomförandet då kan ifrågasättas och trots Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens önskemål.

Oppositionens kritik har genomgående varit hård, men jag uppfattar kritiken som allmän och svepande. Det gör det svårt, för att inte säga omöjligt, för regeringen att få någon uppfattning om vad oppositionen konkret vill ändra i förslagen för att de ska rösta ja.

Regeringen har självklart ett ansvar för att EU-direktiv implementeras. Men det finns också ett ansvar hos alla partier i den lagstiftande församlingen att bidra till att direktiv genomförs i tid och på ett riktigt sätt.

Fru talman! Mycket fokus har hamnat på regleringen av vapenmagasin. Det är tydligt att vapendirektivet kräver en viss reglering av vapenmagasin. Regeringen har nu backat från samtliga tidigare förslag och lämnar ett förslag till reglering på miniminivå. Enbart vissa stora magasin till halv-automatiska vapen med centralantändning och helautomatiska vapen omfattas av förslaget.

Andra länder som har genomfört direktivet, till exempel Finland, har redan en reglering av vapenmagasin.

I propositionen föreslås att vapenmagasin regleras på i princip samma sätt som ammunition. Det innebär, menar vi, att även behovet för innehavare av legala vapen att fritt kunna förvärva och inneha flera magasin till de vapen som används för skjutning tillgodoses.

Det är också en fördel vid rättstillämpningen om reglering av ammunition och vapenmagasin kan utformas på ett likartat sätt.

Förslaget innebär således att den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning inte behöver söka tillstånd för att inneha ett magasin som passar till vapnet.

Fru talman! När det gäller frågan om vapenmagasin vill jag göra kamraren uppmärksam på en enkät som Svensk Jakt gjorde gällande vapenfrågor för något år sedan. Där fastnade jag särskilt för Centerpartiets och Johan Hedins svar på frågan: Ska vapenmagasin jämföras med skjutvapen och därmed vara licenspliktiga?

Svaret löd: Nej, vi ser ingen anledning till det. Däremot är det rimligt att man får visa upp licens för det vapen som magasinet ska användas till när man köper det, precis som när man köper ammunition.

Fru talman! I propositionen föreslås även lättnader gällande ljuddämpare. De ska inte längre jämföras med skjutvapen. Förslaget innebär att den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning utan särskilt tillstånd får inneha ljuddämpare som passar till vapnet.

Propositionen innehåller även en del andra förslag som följer vapendirektivet. Exempelvis föreslås att kraven på märkning och registrering ska utökas och att vapenmäklarverksamhet ska regleras på samma sätt som vapenhandlarverksamhet.

Fru talman! Avslutningsvis: En majoritet i utskottet vill avskaffa de tidsbegränsade licenserna. I dag är det endast helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott som omfattas av krav på förnyade tillstånd vart femte år.

Som regeringen anför är dessa vapen särskilt stödbegärliga och farliga. Det är därför viktigt med kontinuerlig uppföljning och kontroll av att förutsättningarna för tillstånd är uppfyllda.

Vi delar regeringens bedömning och har således en annan uppfattning än utskottets majoritet.

Anf. 50 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Jägare och sportskyttar ska inte drabbas av regeringens överimplementering av EU:s vapendirektiv.

Vänsterpartiet har tillsammans med en samlad opposition satt stopp för regeringens vilja att gå för långt med lagstiftningen som skulle skapa många praktiska problem för helt vanliga skyttar. Jag vill tacka mina kollegor från de andra partierna för ett gott samarbete.

Vänsterpartiet föreslår dessutom att den svenska lagstiftningen tydligare ska markera en tydligare skillnad mellan legala och illegala vapen.

I sin iver att stoppa illegala vapen i kriminella gängmiljöer har regeringen gått för långt. Det finns inget stort problem med att jägares och sportskyttars lagliga vapen används i kriminella kretsar i Sverige, vilket regeringen verkar tro.

Vänsterpartiet vill med all kraft bekämpa den illegala hanteringen av vapen liksom den grova brottsligheten som i sin värsta form skärper sin makt med vapen. Samtidigt behöver lagen utformas så att den inte i onödan försvårar för jägare och sportskyttar att använda sina legala vapen. Det har regeringen kapitalt misslyckats med.

Det är inte legala vapen som används i kriminella kretsar. Enligt Brå har det skett en strukturell förändring. Användningen av legala vapen och tvåhandsvapen, som älgstudsare och hagelgevär, har minskat, medan illegala vapen och enhandsvapen blivit vanligare i kriminella miljöer.

Brå bedömer att tillgången till illegala vapen har ökat, vilket är ett stort och allvarligt problem som inte löses genom att man ger sig på de legala vapnen. Därför måste legala vapen som används för jakt och skytte få en egen rent administrativ del i vapenlagen, medan illegala vapen hanteras i särskild ordning.

Fru talman! Enligt regeringens förslag skulle en sportskytt som missar att förnya en licens bli omedelbart häktad och dömd för grovt vapenbrott. Det är viktigt med tydliga och stränga vapenlagar, men här har man gått alldeles för långt. Eventuella administrativa fel och förseelser som begås av en person som har eller har haft licens för det vapen som förseelsen avser bör inte jämföras med vapeninnehav i ett kriminellt sammanhang.

Det här är en kategori av lag med enormt många detaljer och mycket kunskap och framför allt ett engagemang. Jag vill tacka för det folkliga engagemang som finns i frågan, viljan att förklara för oss som kanske inte tycker att det här med olika vapen är så väldigt spännande. Jag kanske inte har ändrat åsikt i stort. Men jag ska erkänna, fru talman, att det är väldigt roligt att skjuta med stora sportskyttevapen. Så är det faktiskt. Ett stort tack till Pia för det!

Sportskytte och jakt är en folksport som förenar över klassgränserna. Det är ett engagemang som tar tid, och det bedrivs i ideella föreningar och tar många långa timmar i obekvämlig miljö att utföra. Det ska vi som lagstiftare vara himla medvetna om.

Det är dags för regeringen att göra om och göra rätt. Vänsterpartiet kommer alltid att stå upp för en bra och balanserad vapenlagstiftning.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 51 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jägare, sportskyttar och människor som av andra skäl innehar vapen förtjänar all respekt. Det är detta som vi ska debattera i dag.

När det gäller ingången som kom från Socialdemokraterna är det värt att påminna om att vi pratar rätt mycket om ett direktiv här. Det är så det funkar i Sverige. Inte minst vi liberaler tycker att det är rimligt att vi har en del gemensamma regler i Europa. Tanken är också att vi ska kunna ha alltmer öppna gränser. Då krävs det gemensamma regelverk till exempel på vapenområdet.

Då är det några partier som måste känna ansvar för att vi nu sitter med detta direktiv – det går inte att springa bort från det – och dit hör inte Liberalerna. Vi har därför förbehållit oss rätten att nu ha lite synpunkter och tycker att det är i högsta grad konsekvent.

I går var jag på en middag och åt bland annat vildsvin. Det var väldigt gott. Det var välkryddat och uppblandat med lite nötkött. Detta kött var egenskjutet. Människorna som jag träffade ägnar sig åt jakt. Jag berättade lite grann om den debatt som vi skulle ha i dag. Det kände de inte till. De förstod inte riktigt de problem som vi nu diskuterar. En av dessa personer står i kö för att gå med i en pistolskytteförening.

Vi från Liberalerna är lite tveksamma till att majoriteten – Centerpartiet och Sverigedemokraterna tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna – säger att man nu bara rakt av ska slopa regeln om omprövning vart femte år för automatvapen och för enhandsvapen, till vill säga rejäla pistoler som man har i sitt vapenskåp.

Vi vet hur det ser ut, nämligen att det krävs ganska mycket för att bli medlem i en skytteförening. Det är ingen som protesterar mot det. Det är fråga om sex månader och sedan ytterligare sex månader, och sedan kan man få använda rejäla handeldvapen. För det krävs att man är aktiv, är lämplig och innehar vanliga intyg.

Vi liberaler tycker i grunden att det är bra med de kraven. Man ska ha respekt för dem. Det är en helt annan sak för människor som ägnar sig åt andra idrotter och intressen. Det är också bra med den löpande omprövning som sker av lämpligheten hos personer som innehar vapenlicens. Det gäller krav på grundsäkerhet i vapenförvaring, löpande kontroll mot belastningsregistret eller misstankeregistret. Sedan ska läkare inom sjukvården om de får kännedom om att någon mår dåligt agera. Det är olämpligt att må dåligt och ha automatvapen och handeldvapen hemma.

Sedan är frågan om det ändå ska finnas en omprövning. Liberalernas tidigare ståndpunkt har varit att vi ska överväga om omprövningen ska se ut som den gör i dag, det vill säga en femårsregel. Det kanske ska vara längre tid. Kanske ska ytterligare administration och kontrollarbete läggas på skytteföreningen. När man blir medlem i en skytteförening krävs det att man är aktiv, och det är viktigt att bevaka aktiviteterna. Det ingår när man söker förnyad licens för sina till exempel två rejäla revolverar. Då finns en skyldighet att pröva att man har varit aktiv i föreningens arbete, är vettig och har ett intresse.

Jag tror att jag skulle klara att gå med i en förening. Jag har skjutit. Vänsterpartiets representant vittnade om hur roligt det är att skjuta. Efter som jag har gjort militärtjänst som kompanibefäl skjuter jag med det mesta, och jag har faktiskt kastat handgranater. Det var då det! Jag skulle nog få licens, och det skulle vara kul om jag hade tid. Men är det rimligt att jag ska ha den licensen för alltid, oavsett aktivitet, oavsett om jag är skicklig nog, oavsett om det kontrolleras att jag deltar i föreningens aktiviteter, med föreningens stenhårda krav för att bli medlem?

Vi liberaler tycker att denna fråga ska övervägas. Det är därför som Liberalerna inte deltar på majoritetens sida eftersom vi tycker att dessa frågor är komplicerade. Det är inte rimligt att alla människor som är icke-kriminella och friska ska kunna skaffa sig revolverar och pistoler och ha dem hemma for life, resten av livet, utan att det sker en omprövning.

Jag har lyssnat på många engagerade och fantastiska skyttar som berättar om komplikationer i fråga om aktivitetskravet och så vidare beroende på corona. Det påverkar också den här verksamheten. Det måste lösas.

Liberalernas ståndpunkt är att regeringen måste återkomma i frågan. Man måste titta på andra sätt än att bara avskaffa femårsregeln rakt av utan att ersätta den med något annat. Det skulle i praktiken innebära rätt att inneha handeldvapen i hemmet for ever. Vi tycker inte att det låter rimligt.

Jag vill understryka för alla som lyssnar att Liberalerna inte tror att det här på något sätt påverkar den grova brottsligheten i Sverige eller att det skulle vara ett enormt läckage från dem som i dag ägnar sig åt skytte. Så är inte fallet. Men är det ändå lämpligt att ta bort regeln?

Jag återkommer till den trevliga middagen jag hade i går. Det var ingen där som tyckte att det verkade rimligt att man kan ha handeldvapen hemma för alltid, även om man inte är aktiv och utövar en idrott eller utövar sin hobby i föreningen. Det är därför som Liberalerna yrkar bifall till reservation 3 i betänkandet, precis som Vänsterpartiet. Utskottet har redan tidiga-

re tillkännagett för regeringen att den måste återkomma i frågan om att göra skillnad mellan legala vapenägare och de personer som ägnar sig åt brott och som i 99,999 procent av fallen använder sig av helt andra vapen som inte har något med idrott att göra.

Jag yrkar därmed bifall till reservation 3.

Anf. 52 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Först och främst vill jag passa på att tacka för ett mycket gott samarbete i utskottet. Många partier står bakom betänkandet och förslaget till avslag på propositionen.

Fru talman! Oppositionen i justitieutskottet har tidigare avgivit 16 tillkännagivanden för att underlätta för landets jägare och sportskyttar. Fortfarande är inget av dessa tillkännagivanden tillgodosett av regeringen. I stället har regeringen gång på gång lagt fram förslag som försämrar för landets jägare och skyttar. I dag kommer vi återigen att avslå ett av regeringens försök att överimplementera EU:s vapendirektiv.

Trots att justitieutskottet vid flera tillfällen med all tydlighet har sagt att man inte kommer att acceptera en överimplementering av vapendirektivet så fortsätter regeringen med försök att ständigt överimplementera vapendirektivet. Regeringen går längre i sina förslag än vad EU kräver, och regeringen vill inte använda det undantag som EU-direktivet medger.

Att regeringen inte lyssnar på riksdagen är både anmärkningsvärt och helt oacceptabelt. Återigen har denna S-ledda landsbygds-, jägar- och skyttefientliga regering levererat 222 sidor där man försöker överimplementera EU-direktivet.

Fru talman! Dessa 222 sidor går nu rakt ned i papperskorgen. Justitieutskottet har i stället givit regeringen tydliga direktiv, nämligen att EU-direktivet inte ska överimplementeras i Sverige. Regeringen borde ha studerat hur andra länder har klarat av implementeringen av direktivet på en miniminivå. Schweiz är ett exempel på ett sådant land.

Fru talman! Regeringens agerande är märkligt. I stället för att genomföra det riksdagen har fattat beslut om när det gäller de 16 tidigare tillkännagivandena ägnar man tid och kraft åt att producera 222 sidor i ett försök att överimplementera EU-direktivet. Det är anmärkningsvärt att regeringen fortsätter att belasta riksdagen, i dessa coronatider, med dessa propositioner trots att justitieutskottet flera gånger gjort tydligt att man inte kommer att godkänna regeringens försök till överimplementering.

Fru talman! Det är också anmärkningsvärt att inte något statsråd är med i debatten i dag – varken Mikael Damberg eller Morgan Johansson deltar i debatten – om inte annat så för att det för deras egen skull hade varit bra med kunskapsinhämtning.

Regeringen försöker gång på gång reglera innehav av vapenmagasin. Ibland skyller man på gängkriminaliteten, ibland på EU-direktivet. Man skyller på att polisen annars inte kan beslagta magasin, vilket inte är sant. Polisen beslagtogs drygt tusen magasin 2018. Man skyller på att innehav av magasin måste regleras enligt direktivet, vilket inte heller är sant. Direktivet kräver bara en reglering av vissa magasin i kombination med vissa vapen. Detta har Schweiz löst på ett sätt som inte påverkar lagliga jägare och skyttar. Det borde regeringen studera.

Prot. 2020/21:71

27 januari

*Genomförande av 2017
års ändringsdirektiv
till EU:s vapendirektiv*

Fru talman! Dessutom vill regeringen märka gamla antika samlarvapen, vilket inte heller EU-direktivet kräver eftersom man ger länderna möjlighet till undantag från detta krav. Men det undantaget vill regeringen inte använda, vilket gör att gamla antikviteter och gamla antika vapen riskerar att förstöras med ny märkning. Regeringen vill helt enkelt förstöra vårt kulturarv. Regeringen skriver tydligt i propositionen att man inte har utnyttjat det undantaget, vilket är ett självmål i sig med tanke på att man i andra sammanhang hävdar att man lägger sig på en miniminivå. Det är inte heller sant.

Fru talman! Vi lever i en demokrati. Vart fjärde år väljs ledamöter till Sveriges riksdag. Här i riksdagen tas landets demokratiska beslut. Här ger vi direktiv till regeringen om vad den ska göra, och här stiftar vi lagar.

Det som är problemet med denna S-regering är att man konstant struntar i riksdagens beslut – att man struntar i att genomföra riksdagens tillkännagivanden. Låt mig ta ett exempel, fru talman.

Den 26 mars 2015 tog riksdagen beslut om att regeringen skulle inrätta en viltmyndighet dit jakt- och viltförvaltningen skulle flyttas från Naturvårdsverket. Dessutom har riksdagen tagit beslut om att även flytta vapenlicenshanteringen till denna nya myndighet.

Fru talman och lyssnare! Vad tror ni har hänt? Svaret är: Ingenting. Det har gått över fem år – snart sex år – och regeringen har inte ens påbörjat arbetet. I stället har regeringen, ivrigt påhejad av Miljöpartiet, tagit beslut om att ta bort det allmänna uppdraget från Jägareförbundet och dessutom lagt ännu mer viltarbete på Naturvårdsverket. Regeringen agerar alltså precis tvärtemot de beslut som fattats demokratiskt här i riksdagen. Det är inte bara anmärkningsvärt, utan det är helt oacceptabelt.

Vi måste vårda och värna vår demokrati här i Sverige. Då måste också regeringen rätta sig efter de demokratiska beslut som riksdagen har tagit och verkställa dem. Den här regeringens agerande är inte acceptabelt. Regeringen borde börja städa utanför sin egen dörr och följa de demokratiska beslut som är tagna av Sveriges riksdag. Det har nu gått över fem år sedan beslutet om viltmyndigheten, och regeringen sitter fortfarande på sina händer.

Fru talman! I dag kommer riksdagen att ta beslut om ytterligare två tillkännagivanden, och därmed är vi uppe i 18 tillkännagivanden. Återigen är ett av dem tydligt med att vi begär att regeringen tar fram ett förslag på en minimiimplementering av EU-direktivet. Sveriges vapenägare och svensk vapenlagstiftning uppfyller redan i dag stora delar av direktivets krav, och vi behöver inte överimplementera EU-direktivet. Sverige har inte problem med landets lagliga vapen eller med landets jägare och sportskyttar, utan Sverige har problem med olagliga vapen och med den brottslighet som regeringen helt tappat kontrollen över. Ändå ägnar sig regeringen åt att jaga landets lagliga jägare och sportskyttar.

Fru talman! Det andra tillkännagivandet i dagens riksdagsbeslut är ett skarpt formulerat tillkännagivande som nu dessutom är tidssatt. Vi begär nu att regeringen före slutet av 2021 återkommer med en proposition som tar bort de tidsbegränsade femårslicenserna. Anledningen är att riksdagen den 19 juni 2019 – alltså för snart två år sedan – tog beslut om att ta bort de tidsbegränsade licenserna. I stället för att genomföra detta återkom dock regeringen med att man ville ha kvar dessa femårslicenser, alltså precis tvärtemot riksdagens beslut.

Polisen får varje år hantera 3 000–4 000 vapenärenden som handlar om att förnya femårslicensen. Detta skapar bara jobb för polisen och mycket krångel för landets skyttar.

Fru talman! En sportskytt kanske har fem till tio vapen och tränar och tävlar i flera sportskyttegrenar. För att få ha dessa vapen ställs hårda krav på utbildning, träning, avlagda prov, förvaring och lämplighet. Det kan också vara bra för alla lyssnare att veta att alla vapenägare i Sverige kontrolleras dagligen via datakörning. Sveriges vapenägare kontrolleras inte vart femte år, utan de kontrolleras dagligen via datakörning. Den som bedöms som olämplig eller gör sig skyldig till något brott riskerar att förlora sina vapen omgående. Lämpligheten för att få ha ett vapen provas alltså ständigt i Sverige.

Fru talman! Tänk om den här regeringen hade haft samma dagliga kontroll på landets brottslingar som man har på landets jägare och sportskyttar. De som har vapen och vapenlicenser i Sverige är laglydiga människor – annars hade de inte haft några vapen.

Fru talman! Riksdagen har tidigare riktat 16 tillkännagivanden för att underlätta för landets jägare och skyttar. Här ska jag räkna upp några av dessa tillkännagivanden för att återigen påminna regeringen om vad den faktiskt ska göra och vad riksdagen har bestämt.

Regeringen ska göra en översyn av vapenlagstiftningen för att underlätta för jägare och skyttar och minska polisens handläggningsarbete.

Regeringen ska avskaffa tillståndet för ljuddämpare. I dag får polisen jobba med cirka 15 000 ljuddämpartillstånd årligen.

Regeringen ska ge jägare och skyttar möjlighet att utöka antalet vapen i sin vapengarderob, både för jakt och för sportskytte. Det krävs olika vapen vid olika tillfällen och vid olika tävlingar och träningar.

Regeringen ska se över regelverket runt EU:s vapenpass. I dag är det mycket krångligt för en jägare eller sportskytt att resa in i eller ut ur Sverige – handläggningstiderna är helt orimligt långa. Medan de kriminella kan åka fram och tillbaka med sina vapen i bagageutrymmet på bilen utan någon större risk att bli ertappade hamnar en vanlig jägare eller sportskytt i ett läge där han visar upp sitt vapen, lägger fram sin licens och vill ha möjlighet att ta med sig vapnet. Då börjar byråkratin i Sverige. Här gäller det att polisen lägger resurserna på rätt ställen och jagar de olagliga vapnen i stället för de lagliga.

Vi vill ha skärpta straff för vapenbrott och vapensmuggling. Här är regeringen alldeles för försiktig. Den som begår grova brott med vapen ska självklart ha långa och kännbara straff.

Vi vill också dela upp vapenlagstiftningen i en del som reglerar lagliga jakt- och sportskyttevapen och en del som reglerar olagliga vapen i händerna på kriminella, detta för att kunna skärpa straffen ännu mer för dem som använder olagliga vapen och begår grova vapenbrott i kriminella miljöer.

Fru talman! Vi vill flytta licenshanteringen till den nya viltmyndigheten. Det skulle minska polisens arbete med lagliga vapen och ge dem mer resurser till att jaga brottslingar och olagliga vapen. Vi vill också underlätta byte av vapen för jägare och sportskyttar och därmed minska de långa handläggningstiderna.

En annan fråga vi behöver se över är tillsynen av skyttebanor, som i dag utförs av polisen. Detta innebär självklart ytterligare arbetsbelastning för polisen, som redan i dag lider brist på tid och resurser. Vi moderater vill undersöka möjligheten att flytta tillsynen från polisen till skytteföreningarna och viltmyndigheten.

Till sist har jag några tydliga och goda råd till regeringen om ni ska lyckas med att implementera direktivet.

Lyssna in landets jägare och sportskyttar! De är både kunniga och pålästa, och de kan hjälpa er. Era kontakter med polisen och era så kallade experter borta på departementet, som vill överimplementera vapendirektivet, har ni inte haft tillräcklig hjälp av hittills. Deras kunskaper räcker tydligen inte för att lösa det här problemet.

Se på de länder som har lagt sig på en miniminivå – Schweiz är ett av dem.

Sluta jaga landets jägare, skyttar och samlare! Lägg i stället resurserna på att bekämpa den grova kriminaliteten.

Fru talman! När kommer översynen av vapenlagstiftningen, uppdelningen av vapenlagstiftningen och inrättandet av den nya viltmyndigheten?

Jag vill passa på att göra ett medskick om skillnaden på regeringens proposition och en minimiimplementering. Regeringen vill kräva tillstånd för innehav av magasin, men EU kräver endast reglering av användning av vissa magasin i kombination med vissa vapen. Läs på i den delen så kanske ni landar lite mer rätt nästa gång!

Fru talman! Avslutningsvis vill jag återigen upppepa att riksdagens beslut inte är några lösa rekommendationer till regeringen som man kan göra lite som man vill med. Riksdagens beslut är just riksdagsbeslut, och de ska följas av såväl regeringen som berörda myndigheter och verk.

Jag yrkar avslag på propositionen och bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 53 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag kan stämna in i mycket av det som Sten Bergheden sa om regelverket i sin föreläsning här; det är inte så svårt.

Jag återkommer dock till frågan vad Moderaterna har tänkt sig. Jag håller helt med om analysen om läckage och om att vi ska sätta in kraftfulla åtgärder mot brotten. Vi gör ju inget annat. Vi rensade ju upp lite i kriminalvården när det förra betänkandet debatterades för en stund sedan, och mycket mer behöver göras. Liberalerna är gärna först i ledet när det gäller detta.

Men jag återkommer till ett faktum gällande att ta bort femårsomprövningen, där det ingår att man ska uppfylla en hel del av de krav som gäller när man får licensen för första gången, då det verkligen sker en kontroll. Är Moderaternas åsikt att man efter att ha skött sig ett år och förutsätts kunna det här ska kunna ha två pistoler hemma för alltid utan att på något sätt vara aktiv i någon förening eller på något annat sätt visa att man är skicklig på att skjuta eller över huvud taget fortfarande kan skjuta och utan att man på något sätt deltar i denna sport, som för vissa har mer av en hobbykaraktär?

Anf. 54 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Johan Pehrson!

Före år 2000 hade vi tillsvidarelicenser för alla vapen, så de som fick sina licenser för enhandsvapen innan den nya regleringen kom behöver inte ompröva licenserna vart femte år, vilket innebär att en stor del av de vapen som redan finns därute är enhandsvapen.

Sedan kom regeln som innebär att en sportskytt kan ha sex åtta olika pistoler i olika klasser. Vart femte år ska han ompröva vapen nummer fyra och året därpå ompröva vapen nummer sex. Han har fortfarande kvar de andra vapnen. Men det är omprövning vart femte år av de vapen som han tidigare har fått licens för, vilket innebär att det inte är lämpligheten hos skytten som prövas utan lämpligheten att få ha kvar just vapnet eller inte.

Kraven på skyttens lämplighet är bland annat de som Johan Pehrson rabblade upp. Kravet på att man är med i en förening och är aktiv skytt kommer att ligga kvar. Den andra delen handlar om att lämpligheten kontrolleras. Precis som jag sa, och som Johan Pehrson också tagit upp, kontrolleras ju alla vapenägare varje dygn, vilket innebär att vi har en kontroll av lämplighet hos de skyttar som finns.

Jägarna har sina vapen som de får när de har gått jägarskolan, gjort sina uppskjutningar och uppvisat lämplighet. Deras vapen ligger ofta i samma vapenskåp som sportskyttarnas vapen. Där är jägaren tillåten att ha sitt jaktvapen bredvid ett sportskyttevapen, vilket innebär att jägaren inte är mer olämplig att ha ett sportskyttevapen om han har en älgstudsare liggande bredvid.

Anf. 55 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Det kan jag hålla med om. Det är klart att det finns en stor skillnad här. För den traditionella jägaren krävs det ju ingen omprövning, utan det räcker att man får sin licens, köper sig en bössa och sedan sköter sig för att man ska kunna ha den för evigt. Men med tanke på den situation som vi har i samhället undrar jag om det verkligen är rimligt att bara avskaffa licensen. Då måste man ju kontrollera på något annat sätt, som att en förening ska rapportera in att jag deltar aktivt i föreningen. I så fall måste man alltså införa någon annan kontrollmekanism.

Jag återupprepar frågan om det är Moderaternas ståndpunkt att jag ska kunna skaffa licens om jag inte vill jaga några vildsvin, som jag nyss sa att folk gör, utan jag verkligen vill ha två tre pistoler hemma. Ska det då inte krävas någon form av offentlig kontroll, annat än om det snurrar till i huvudet och jag hamnar i sjukvården eller är misstänkt för en massa brott eller, ännu värre, har begått en massa brott? Ska alla kunna ha vapen hemma?

Anf. 56 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att Johan Pehrson förenklar det hela med tanke på att det krävs rätt omfattande kontroller, som skjutprov, kontroll av lämplighet och förvaring, för att få sitt första, andra, tredje och fjärde vapen.

Skyttarna lägger ned stor omsorg om sina vapen. De skaffar sig utrustning och annat för att kunna skjuta så bra som möjligt. Vi har många toppskyttar här i landet som har kommit fram inom sportskyttet. Det är ungefär 160 000 enhandsvapen i landet som finns hos sportskyttarna.

Prot. 2020/21:71
27 januari

*Genomförande av 2017
års ändringsdirektiv
till EU:s vapendirektiv*

Som jag sa tycker jag att det är rimligt att kräva att man är aktiv i en förening. Om man går ur föreningen eller slutar med verksamheten är det ju ett annat läge. Men så länge man är skytt är det orimligt att man vart femte år ska ompröva sina vapenlicenser. Dessutom ska det inte ske någon omprövning av innehav av vapen, utan det är licensen för varje enskilt vapen som ska omprövas. Det innebär att man ska försvara varför man måste ha kvar vapen nummer fyra när man har sex andra vapen i andra kategorier.

Det orimliga som uppstår när man jobbar med sportskyttevapen är att licensen för varje vapen ska omprövas vart femte år. Den här regeln kom till 2000. Dessförinnan fungerade detta bra.

Jag kan ju inte få svar på min fråga, så den får bli retorisk. Vi har inga problem med sportskyttarna och deras sportskyttevapen. Det finns möjlighet att kontrollera dem varje dygn, så det är inget bekymmer. Varför är vi så rädda för att betro dem med sina vapen, precis som jägarna har sina vapen?

Anf. 57 PER SÖDERLUND (SD):

Fru talman! Jag har tidigare härifrån talarstolen talat om vikten av att motverka och bekämpa illegalt vapeninnehav. Jag vill vara tydlig med att jag står kvar vid den ståndpunkten, så att det inte råder några som helst tvivel om den saken.

Genomförandet av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv har pågått ett tag, och det verkar inte som att vi har nått mållinjen riktigt än. En av anledningarna till att det tar så lång tid är att regeringen försöker använda ändringsdirektivet för att införa mer långtgående begränsningar än vad som krävs och dessutom går emot riksdagens tidigare tillkännagivanden på området. Inte heller utnyttjar regeringen de undantag som medges i ändringsdirektivet fullt ut. Det kan alltså inte sägas att regeringen försöker uppnå en minimal implementering av ändringsdirektivet.

Regeringen menar i propositionen att frågan om vapenmagasin måste regleras för att uppfylla kraven i ändringsdirektivet. Det har också berörts tidigare här i talarstolen, och Finland har nämnts.

Jag beställde en utredning från riksdagens utredningstjänst för att få klarhet i hur andra medlemsstater har implementerat den delen av ändringsdirektivet. De allra flesta av de 16 medlemsstater som svarat på utredningstjänstens frågor har inte infört tillståndsplikt för vapenmagasin. Finland är ett undantag, för de har lagar som liknar de som föreslås i propositionen. Även Storbritannien sticker ut med sina väldigt speciella vapenlagar.

De flesta av de svarande staterna har dock infört ett förbud mot att föra in stora magasin i vapen. Tillstånd att föra in stora magasin i vapen beviljas ändå av de flesta medlemsstater i enlighet med de undantag som ändringsdirektivet medger. Samtliga medlemsstater som har infört ändringsdirektivet har infört ett förbud mot vapen med stora inbyggda magasin i enlighet med ändringsdirektivet.

Konstigare än så här behöver det inte vara, fru talman: Förbud mot att föra in stora magasin i vapen och tillämpning av de undantag som medges. Därmed skulle den delen av ändringsdirektivet vara genomfört till fullo utan att man går längre än vad som krävs.

Problemet med den reglering som regeringen föreslår är att samma magasin som är tillåtet i ett vapen kan vara förbjudet i ett annat som ägs av samma person och till och med förvaras i samma vapenskåp. Innehav av ett magasin kan alltså vara både lagligt och olagligt samtidigt. Sådana situationer omfattas inte av propositionen och skulle därmed kunna skapa stora problem för såväl vapenägare som rättsväsendets bedömningar. Ett förbud mot att föra in stora magasin i ett vapen skulle däremot inte innebära samma problem.

En reglering av vapenmagasin får även andra negativa effekter för landets vapenägare. Ett borttappat magasin kan innebära ett brott mot vapenlagen med följderna att vapenägarens samtliga vapenlicenser återkallas, ett utslitet magasin eller magasinindelar som ska skrotas behöver tas om hand enligt särskild ordning, förmodligen av Polismyndigheten, och så vidare.

Sveriges vapenägare ser gång efter gång skärpningar i vapenlagen. Av naturliga skäl är de negativa effekterna för de legala vapenägarna större än för dem som innehar illegala vapen. Jag säger av naturliga skäl, därför att de som innehar vapen utan tillstånd har redan visat att de inte bryr sig om lagen. Det är därför naturligt att de inte heller har lika stor respekt för de regler som gäller för vapeninnehav som en legal vapenägare har.

Fru talman! De tidsbegränsade licenserna, som skulle vara en ren formalitet när de infördes, har orsakat mycket problem för landets skyttar. En i övrigt laglydig vapenägare som inte i tid lämnar in en ansökan om förnyad licens tillsammans med resultat från tävlingar där vederbörande har deltagit riskerar att dömas för ett brott som begåtts av oaktsamhet och som inte påverkat någon annan människa. Det var aldrig meningen när lagen infördes, och därför bör detta förfarande avskaffas.

Tidsbegränsade vapenlicenser är heller inte nödvändigt då vapenägare kontrolleras mot brottsregistret varje dag. Det innebär att vi redan uppfyller de krav på kontroller av vapenägare som kommer med EU:s vapendirektiv. Riksdagen har därför tillkännagett för regeringen vid upprepade tillfällen att de tidsbegränsade licenserna behöver avskaffas.

Men enligt propositionen delar inte regeringen den uppfattningen och avser inte att genomföra någon sådan ändring. Regeringen har därmed deklarerat att de inte tänker genomföra vad riksdagen har tillkännagivit.

Fru talman! Det är därför mycket glädjande att riksdagen nu tillkännager att regeringen ska återkomma under 2021 med ett förslag om att avskaffa femårslicenserna. Skyttesveriges lagliga vapenägare jublar kanske inte över detta utan ser snarare skeptiskt på sannolikheten att så sker. Men det är tveklöst ytterligare ett steg i rätt riktning.

Jag vill också passa på att säga att jag är mycket glad över att en majoritet av riksdagens partier inte ägnar sig åt plakatpolitik i de här frågorna utan ser på vad som är nödvändiga och effektiva åtgärder för att minska illegalt vapeninnehav.

Anf. 58 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Ja, då står vi här igen och diskuterar vapenfrågor. För vilken gång i ordningen vi diskuterar just implementeringen av EU:s vapendirektiv låter jag vara osagt, men det är i sanning en märklig följetong i denna kammare.

För min egen och eventuella lyssnares skull ska jag rekapitulera lite. År 2017 antog EU ett nytt vapendirektiv. De olika åsikterna om Sveriges vapenlagar uppstod inte då, men det blev definitivt värre.

Ibland tror jag att regeringen anser att ju fler vapen som finns i samhället, desto mer ökar kriminaliteten. Men så är inte fallet. Alla Sveriges medborgare skulle kunna ha varsitt vapen om alla skötte sig och använde det till vad det är avsett för, det vill säga till jakt, målskytte eller samlarändamål. I princip är det den lagliga användningen av vapen.

De illegala vapen som används av kriminella kommer mestadels från andra håll, till exempel från krigshärdar. Oavsett vilka lagar vi förändrar här i kammaren kommer en grovt kriminell aldrig att söka licens för sitt vapeninnehav.

Måhända var det detta feltänk som gjorde att EU hamnade snett när man formulerade det nya vapendirektivet. Efter de fruktansvärda terrorfallen i Paris behövde man visa politisk handlingskraft, men man träffade bredvid målet.

Fru talman! De lagliga vapnen är inte problemet. De laglydiga vapenägarna är inte de som ska klämmas åt. Ändå blir det ofta effekten av regeringens förslag. Detta fortsätter att ske, trots att en bred majoritet i Sveriges riksdag tydligt har uttryckt vad den representerade folkviljan önskar.

Centerpartiet var emot vapendirektivet då, och vi är emot det som föreslås nu. För sakens skull ska jag påminna om hur våra folkvalda röstade i EU-parlamentet när det begav sig.

De som röstade nej var Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna. De som röstade ja var Socialdemokraterna, Moderaterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag tycker att de partier som ställde sig bakom vapendirektivet i EU-parlamentet också har ett särskilt ansvar för implementeringen.

Fru talman! Vad innehåller då regeringens förslag till implementering? Trots att jag själv jagar är detta ingen vardagsläsning. Något mer tekniskt får man leta efter. Det görs tolkningar, och kunskap om olika länders vapenlagar är ett måste i jämförelsesyfte. Varje kommatecken är viktigt i denna proposition.

Jag skulle därför med varm hand vilja lämna över det till dem som kan detta bättre, till exempel på Justitiedepartementet. Jag skulle lita på att de för en rak, öppen och ärlig dialog med dem som har ett intresse av detta, det vill säga jägare och sportskyttar.

Men det verkar inte ha blivit så, och jag återkommer till vad det kan bero på. Jag är dock förundrad över hur olika man kan tolka det som står i EU:s vapendirektiv och vad som egentligen menas med att det ska implementeras på miniminivå – vilket alla tycks vara överens om.

Låt mig ta några exempel. Tillstånd för magasin för halvautomatiska vapen som kan laddas med fler än 20 eller 10 patroner behövs inte för målskyttar. Men enligt vissa är det inte nödvändigt alls, för som vi har hört handlar det om en gränsdragning mellan formuleringar om ändamål med magasinet eller huruvida det hör till vapnet man har tillstånd för. Det ska i sammanhanget sägas att ett magasin i sig är en låda med en fjäder i, och det är svårt att reglera.

Regeringen vill också lägga till fler vapentyper i kategori A, det vill säga farliga vapen. Nej, säger andra, det behövs inte alls. EU reglerar användning av vapen, magasin och ammunition, inte innehav. Här uppstår till exempel problem för målskyttar vid tävlingar och resor till och från tävlingar.

Regeringen menar att det behövs en utökad registerföring. Nej, säger andra.

Regeringen säger att det behövs en reglering av vapenmäklarverksamhet på samma sätt som för vapenhandlare. Nej, menar andra. Vapenmäklare måste i dag vara registrerade som vapenhandlare, så de omfattas redan av dessa restriktioner.

Vad tycker andra ska införas? En del tycker att uppgifter ska sparas i vapenregistret i 30 år i stället för 20 år. Det hittar jag inte i regeringens förslag.

Vad måste vara kvar enligt regeringen? Utökning av märkning av vapen, inklusive historiska vapen. Nej, det måste det inte alls, säger vissa. Det finns ett undantag som kan utnyttjas.

Regeringen vill också ha kvar femårslicenserna. Nej, säger jag och många med mig. De behöver inte vara kvar utan kan tas bort.

Låt mig uppehålla mig lite vid femårslicenserna. Trots att regeringen i propositionen i princip säger att den dagliga registerkollen mot belastnings- och misstankeregister är godtagbar enligt EU:s ändringsdirektiv väljer regeringen ändå att föreslå att de ska behållas. Här går man emot riksdagens upprepade beslut om motsatsen.

Det är en skarp text från utskottet: ”Med hänsyn till regeringens inställning till tidigare tillkännagivanden anser utskottet vidare att det finns skäl att göra ett skarpare och i tiden bestämt tillkännagivande.” Smaka på det, mina vänner. Det kan inte bli skarpare.

Fru talman! Det här ger en känsla av, ja, jag vet inte vad. Har vi alla bristande förmåga att lyssna? Är det så att experterna på departementet är ovilliga att lyssna? Eller är vi som yrkar avslag så inkompetenta att vi inte kan läsa vad som står i direktivet? Sanningen ligger förstås någonstans mitt emellan, och jag konstaterar att kammaren kommer att få diskutera frågan om implementeringen av EU:s vapendirektiv ännu en gång.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på regeringens proposition.

Anf. 59 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Det var ett intressant anförande från Centerpartiet. Jag instämmer i mycket. Vi måste skilja på vad som är fakta respektive fiktion, tro respektive förhoppningar.

Jag återkommer dock till den diskussion jag hade med Moderaternas Sten Bergheden. Frågan gällde om man för evigt ska kunna ha licens utan att på något sätt bevisa att man är aktiv eller skicklig på att skjuta med dessa handeldvapen, oavsett om man har en, två, tre, fyra, fem eller fler pistoler.

Jag har stor respekt för Sveriges utövare av pistolskytte, och vi ska göra allt vi kan för att underlätta för dem. Men det går ju trender i allt möjligt. Plötsligt ska alla människor vinterbada eller cykla mountainbike, och nu är det långa köer till våra skytteföreningar. Men alla har rimligen inte ett jättestort intresse av att för alltid utöva denna verksamhet.

Prot. 2020/21:71
27 januari

*Genomförande av 2017
års ändringsdirektiv
till EU:s vapendirektiv*

Jag har stor respekt för att man kan byta intresse. Det är ju inget problem om folk har fem mountainbikar hemma som står och rostar. Men det finns ett annat problem. Ska människor som är friska, icke misstänkta och icke dömda utan något krav på aktivitet eller skicklighet kunna ha en, två, tre, fyra eller fem pistoler hemma för alltid? Är det Centerpartiets åsikt? Eller vill Centerpartiet likt det Moderaterna antydde ha någon form av kontroll på något annat sätt?

Det kan handla om self-policing, självpolisier verksamhet, det vill säga att skytteföreningarna på något sätt rapporterar in att – om det handlade om mig och om jag skaffade mig sådana licenser – Johan Pehrson inte har setts till i föreningen på 17 år. De skulle få ta ställning till om jag är aktiv och om jag verkligen är skicklig.

Detta var mina frågor.

Anf. 60 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Johan Pehrson, för viktiga frågor! Jag lyssnade till det förra repliksiftet, och jag kommer nog att upprepa mycket av det Sten Bergheden sa.

För mig är det viktigt att det finns en likvärdighet för dem som äger vapen. Med dagens regler är det väldigt stor brist på likvärdighet mellan jägare och sportskyttar. Sten Bergheden tog ju upp det som exempel förut. Jag tycker inte att detta är hållbart och ger ingen legitimitet till vapenlagarna så som de fungerar i dag.

Som regeringen har skrivit i propositionen och som vi har påpekat många gånger ska den dagliga kollen i belastningsregister och liknande ligga till grund för att kunna ifrågasätta att någon har ett farligt vapen. Denna samverkan kan säkert utökas och utvecklas inom sjukvården, psykosociala insatser och polisen.

För att svara tydligt på din fråga: Ja, jag tycker att det ska finnas en självreglering. Kanske behövs starkare regler än de som finns i dag som säger att om man ska ha ett sådant vapen ska man vara aktiv och ansluten till en förening.

Jag tycker dock fortfarande att det som sker nu är orimligt. Vi har hört hur återansökningar om licenser vart femte år kan slå helt galet. Kanske behöver man utveckla det hela på så sätt att om någon inte kan visa att denne är aktiv i en förening eller utövar sportskytte aktivt ska information om det gå till berörda myndigheter. Personen i fråga ska kanske helt enkelt bli av med sitt vapen i så fall.

Anf. 61 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag gläder mig mycket över svaret. Liberalernas ingång i detta är en omprövning av femårsregeln. För oss betyder inte det att den ska avskaffas. Nu skickas ju en rak beställning om det till regeringen. Som Liberalerna ser det ska detta avskaffas med stor respekt, och det ska göras på ett sätt som underlättar för dem som ägnar sig åt den här sporten. När det däremot gäller personer som mer trendmässigt hänger på och testat något ska de inte kunna ha handeldvapen liggande i sitt vapenskåp forever. Det är jättekonstigt.

Det är viktigt att man tar med sig detta. Liberalerna ser den här debatten som ett medskick till regeringen och kommande regeringar som kommer att få verkställa detta. De måste se till att det blir en mer rimlig hantering av seriösa personers användning av lagliga vapen och dem som hänger på en trend och kanske inte använder vapnen, inte deltar aktivt och inte visar sin skicklighet och det förtroende som krävs.

För mig som liberal handlar detta om frihet under ansvar. Det här är en helt annan sak än andra idrotter. Man kan inte jämföra med bowlingklot. Vad gäller jägarna är det också en annan sak. Det finns många problem där, men där sker en kontroll för att se om personerna i fråga mår bra och inte är kriminellt belastade eller misstänkta. Det sker dock ingen omprövning.

Det är ändå skillnad om man går runt med två pistoler i väskan. Mäniskor är inte alltid förutsägbara. De flesta är dock trots allt friska och odömda och inte heller misstänkta. Det är det normala tillståndet för medborgarna i nationen Sverige.

Anf. 62 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Jag håller med om mycket av det resonemang som Johan Pehrson för, även om jag inte ser någon principiellt stor skillnad mellan att gå omkring med två pistoler i väskan eller att exempelvis ha ett kulgevär i bilen. Jag ser ingen skillnad mellan dessa exempel vid den potentiella risken om någon mår dåligt eller inte är lämplig att inneha ett vapen. Men som dagens system fungerar är det stor skillnad i lagstiftningen om man är jägare eller sportskytt vad gäller synen på ansvar.

Så som femårsreglerna är konstruerade i dag är svaret nej; de är inte rimliga. Det finns inget i propositionen eller i regeringens diskussion som syftar till det andra synsätt som Johan Pehrson tar upp. Jag är beredd att titta på andra lösningar i framtiden om det krävs för att man ska komma åt det problem som Johan Pehrson tar upp. Jag håller med om att det är skillnad på sportskytte och idrotten mountainbike.

Anf. 63 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Låt mig starta med en historisk tillbakablick i denna debatt om vapen. Precis som nämnts är det ett ämne som ofta har debatterats, även under min korta tid här i riksdagen.

Historiskt sett var det exakt så som Helena Vilhelmsson redovisade. Kristdemokraterna röstade emot EU:s vapendirektiv när det behandlades i Europaparlamentet. Vi gjorde det även om vi visserligen anser att det finns ett behov av att skärpa lagar och kontroll av vapen inom EU. Men vi kommer inte att komma åt kriminella och terrorister genom att ge oss på de legala vapnen.

Däremot är det ett enkelt sätt att försöka visa sig handlingskraftig. Svenska jägare och sportskyttar är laglydiga personer som skulle rätta sig efter nya lagar. Därmed skulle man kunna påstå att avsedd effekt är uppnådd. Men samtidigt har inget gjorts för att hindra kriminellas och terroristernas tillgång på vapen. Naturligtvis behöver Sveriges riksdag hantera EU:s vapendirektiv, men likt många i debatten menar Kristdemokraterna att detta kan ske utan att man skapar ytterligare problem för vanliga jägare och sportskyttar.

För oss kristdemokrater är det självklart att försöka ha en sansad syn på vapen och vapenägan. Man får i ambitionen att åtgärda de allvarliga samhällsproblem som finns med de utökade skjutningarna inte bunta ihop jägare och sportskyttar med dem som betar sig allra värst i samhället. Hårdare tag mot gängbrottsligheten kräver kraftfulla åtgärder för att vi ska säkra tryggheten i samhället. Men det bör och kan i våra ögon ske utan att man försvårar tillvaron för laglydiga och ansvarsfulla vapenägan genom till exempel en överimplementering av vapendirektivet. Det är ett synsätt som delas av en majoritet i justitieutskottet, vilket dagens debatt visar.

Fru talman! I dagens Sverige finns cirka 550 000 registrerade vapenägan. Jag har vid tidigare vapendebatter hänvisat, och gör så även i dag, till en undersökning som gjordes för en tid sedan. Den visade att under den tioårsperiod då man gjorde mätningar av bruk av vapen vid grova brott kom ungefär ett vapen per år från jakt eller sportskytte. Det kom alltså varje år *ett* vapen från de vapen som registrerats av 550 000 vapenägan.

Detta faktum borde manat regeringen till eftertanke. Det visar att det krävs andra åtgärder för att möta gängbrottslighetens användning av vapen än att försvåra, reglera eller överimplementera så att det drabbar den halva miljön av Sveriges befolkning som hanterar vapen på ett ansvarsfullt sätt.

En del i vapendirektivet var förstås bra. Förslaget var emellertid alldeles för inskränkande i andra frågor för att vi skulle kunna stödja det i Europaparlamentet.

Regeringens hantering av frågan då väcker frågor liksom hur den har hanterats sedan dess. Vid varje förslag som regeringen lägger fram, oavsett hur inskränkande det är, har man hävdad att det är en minimiimplementering. I en debatt 2018 lovade justitieministern att inte gå vidare med magasinregleringen. Men nu behandlar vi återigen en proposition som ska reglera magasinerna. Regeringen försökte också att reglera magasinerna i en proposition under riksdagsåret 2019/20, trots obefintligt underlag.

I en följdmotion från Kristdemokraterna och Moderaterna föreslogs en alternativ lösning för reglering av magasin som inte hade inskränkt någon och som hade varit mycket snabbtredd. Regeringen har emellertid avfärdat förslaget och fortsätter med en överimplementering av vapendirektivet. Det tänker vi inte acceptera. Därför yrkar jag tillsammans med en majoritet i utskottet avslag på propositionen.

Kristdemokraterna anser att det är en avsevärd skillnad mellan den som handhar ett legalt vapen och den som handhar ett illegalt vapen. Denna skillnad görs dock inte tydlig i lagstiftningen, vilket vi anser borde förändras. Det är en väsentlig skillnad på det stränga tillståndssystem för jaktvapen, sportskyttevapen och samlarvapen som finns i Sverige och den illegala importen eller tillverkningen av vapen som används i kriminella konflikter. Detta bör avspglas i lagstiftningen.

Fru talman! Vi och en majoritet i utskottet anser visserligen att det är mycket angeläget att bekämpa illegal vapenhantering och den grova brottslighet där dessa illegala vapen används. Därtill ska Sverige naturligtvis följa gemensamma EU-regler. Men som regeringen konstaterar uppfyller redan den svenska lagstiftningen många av de krav som ställs i vapendirektivet och ändringsdirektivet, och det är vår uppfattning att regeringens förslag går längre än vad direktivet kräver, bland annat gällande regleringen av vapenmagasin. Därtill riskerar förslaget att innebära en ökad byråkrati och ökade kostnader för lagliga vapeninnehavare utan att

komma till rätta med den illegala vapenhanteringen. Som utskottsmajoriteten tidigare har framhållit är det viktigt att vapenlagstiftningen är utformad på ett sätt som inte i onödan försvårar för jakt och sportskytte.

Det finns också två tillkännagivanden i vår behandling. De handlar dels om att inte överimplementera direktivet, dels om reglerna för femårslicenser.

Sverige har en mycket restriktiv vapenlagstiftning med omfattande krav på den som vill köpa och använda vapen. Det är viktigt med klara och tydliga regler och att en ordentlig prövning görs av den som söker vapenlicens. Men som utskottet har anfört, såväl nu som vid tidigare tillfällen, bör samhället inte försvåra för skötsamma jägare och skyttar i onödan.

Vad särskilt gäller frågan om tidsbegränsade vapenlicenser har utskottets majoritet också tidigare pekat på att det dagligen görs automatiska slagningar mot belastnings- och misstankeregister, vilket kan föranleda återkallelse av vapentillstånd. Detta, tillsammans med de övriga kontroller som kan inleda ett omprövningsförfarande, framhålls också av regeringen som tillräckligt för att uppfylla direktivets krav på regelbunden omprövning.

Vi stöder därför utskottets tillkännagivande till regeringen med innebörden att den under 2021 ska återkomma till riksdagen med ett förslag om att avskaffa tidsbegränsade licenser för helautomatiska vapen och enhandsvapen.

Fru talman! Jag hoppas att regeringen nu tar till sig budskapet från dagens debatt och de tillkännagivanden som gjorts tidigare för att genomföra en vapenpolitik som tar krafttag mot olagliga vapen och användningen av dessa men förenklar för laglydiga och skötsamma vapenägare. Att försvåra för jägare och sportskyttar genom en överimplementering av EU:s regler framstår som kontraproduktivt, eftersom det inte åtgärdar de problem som finns på våra gator i dag med skjutningar utan i stället skapar omotiverad frustration och problem för dem som i dag redan hanterar vapen på ett ansvarsfullt sätt.

Återigen är budskapet från en stor majoritet i utskottet till regeringen: Ni får betyget icke godkänt på ert arbete. Gör om och gör rätt till nästa gång!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 9 Säkerhetsprövning av domare och några andra frågor som rör Domarnämnden

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU12
Säkerhetsprövning av domare och några andra frågor som rör Domarnämnden (prop. 2020/21:11)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 10 Tillträdesförbud till butik och förstärkt straffrättsligt skydd mot tillgrepsbrottslighet

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU13
Tillträdesförbud till butik och förstärkt straffrättsligt skydd mot tillgrepsbrottslighet (prop. 2020/21:52)
föredrogs.

Anf. 64 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Som socialdemokrat har jag som det övergripande målet med mitt politiska engagemang frihet, men inte bara för några och inte på andras bekostnad. Det är aldrig så lätt som att man bara kan säga att regler, lagar och straff innebär ofrihet. I ett samhälle utan regler råder anarki och den starkes rätt. Ett alltför auktoritärt styre leder i stället till en kvävande ofrihet för kuvade medborgare. Den som vill ha ett fritt samhälle på riktigt måste kunna säga ”å ena sidan” och ”å andra sidan”, göra avvägningar, se nyanser och resonera på ett sätt som kanske inte får flest likes i sociala medier.

När jag var liten gick jag då och då på AIK-matcher. Jag kommer ihåg att Black Army hade tröjor där det stod: Må de hata oss, blott de frukta oss. Jag skulle gärna vilja se en socialdemokratisk kampanjtröja med texten: Må de kalla oss tråkiga, blott de anser oss vettiga.

Varje gång jag ska tycka någonting i politiken ställer jag mig frågan hur friheten påverkas – inte bara för vissa, utan för alla – så även i denna debatt.

Den som just haft ett inbrott i bostaden känner sig inte fri. Många har vittnat om hur något gått förlorat som är långt mycket större än det ekonomiska värdet när någon har rotat, förstört och stulit i deras hem. Nu föreslår regeringen en ny straffbestämmelse om inbrottsstöld. Brottet omfattar stöld som har skett efter intrång i bostad eller annat liknande boende. Straffet föreslås vara fängelse i lägst ett år och högst sex år.

Nu föreslås också ytterligare krafttag mot stödligorna. Ett fåtal personer plundrar hus efter hus i total avsaknad av respekt för hederligt folks trygghet. De ska möta ett kraftfullt samhälle och inte tillåtas äventyra människors tilltro till detsamma. Vid bedömningen av om stölden eller häleriet är grovt ska det enligt den föreslagna lagtexten särskilt beaktas om gärningen har ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt.

Som personal eller kund i en butik ska man aldrig behöva tåla att ens frihet inskränks genom allvarliga trakasserier, hot eller våld. Handlare ska känna att ordningsmakten har både möjligheten och kraften att stå upp för dem och deras kunder när personer stjälar, hotar eller förstör.

Jag hoppas därför att vi i dag kan besluta om en ny lag om tillträdesförbud till butik. I och med denna lag ska en person kunna förbjudas att få tillträde till och vistas i en butik om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att han eller hon kommer att begå brott i butiken eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där. Den som bryter mot ett sådant tillträdesförbud föreslås kunna dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Som alltid finns det partier som vill gå längre. Men var drar vi gränsen?

Jag blev så rörd i veckan när jag skrollade på Facebook och såg Jonas Gardells uppdatering. Han hade lagt ut en bild på Mark Levengood med texten ”Söt och lite konstig. Den perfekta kombon.” och ett hjärta. Vad världen skulle vara fattigare utan ”konstiga” människor! Jag kan bli rädd av hur debatten kan låta i vår tid. Vi måste låta det udda, det obekväma och opolerade finnas bland oss om vi vill ha ett fritt samhälle.

Redan med dagens förslag kan icke åtalbara händelser ligga till grund för ett besöksförbud. Jag tror att vi måste vara väldigt försiktiga med att begränsa människors rörelsefrihet ytterligare när det inte är fråga om brottsligt beteende som ska stävjas.

När jag arbetade på Hyresgästföreningen företrädde jag alla sorters medlemmar. Ibland träffade jag personer som var ”egna” och hade svårt att passa in. Jag älskade just de kontakterna. Jag såg hur deras sätt att vara ofta ledde till oro och överdrivna reaktioner från omgivningen. Hur de titade, hur de pratade och hur de skrattade kunde vara skrämmande för vissa.

Therese Wappsell är ledare inom funkisrörelsen i Uppsala och en sann förebild. Hon är en enastående person som tar kampen mot funkofobin. Hon påminner ofta om att de som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ofta möter fördomar och oförståelse.

Ibland företrädde jag medlemmar som var allvarligt trakasserade av grannar. Då gick vi till hyresnämnden för att få hyresvärden att säga upp vederbörande. Men jag är glad att hyresnämnden fanns där och dömde utifrån en lagstiftning som bygger på en avvägning mellan människors rätt till en bostad och att vara sig själva å ena sidan och människors rätt att inte bli trakasserade å andra sidan. Återigen: å ena sidan, å andra sidan.

Vi måste som samhälle se skillnad på stort och smått. Vi måste stå upp för butikspersonalens arbetsmiljö och samtidigt vara ett fritt samhälle. Det gör vi med detta förslag.

Jag avslutar med Winnerbäckers rader:

Det är ett prydligt gäng som är bäst i klassen.

Dom sjunger fint, men punken är död.

Och jag kan inte kamma mig som tiden.

Jag är spretig och sårbar och röd.

Med det yrkar jag bifall till regeringens proposition.

Anf. 65 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! 14 659. Det är antalet bostadsinbrott som anmäldes till polisen 2019. Bakom varje inbrott döljer sig brottsoffer. Primärt är det de som bor i bostaden. Det är barnfamiljer där barnen inte längre vill komma hem själva från skolan eller äldre som berövas sin trygghet i sitt eget hem.

Vid sidan av det sprider sig också en ökad otrygghet i grannskapet och bland släkt och vänner varje gång någon får inbrott i sin bostad.

Denna typ av brottslighet kommer lätt i skymundan av den grova våldsbrottsligheten. Men den påverkar människor mycket, och brottsligheten är ofta organiserad med förgreningar över stora delar av Europa. Polisen uppskattar att internationella stöldligor står för uppemot hälften av alla bostadsinbrott.

Att effektivare bekämpa denna typ av brottslighet är viktigt. Det är både för att vi alla ska kunna vara trygga i våra egna hem och för att komma åt nätverken som står för väldigt mycket av brottsligheten.

Riksdagen har därför vid upprepade tillfällen riktat tillkännagivanden till regeringen, de första redan 2015, om att höja straffen för bostadsinbrott och införa en särskild brottsrubricering.

Det är på många sätt skamligt att det har tagit så lång tid för regeringen att leverera på denna uppmaning. Men att vi i dag fattar beslut om att införa inbrottsstöld som en särskild brottsrubricering med ett lägsta straff om ett års fängelse, i stället för de sex månader som i dag är lägsta straffet för grov stöld, kommer att ha betydelse för de rättsvårdande myndigheternas möjligheter att bekämpa dessa brott.

Fru talman! Det var en måndagsförmiddag förra året i augusti. En 90-årig kvinna var på väg hem i centrala Västerås. Plötsligt dök en man upp på cykel och ryckte åt sig hennes väska från rullatorn.

Mycket talar för att det övergreppet hade blivit ouppklarat om det inte hade varit för att den Västeråsbördige fotbollsspelaren Victor Nilsson Lindelöf hade befunnit sig i närheten och tog upp jakten. Förövaren var snart upphunnen och hölls kvar tills polisen kom.

Häromveckan föll domen. Förövaren dömdes för grov stöld till skyddstillsyn och till att betala 5 000 kronor i skadestånd till kvinnan.

Jag tror inte att jag är ensam om att bli provocerad av att den som stjal från en äldre värnlös kvinna kan komma undan med ett sådant lågt straff. Men det är en effekt av hur lagstiftningen är utformad. Lägsta straffet för grov stöld är sex månaders fängelse i dag. I och med att utgångspunkten i lagstiftningen är att fängelse så långt som möjligt ska undvikas blir det ofta möjligt att döma ut andra påföljder än fängelse, till exempel skyddstillsyn.

Vi moderater föreslår i dag återigen tillsammans med Kristdemokraterna att det lägsta straffet för grov stöld bör höjas till ett års fängelse. Riksdagen beslutade också i våras om ett tillkännagivande att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre. Om moderat politik hade varit svensk lag, fru talman, skulle denna typ av situationer bedömts annorlunda.

Höjda straff för grov stöld skulle också få betydelse för rättsväsendets möjligheter att bekämpa andra typer av stölder som ofta utförs som en del av internationell organiserad brottslighet, såsom stölder av bildelar, båtmotorer och jordbruksmaskiner. Jag vill därför yrka bifall till reservation 4.

I propositionen föreslår regeringen också att en ny lag om tillträdesförbud i butik införs, vilket riksdagen också vid ett flertal tillfällen tillkännagivit för regeringen.

Den i propositionen föreslagna bestämmelsen tar sikte på situationer där det finns risk för att en person kommer att begå brott i butiken eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där. Personer som ägnar sig åt att störa ordningen utgör emellertid också ett stort problem för vissa butiker.

Utöver de negativa effekterna för kundernas trygghet och butiksanställdas arbetsmiljö kan störningarna, om de leder till att kunder skräms bort, också leda till ekonomisk skada för butiken. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag om att även risk för ordningsstörningar och skadegörelse ska kunna föranleda tillträdesförbud till en butik.

Vi ser det också som en brist att regeringen inte går fram med förslaget om tillträdesförbud till bibliotek och badanläggningar, trots att riksdagen även har tillkännagivit detta för regeringen.

Det ska alltid vara tryggt att besöka biblioteket eller simhallen. Dessvärre har rapporter om ordningsstörningar och sexuella trakasserier i dessa miljöer varit vanliga under senare år.

Brottsförebyggande rådet har kartlagt förekomsten av brott och ordningsstörningar på bibliotek och simhallar. Kartläggningen visar att de flesta bibliotek och simhallar uppger att brott och ordningsstörningar skapar otrygghet och påverkar verksamheten negativt. För många bibliotek och simhallar handlar det om förhållandevis få och lindriga händelser. Men på vissa platser sker störningarna mer frekvent och påverkar personalens arbetsmiljö och besökarnas trivsel och trygghet negativt.

Det är därför glädjande, fru talman, att riksdagen i dag uppmanar regeringen att under året återkomma till riksdagen med förslag om tillträdesförbud även gällande simhallar och bibliotek.

Anf. 66 BO BROMAN (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

Året var 1995. Ingvar Carlsson var statsminister. Sverige blev medlem i EU det här året. Windows 95 lanseras, och bygget av Öresundsbron inleds. Själv påbörjade jag mitt andra år på juristlinjen detta år. Nu står jag här 25 år senare och ska debattera ett lagförslag vars upprinnelse började just 1995.

Den nu lämnade propositionen har nämligen sin grund i ett långt lagstiftningsärende som i flera omgångar behandlats av regeringar alltsedan en dom i Högsta domstolen 1995 medförde att användandet av portförbud upphörde.

Genom åren har det lämnats ett antal tillkännagivanden till regeringen, och nu har vi äntligen en proposition framför oss där det föreslås ett införande av möjligheten att meddela tillträdesförbud till butiker.

Fru talman! Beredningen i ärendet har dock behandlat tillträdesförbud även till andra typer av lokaler än butiker, som även de är särskilt utsatta för vissa typer av brottslighet. Det rör sig om bibliotek och badanläggningar.

Förekomsten av brott på simhallar och bibliotek granskas i bland annat Brås rapport 2020:10. Det noteras i kartläggningen att en majoritet av simhallarna uppger att många olika typer av brott begås, däribland skadegörelse och sexuella trakasserier. Polismyndigheten har även tidigare visat på att sexuella ofredanden på simhallar är ett betydande problem. Närmare 80 procent av företrädarna för simhallar bedömer att det helt eller delvis är samma personer som återkommande står för brott och ordningsstörningar i anläggningarna.

Då både besökare och anställda utsätts i en offentlig miljö bör det enligt oss beaktas om tillträdesförbud ska kunna meddelas även för dessa lokaler givet att brott som begås ej är ringa, att utsattheten är påtaglig och att det enligt uppgifter från ansvariga föreståndare återkommande är samma gärningsmän som begår handlingarna. Det föreligger således tillräckliga skäl för att tillträdesförbud även ska kunna tillämpas i dessa lokaler.

Det pågår dessutom redan ett arbete i Regeringskansliet i den här frågan, och det borde därför inte vara några problem att återkomma redan under 2021 med ett förslag om tillträdesförbud även till simhallar och bibliotek, så som utskottet nu tillkännager.

Fru talman! Varje år anmäls en stor mängd bostadsinbrott i Sverige, där villaägare är drabbade i sex av tio fall. Inbrotten görs inte sällan av kringresande stöldligor som rör sig över landet och begår inbrott, systematiskt och organiserat. Dessa förhållandevis få brottslingar skapar otrygghet, skador och kostnader för många.

Den enskildes rätt till en fredad sfär för både sin fysiska person och sin egendom är för oss sverigedemokrater grundläggande. Det straffrättsliga systemet måste därför ge den enskilde ett starkt skydd mot sådana integritetskränkningar.

Sverigedemokraterna har återkommande motionerat om att införa en särskild brottsrubricering för inbrottsstöld. Riksdagen har även vid ett flertal tillfällen riktat tillkännagivanden om att införa en särskild brottsrubricering för inbrottsstöld med ett minimistraff på ett års fängelse. Det är således mycket positivt att även detta behandlas i propositionen.

Vi sverigedemokrater anser, precis som Moderaterna och Kristdemokraterna, att det finns all anledning att även höja det lägsta straffet för grov stöld från sex månader till ett års fängelse. Vi anser därför att regeringen snarast bör vidta åtgärder och återkomma i enlighet med riksdagens tidigare tillkännagivande om att höja minimistraffet för grov stöld.

Anf. 67 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Rätten att röra sig fritt är grundlagsskyddad, och för att begränsa den rätten krävs extremt starka skäl. Tillträdesförbudet till butiker som regeringen föreslår står inte i proportion till vad en grundlag faktiskt ger för rättigheter.

Vi är väldigt tveksamma till förslaget att vissa personer ska kunna få tillträdesförbud till butiker. Butiksstöld är ett stort problem, och jag har full förståelse för det stora obehag som personal och kunder kan uppleva om en hotfull eller påverkad person kommer in i butiken.

Det är dock väldigt oklart hur det här förbudet skulle fungera i praktiken och om det verkligen skulle ge det skydd som butiksanställda har rätt till. Flera tunga remissinstanser, Brå, Kriminalvården, hovrätter, Åklagarmyndigheten och Sveriges Domareförbund, avstyrker förslaget i sin helhet, helt enkelt för att förändringen inte står i proportion till grundlagens rörelsefrihet. Åklagarmyndigheten är osäker på om lagstiftningen kommer att leda till en reell minskning av brott.

Fru talman! Det stora problemet är egentligen allt ensamarbete som sker i butiker och att det finns ett samband mellan ensamarbete och att anställda utsätts för hot och våld på arbetsplatsen. Utvecklingen mot det så kallade 24-timmarssamhället innebär ökad belastning på arbetstagare socialt, fysiskt och psykiskt. De som ofta arbetar på kvällar och nätter arbetar också oftare ensamma och löper större risk att utsättas för våld och hot. Det är inom omsorgsarbeten och serviceyrken de största riskerna finns, och allra mest utsatta för riskfyllt ensamarbete är arbetarkvinnor.

Mer än var femte kvinna i ett LO-yrke uppgav i LO:s stora arbetsmiljöundersökning att de jobbar ensam och utsätts för risker varje vecka. År 2018 infördes ett förbud mot ensamarbete i värdetransportbranschen. Men i handeln kvarstår problematiken. Här måste en stor förändring ske.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter som reglerar ensamarbete skrevs 1982. Det var ett år innan jag föddes. När de formulerades höll butiker öppet kortare tider, och ensamarbete var inte alls så vanligt förekommande som i dag. Det var helt enkelt andra tider på 80-talet.

Vänsterpartiet anser att föreskrifterna om ensamarbete måste moderniseras och anpassas till den nu rådande situationen på arbetsmarknaden. Det gäller i synnerhet inom butiksbranschen. Det är bättre att vi skapar trygga arbetsmiljöer med många anställda än att vi försöker förbjuda vissa personer att komma in i butiker.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 68 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Denna debatt handlar bland annat om en fråga som är viktig för många människor.

Det gäller handlare som kämpar med att erbjuda en trygg miljö för kunder, anställda och sig själva. Det handlar om personal inom handeln som behöver ha en säker arbetsmiljö. Det handlar om personal på bibliotek och badanläggningar som ska kunna utföra sitt jobb utan hot och våld. Och det handlar om oss vanliga människor som ska kunna handla, bada och låna böcker utan att riskera att dras in i situationer där våld och hot förekommer.

Det är dags att se till att dessa behov möts. Det behövs en möjlighet till ett tillträdesförbud snarast möjligt.

Vi kan konstatera att vi i dagens samhälle har många olika problem relaterade till kriminalitet. Det vi debatterar i dag visar på en vardagsbrottslighet som drabbar handlare, anställda och bibliotekspersonal men också vanliga medborgare.

Vi kristdemokrater ser ett tillträdesförbud som en åtgärd för att från samhällets sida ytterligare markera mot oacceptabelt beteende och även som ett sätt att förbättra arbetsmiljön för anställda. I förslaget från regeringen gäller det handel, men vi ser gärna att det också inbegriper behoven som finns för badhus och bibliotek.

Redan i dag finns möjlighet till tillträdesförbud i samband med idrottsarrangemang. Det vore naturligt att skyndsamt skapa förutsättningar för ett tillträdesförbud även för butiker, badanläggningar och bibliotek. Många branschorganisationer och fackförbund efterfrågar också just möjligheten till ett tillträdesförbud.

Fru talman! Regeringen har i dag äntligen lämnat en proposition till riksdagen om att effektivare bekämpa stöldbrott. Förslagen i propositionen grundar sig på tillkännagivanden som Moderaterna och Kristdemokraterna tillsammans med andra partier i riksdagen lämnat till regeringen, varav de flesta redan under förra mandatperioden. Några av tillkännagivandena lämnades för över fem år sedan, och regeringen har inte återkommit med förslag förrän nu, med ikraftträdande först 2021. Att det dröjer nära två mandatperioder mellan riksdagsbeslut och genomförande är inte godtagbart.

Det är ett faktum att stöldbrott måste bekämpas på ett effektivare sätt än i dag. När en person väl lagförs och döms för ett eller flera brott måste straffen fånga upp brottens allvar. Bakom varje outrett bostadsinbrott finns ett brottsoffer som drabbats av en kränkning, först i sitt eget hem genom brottet och sedan av ett rättsväsen som inte upplevs reagera.

Vi kristdemokrater och moderater har länge efterfrågat en ny brottsru-
bricering – inbrottsstöld – med lägsta straff ett års fängelse. Vi välkomnar
därför att regeringen föreslår just detta i propositionen.

Även stölder av bildelar, båtmotorer och jordbruksmaskiner och andra
stöldbrott åsamkar individer och företag stor skada och bidrar till ökad
otrygghet i samhället. För att fler stöldbrott ska bedömas som grova har vi
föreslagit att straffbestämmelserna om grov stöld respektive grovt häleri
förtydligas så att det framgår att systematiska inslag utgör sådana omstän-
digheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt.
Det är därför glädjande att regeringen i propositionen går oss till mötes.

Vi anser emellertid att det inte är tillräckligt. För att med större kraft
kunna bekämpa även andra grova stölder än bostadsinbrott har vi föresla-
git att lägsta straffet för grov stöld höjs från sex månaders till ett års fäng-
else. Vi upprepar nu det kravet.

Fru talman! I propositionen föreslår regeringen att en ny lag om tillträ-
desförbud till butik införs. Detta är något som riksdagen vid ett flertal till-
fällen riktat tillkännagivanden till regeringen om. Regeringen går däremot
inte fram med förslag om tillträdesförbud till bibliotek och badanlägg-
ningar, trots att även detta har funnits med i tillkännagivanden till rege-
ringen.

Det ska vara tryggt också att besöka bibliotek och simhallar. Tyvärr
har rapporter om ordningsstörningar och trakasserier i dessa miljöer varit
vanliga under senare år. För vissa bibliotek och simhallar handlar det om
få och lindriga händelser. Men det finns också anläggningar som utsätts
mer frekvent och där störningarna påverkar arbetsmiljön och även besö-
karnas trivsel. Regeringen bör därför enligt det tillkännagivande som före-
slås i dagens betänkande återkomma till riksdagen med förslag om tillträ-
desförbud även gällande badhus och bibliotek senast under 2021.

Fru talman! Regeringens förslag om tillträdesförbud till butik tar sikte
på situationer där det finns risk för att en person kommer att begå brott i
butik eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där. I den pro-
memoria som ligger till grund för förslaget föreslås att en person ska kunna
få tillträdesförbud till bibliotek även i situationer där det finns risk för att
personen väsentligen kommer att störa verksamheten eller orsaka betydande
skada på egendomen utan att det är fråga om brott.

Personer som ägnar sig åt att störa ordningen eller som orsakar skada
på egendom utgör ett problem även för butiker. Utöver de negativa effek-
terna för kunder och anställdas trygghet och arbetsmiljö kan störningarna,
om de leder till att kunder skräms bort, också innebära stor ekonomisk
skada för butiken. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett
förslag om att risk för ordningsstörningar och skada på egendom i större
utsträckning också ska leda till tillträdesförbud till butik.

Jag stöder utskottets föreslagna tillkännagivande och också Kristdemo-
kraternas yrkande, men vid denna debatt yrkar jag bifall endast till reser-
vation 2.

Anf. 69 RASMUS LING (MP):

Fru talman! *Tunna blå linjen* är en dramaserie som visas i SVT och på SVT Play. Jag har själv bara hunnit se första avsnittet än så länge men ser fram emot att se resten. Serien skildrar vardagen för polisen på ett ganska realistiskt sätt, åtminstone jämfört med många andra, och inte bara för polisen utan även för andra i samhället.

I det första avsnittet skildrades hur en lokal småföretagare med en liten butik blev trakasserad. Detta är ett problem som dessvärre förekommer i samhället. Små näringsidkare bör i större utsträckning än i dag ha möjlighet att påverka vilka som inte får vistas i deras butik. Om någon har trakasserat eller stulit på ett systematiskt sätt måste dennes rörelsefrihet kunna begränsas på ett sätt som inte är möjligt i dag.

Det är de små företagen som drabbas hårdast av detta. De större butikerna i köpcentrum och liknande har ofta säkerhetsvakter eller andra resurser för att kunna sköta tryggheten tillsammans. Att kunna göra en sådan här förändring är därför en rättvisefråga och en möjlighet att skapa mer trygghet inte minst i utsatta områden. Människor som bedriver verksamheter i sådana områden måste ha samma rätt till trygghet som människor i mer välmående områden.

Butiksstölder och trakasserier har länge varit ett problem. Det har vidtagits åtgärder, men vi har inte nått ända fram. Detta blir ett verktyg för polisen att kunna flytta på folk som trakasserar. Dessa ska inte längre, som i dag, kunna stå och låtsas som om de inte har gjort någonting. I stället får vi detta verktyg, och det kan också bli påföljder för dem som bryter mot förbudet.

Frågan är om denna begränsning av rörelsefriheten står i proportion till nyttan. För Miljöpartiets del ser vi att detta är nödvändigt för att skapa mer trygghet och att nyttan överväger. En proportionalitetsbedömning ska göras där man bland annat tar hänsyn till om det är små orter med ett fåtal butiker och så vidare. I större städer begränsas inte rörelsefriheten på det sättet.

Fru talman! Det finns fler delar i propositionen, exempelvis om inbrottsstöld och att beakta om stölder och hälerier har varit systematiska. Även försök till häleri ska kriminaliseras.

Med detta vill jag yrka bifall till propositionen. Det är viktigt att få dessa förändringar på plats för att skapa mer trygghet.

Anf. 70 HANNES HERVIEU (C):

Fru talman! Många fina minnen börjar i en mataffär. För egen del tänker jag på när jag sprang runt bland mataffärerna på Gotland och jagade krafter, som jag vet att min flickvän älskar, inför att jag skulle fria till henne, eller när min son för bara någon vecka sedan sken upp första gången han smakade färsk frukt. Om ledamöterna i kammaren, de som tittar där hemma och även fru talmannen går till sig själva finns det säkert sådana minnen där smakupplevelsen gör att man har det minnet med sig resten av livet.

Den här debatten handlar om tryggheten för de platser där dessa minnen på något sätt tar sin början: butikerna – tryggheten för de handlare och butiksägare som driver butikerna men framför allt tryggheten för dem som arbetar där.

Den lagstiftning vi diskuterar har bland annat initierats och kraftigt drivits på av Centerpartiet och vår ledamot Johan Hedin, som i dag är föräldraledig och är hemma och sköter sitt viktiga uppdrag som pappa. Jag vill tacka honom för hans arbete men också peka på Centerpartiets avgörande roll i den här diskussionen och yrka bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Att skapa detta tillträdesförbud till butik kan ha väldigt stor effekt. Jag vet det eftersom jag till vardags egentligen arbetar inom dagligvaruhandeln. Jag är dock tjänstledig nu för att tjänstgöra som riksdagsledamot. För mig handlar detta alltså inte bara om lagtext utan om att stå upp för vänner, kollegor och konkurrenter i handeln som drabbas av otryggheten i en bransch som på många sätt är otroligt tuff.

Ett arbete i butik är på många sätt ett arbete i hjärtat och mitten av samhället. Då får man också se samhällets baksida. Alltför många butiksmedarbetare vittnar om trakasserier, våld eller hot om våld. Det är säkerligen också därför som Handelsanställdas förbund välkomnar den här lagstiftningen.

Även Svensk Handel välkomnar den. De har berättat att fyra av tio dagligvaruhandlare uppger att de har svårt att rekrytera personal till följd av brottslighet. Svensk Handel har också visat att 7 miljarder stals från butiker i Sverige under 2018 – pengar som hade kunnat gå till att utveckla butiken, laga den där dörren som kärvar, anställa en ny medarbetare som kan utveckla frukt-och-grönt-avdelningen eller bygga upp en buffert för sämre tider.

Brottsligheten i handeln får konsekvenser i plånböckerna men också i affärsmannaskapet, entreprenörskapet, viljan att jobba hårt och viljan att utvecklas på sin arbetsplats, i hjärtat och i sinnet.

Fru talman! Att svensk politik innehåller många olika perspektiv är i grunden bra. Men de perspektiv som Vänsterpartiet och Linda Westerlund Snecker för fram är för mig som liberal helt främmande. Jag hade hoppats att Westerlund Snecker hade velat redogöra lite mer för oss här inne och för väljarna vilka värderingar som egentligen vägleder Vänsterpartiet när man motsätter sig den här lagstiftningen. Varför är rätten för en person som dag efter dag och gång efter gång begår kriminella handlingar i en butik att få fortsätta besöka den butiken viktigare än rätten att stå upp för äganderätten för den som äger butiken och rätten att inte kränkas för dem som arbetar där?

Fru talman! Jag vill påpeka att tillträdesförbud inte får delges om mindre ingripande åtgärder kan göra att syftet med tillträdesförbudet kan tillgodoses. Jag vet vilka insatser handeln gör eftersom jag har sett det med egna ögon. Det handlar om nära samarbete med skolor och idrottsföreningar. Det handlar om förebyggande åtgärder tillsammans med civilsamhället och långa och många samtal med ungdomar och vuxna för att skapa trygga butiker.

Men det händer också att företagarens och butiksägarens goda vilja inte räcker utan samhällets hårda tag krävs. Det är vad den här lagstiftningen kommer att innebära. Om en person ser en matbutik som sitt personliga skafferi eller en järnaffär som sin privata verktyglåda ska samhället kunna dra en gräns och säga: Du är inte längre välkommen till den här butiken.

Fru talman! Alltsedan Birger Jarls fridslagar, via Magnus Ladulås, hans sons, Alsnö stadga och fram till i dag har politiken försökt befästa den enskildas rätt i lag. Det har inte alltid blivit rätt, och alla som har sagt

sig stå upp för äganderätten har sannerligen inte alltid haft rätt. Men vad som är viktigt att säga i den här debatten är att när vi nu så tydligt står upp för äganderätten är inte det radikalt eller något nytt utan något som har gjorts i århundraden – inte radikalt i vårt land utan fundamentalt för vårt land.

Det är korrekt, fru talman, att tillträdesförbudet skulle begränsa rättigheterna för vissa. Rätten att besöka en butik i upp till ett års tid skulle kunna begränsas. Men även de allra mest grundläggande rättigheterna vi har kan begränsas om det är för att någon bryter och kränker andras fri- och rättigheter. Med utgångspunkt i att det är rätt att begränsa en människas frihet för att värna en annan människas frihet måste vi rösta igenom detta förslag.

Det är allas rätt att besöka en butik. Men det är ingens rätt att stjäla eller att kränka och hota personal. Vi är fria i våra tankar men inte i våra handlingar.

Men långt ifrån dessa filosofiska resonemang och politiska övertygelser handlar det här om att stå upp för hederliga företagare och människor som jobbar i handeln. När vi nu lite senare i kväll röstar igenom det här och sedan går hem och äter kvällsmat, oavsett om det är snabbmakaroner eller kräftor från Gotland, kan vi vara stolta över att vi faktiskt har stått upp för dessa företagare och för alla dem som har många timmar kvar att jobba i kassan och på butiksgolvet.

Anf. 71 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är en lång tids arbete som går mot sitt slut i dag. Jag hade förmånen att medverka till detta i den här talarstolen redan 2005. Då var vi några partier – vi, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet – som kom på den geniala idén att det inte är en mänsklig rättighet att kliva in på Ica Maxi eller Coop Nära, äta kyckling och bara gå rätt ut. Det är ingen mänsklig rättighet att stjäla från andra människor. Man har ingen rätt till tillträde till en butik för att stjäla där människor försöker bedriva sin näringsverksamhet. Det är ett hot inte minst mot medarbetarna där.

I 15 år har jag alltså försökt driva den här frågan från Liberalernas sida. Jag vill lägga till, när det gäller att jag sa att jag började med detta 2005, att det var några år med en borgerlig regering. Jag måste då titta på min värderade moderata kollega här och säga att det var åtta jobbiga år då jag försökte och försökte, men det kom aldrig riktigt till. Men nu kommer det till, och det är väldigt bra så. Det här är väldigt viktigt.

Liberalerna välkomnar att vi nu äntligen får ett tillträdesförbud till butiker på plats som gäller för dem som notoriskt, systematiskt och med noll respekt för andra stjäla och ägnar sig åt den här typen av kriminalitet.

När det gäller betänkandet i övrigt, som Liberalerna står bakom, markerar vi, även om regeringen har det på sitt bord, att tillträdesförbudet också bör gälla simhallar, bibliotek och andra allmänna platser som är viktiga för vanligt folk. Min mamma och mina döttrar eller någon annans mamma eller döttrar ska inte behöva vara rädda för att gå till biblioteket eller simhallen för att de kan utsättas för trakasserier, våld eller övergrepp. Det är platser som är viktiga för demokratin och för rekreation, och de är till för dem som sköter sig och inte för dem som missköter sig. Där markerar vi att regeringen måste återkomma.

Prot. 2020/21:71
27 januari

*Tillträdesförbud till
butik och förstärkt
straffrättsligt skydd
mot tillgrepps-
brottslighet*

I övrigt sker rätt viktiga förändringar i och med att vi nu får fram en särskild rubricering för inbrottsstöld och likadant när det gäller en skärpt syn på häleri.

Vi inledde den här debatten med att Gustaf Lantz från Socialdemokraterna hänvisade till Winnerbäck, vilket jag själv uppskattar, och att man måste få vara lite konstig. Det är ju inget som det råder brist på här i kam-maren ibland, höll jag på att säga. Men det vi riktigt möter i och med hela det här betänkandet är att vi flyttar fram positionerna gällande att den systematiska stölden ska leda till rubriceringen grov stöld. Det tycker vi från Liberalerna är väldigt bra.

Det knyter an till *Rövarnas visa* om Kasper och Jesper och Jonatan som drar runt mellan alla möjliga ställen och inte bara stjälar marmelad och bröd. De går runt och stjälar systematiskt, och det nämns även i denna barnvisa att de stjälar guld.

Det är viktigt, återigen, att vi markerar att systematiken ska leda till ett mycket mer skärpt straff. Människor som går in på Ica och stjälar kanske har andra problem, men vi har också rena stöldligor som nu får möta lite hårdare motstånd. Läger man ihop detta med andra krav som Liberalerna för fram om att slopa mängdrabatter och annat leder det till att de här personerna kommer att låsas in tills de har ett beteende som inbegriper att de inte går in och stjälar andras egendom i bostad eller i butik.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, fru talman.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 11 Konkurrensverkets befogenheter

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU10
Konkurrensverkets befogenheter (prop. 2020/21:51)
föredrogs.

Anf. 72 HELENA ANTONI (M):

Fru talman! I propositionen föreslås ändringar i konkurrenslagen. Förslagen innebär att instansordningen för prövning av konkurrensskadeavgift ändras. Det föreslås att Konkurrensverket som första instans ska besluta om frågor om konkurrensskadeavgift. I dag är det Patent- och marknadsdomstolen som fattar sådana beslut.

Propositionen innehåller också förslag till lagändringar som behövs för att implementera EU-direktiv om efterlevnaden av konkurrensregler. Även Konkurrensverkets befogenheter vid platsundersökningar utökas. Det införs också en sanktion mot företag som trotsar beslut under sådan utredning.

Enligt regeringens förslag ska Konkurrensverket besluta om konkurrensskadeavgift och om utredningsskadeavgift som första instans.

Beslutet ska kunna överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Konkurrensskadeavgift kommer alltså att kunna prövas och beslutas i tre beslutsinstanser i stället för två som i dag.

Syftet med förslaget är att harmonisera ordningen för beslutsfattandet i Sverige med vad som gäller i övriga medlemsstater i EU. Förslaget anses även ge möjligheter att bedriva en effektivare tillsyn.

Jag skulle vilja framhäva att Lagrådet har riktat kritik mot förslaget. Lagrådet anser att det inte finns några omständigheter i förslaget som pekar på att handläggningstiderna för konkurrensskadeavgifter kortas. I stället, menar Lagrådet, finns det risk för att handläggningstiderna blir längre, både vid Konkurrensverket och vid domstolarna. Förslaget har dock välkomnats av bland annat Svenskt Näringsliv och Almega.

Moderaterna bedömer att det är naturligt att gå vidare med förslaget om att öka Konkurrensverkets befogenheter men att Lagrådets kritik måste tas på största allvar. Förslaget får inte leda till längre handläggningstider och mindre effektiva processer. Därför anser vi att regeringen löpande ska följa upp, utvärdera och återkoppla till riksdagen om reformen har lett till en mer effektiv konkurrenstillsyn eller inte.

Enligt flera näringslivsorganisationer finns det skäl att se över möjligheterna att ge Konkurrensverket beslutanderätt i mål som rör osund konkurrens från offentliga aktörer, så kallad konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Enligt en undersökning från Konkurrensverket uppger mer än en fjärdedel av de tillfrågade företagen att de möter konkurrens från offentliga aktörer. Nästan två tredjedelar av de företagen ser detta som ett problem.

Moderaterna har tidigare pekat på behovet av att utvärdera de regler om offentlig säljverksamhet som infördes 2010. Det är av yttersta vikt att säkerställa att det inte råder osund konkurrens mellan privata och offentliga aktörer. Vi ser därför gärna att regeringen återkommer med förslag om att utöka lagstiftningen så att Konkurrensverket ges möjlighet att agera även i mål som rör osund konkurrens från offentliga aktörer.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 73 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande 2020/21:NU10 *Konkurrensverkets befogenheter*. Den moderata ledamoten före mig redogjorde väldigt väl för vad det här lagförslaget innebär, så det tänker jag inte uppehålla mig vid.

I betänkandet finns tre reservationer, och Sverigedemokraterna står bakom samtliga. För tids vinnande yrkar jag dock endast bifall till reservation 1, Uppföljning och utökning av Konkurrensverkets beslutanderätt, från Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna.

Fru talman! Marknadsekonomi är ett av mänsklighetens stora underverk. Genom ekonomisk frihet och den ständiga konkurrens som detta innebär har människor i den fria världen gjort häpnadsväckande framsteg. En fungerande marknadsekonomi kan dock aldrig vara en okontrollerad och oregerad anarki. I botten måste man ha lagar och regler som garanterar sjysta spelregler, och konkurrenslagstiftningen är i sammanhanget en helt central pelare.

Utan en fungerande konkurrenslagstiftning urholkar man snabbt marknadsekonomins principer genom att det uppstår konkurrensbegränsande samarbeten och oligopol. När så sker är marknadsekonomins fiender sällan sena att underkänna hela det marknadsekonomiska systemet. Låt mig

vara klar över en sak: Socialism är aldrig svaret. Socialism leder alltid, förr eller senare, till brödköer och brist på toalettpapper.

Med detta sagt välkomnar Sverigedemokraterna en stark konkurrens-
lagstiftning. Det är en fullt naturlig uppfattning för varje vän av det mark-
nadsekonomiska systemet.

Framgent ser jag också hur konkurrenslagstiftningen kommer att be-
höva moderniseras och breddas i och med att vårt samhälle snabbt föränd-
ras i takt med digitaliseringen. Det börjar gå upp för allt fler vilken obe-
haglig oligopolsituation som råder på det digitala fältet, där en handfull
globala megaföretag roffar åt sig alltmer och kåkar upp allt som kommer i
deras väg.

Enligt 2 kap. 7 § konkurrenslagen är det förbjudet att missbruka en do-
minerande ställning, men hittills har till exempel Google, Apple och ett
antal andra företag genom sin monopolställning och dominans tämligen
ostört kunnat roffa åt sig annonsintäkter på andras verk eller ta ut ocker-
priser för att folk ska kunna sälja appar till exempel via deras infrastruktur.
Här vill jag återigen vara tydlig: Är man vän av marknadsekonomin som
system måste man också vilja ha en sund konkurrens som gäller även på
internet.

Tyvärre ser jag, fru talman, hur många partier sitter på händerna i de här
frågorna medan man i många andra länder faktiskt har bröstat upp sig mot
oligopolen. I Australien finns ett lagförslag som innebär att Google och
Facebook tvingas att ersätta lokala mediebolag som man profiterar på.
Google har svarat med att hota att göra sin sökmotor otillgänglig i Austra-
lien.

Jag tycker över huvud taget inte att vi ska räddas den typen av hot. Tvärt-
om måste vi ta kampen och sätta hårt mot hårt. För mig är nationell su-
veränitet nämligen värt någonting.

I sammanhanget vill jag också passa på att lyfta min oro över hur just
de här teknikjättarna har fått en enorm makt att bedriva, och de facto be-
driver, storskalig valpåverkan i demokratiska val. Det är möjligen ingen
fråga för Konkurrensverket att beivra men likväl en dystopisk utveckling
som jag tycker ser ut att växa till vår tids stora yttrandefrihetsfråga.

Även här sitter alla partier utom Sverigedemokraterna på händerna,
möjligen med undantag för Socialdemokraterna, som hittills har välkom-
nat och fortsätter att välkomna censur av de här nätplattformarna. Det är
väldigt typiskt för Socialdemokraterna: När man ser att det endast är oppo-
sitionella röster som tystas och stängs ned välkomnar man detta. Jag tror
dock att det hade varit annat ljud i skällan om det hade varit socialdemo-
krater som stängdes ned. Det är min uppfattning att socialdemokrater allt-
för ofta saknar förmåga att följa principer.

Fru talman! Som jag sa tidigare i mitt anförande är Sverigedemokra-
terna för en stark och tydlig konkurrenslagstiftning. Detta betyder självfal-
let inte att man okritiskt köper alla förslag som stärker statens makt på
området; lagstiftningen måste naturligtvis vara träffsäker och rättvis.

Utifrån det resonemanget har vi ett antal synpunkter på det förslag som
just nu ligger på bordet. I Sverigedemokraternas reservation 2 menar vi att
regeringen än så länge inte gjort tillräckligt för att säkerställa att Konkur-
rensverkets utredar- och beslutsroller separeras. Detta är en fråga som vi
tänker bevaka och naturligtvis vid behov kommer att få anledning att åter-
komma till.

I reservation 1 menar vi, tillsammans med andra partier, att det finns betydligt mer att göra när privata företag möter konkurrens från en offentlig aktör. Vi menar att det finns anledning att titta på om Konkurrensverket bör ges beslutanderätt även i ärenden som rör konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Som avslutning vill jag återigen yrka bifall till reservation 1.

Anf. 74 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Det finns ett antal frågor vi är överens med regeringen om, men jag vill lyfta fram två områden där vi kristdemokrater menar att regeringen inte når ända fram och där det finns goda möjligheter att vässa politiken en del.

När det gäller Konkurrensverkets beslutanderätt finns det en del att förbättra jämfört med regeringens förslag. I grunden är vi positiva till att Konkurrensverket ges utökad beslutanderätt; det tror vi är rätt väg att gå. Framför allt kan man anta att det ger förbättrade möjligheter för myndigheten att på ett mer effektivt sätt motverka beteenden från olika offentliga aktörer som riskerar att vara störande för konkurrensen.

Med detta sagt är det oerhört viktigt att hålla rättssäkerhetens fana mycket högt. Man kan ha farhågor om att kanske inte riktigt allt som måste göras har blivit gjort från regeringens sida när det gäller att separera Konkurrensverkets utredande respektive beslutande roll. Regeringen säger sig vara trygg. Jag gillar inte att vara misstänksam, men jag måste ändå säga att jag inte är riktigt lika trygg. Därför anser vi kristdemokrater att regeringen bör ta ett större ansvar i denna viktiga fråga. Det handlar om att vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att Konkurrensverkets beslutande och utredande funktioner separeras på ett sådant sätt att rättssäkerheten upprätthålls. Ingen ska ens behöva reflektera över möjligheten att det brister på denna punkt.

Fru talman! När det gäller vissa frågor om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet finns det en del att framföra i denna kammare. Vi kan nog vara överens om att konkurrens är något nödvändigt, i alla fall de flesta av oss som har en tro på att marknadsekonomi är att föredra framför andra system. Det är inte ett nödvändigt ont utan en självklar del av en frisk marknadsekonomi. Genom konkurrens skapar företagen jobb och tillväxt i vårt land samt möjliggör att människor får ett jobb att gå till. Vi vet också att många anser det vara en självklarhet att staten ska stå som garant för tydliga, förutsägbara och rättvisa lagar och regler som ska vara lika för alla. Staten ska också ha en väl fungerande kontroll så att de som fuskar stoppas och de som gör rätt får chansen att göra sina affärer på sjysta grunder.

Sedan kommer vi dock till ett område där det börjar bli lite av en gråzon och otydligare med politikens hållning. Vi har alldeles för många exempel på att offentliga aktörer ger sig in på en redan fungerande privat marknad för att sälja varor eller tjänster. Jag tänker på flera statligt ägda bolag som bedriver hela eller delar av sin verksamhet på andra grunder än rent affärsmässiga, och jag tänker på myndigheter som säljer varor och tjänster.

Ett exempel är Kriminalvårdens arbetsdrift Krimprod, som bland annat kan ge intagna en meningsfull sysselsättning under anstaltstiden och främja deras anpassning till samhället utanför den slutna miljö de lever i. Så långt är det förstås inget konstigt, men eftersom flera av Krimprods tjänster erbjuds på den öppna marknaden blir det en märklig situation. Det är inte möjligt för privata företag att konkurrera med en statlig organisation som har helt andra förutsättningar och, i detta fall, jämförelsevis små arbetskostnader.

Dessvärre är detta ett mönster man kan se på fler områden. Det är inte bara på statlig nivå vi har detta problem, utan det finns motsvarande exempel på regional nivå. Jag ska inte rabbla långa listor, fru talman, men förutom tvätteriverksamhet kan jag nämna ägande eller drift av konferensanläggningar, campingar, tryckerier och så vidare. Endast med en mycket vid tolkning av det kommunala kärnuppdraget – som i vanliga fall går under triolen vård, skola och omsorg – kan man länka in camping eller tryckeri där.

Kristdemokraterna anser att det ska vara en självklar utgångspunkt att det offentliga inte ska konkurrera med det privata näringslivet. Detta ska vara huvudregeln. Som alltid kan man hitta enstaka välmotiverade undantag, till exempel om det krävs en särskild insats inom ett väl definierat område för att främja tillväxt och utveckling under en begränsad tid. Mot denna bakgrund vill vi se en kartläggning som analyserar hur stora problemen är med det offentliga konkurrens gentemot det privata näringslivet, för att utifrån analysen kunna komma vidare med adekvata förslag till förändringar.

Jag yrkar därför bifall till reservation 3.

Anf. 75 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Frågan om Konkurrensverkets befogenheter, som vi nu debatterar, är viktig. Konkurrensverkets uppgift är oerhört viktig, även om det kanske inte låter så på överskriften.

Om man går in och läser på Konkurrensverkets egen sida vad verket sysslar med står det att dess uppgifter på konkurrensområdet är att lägga särskild vikt vid kartellbildning och att ingripa mot aktörer som missbrukar sin dominerande ställning på marknaden. Ett sådant uppmärksammat arbete som Konkurrensverket gjorde i början av 2000-talet rörde en kartellbildning, i det här fallet i asfaltsbranschen. Det slutade med att Konkurrensverket yrkade på en konkurrensskadeavgift på drygt 1 miljard kronor, vilket blev väldigt uppmärksammat i Sverige. Där gjorde verket ett riktigt viktigt och bra arbete.

Fru talman! I betänkandet vi debatterar i dag föreslås ändringar i konkurrenslagen som innebär att instansordningen för prövningen av konkurrensskadeavgifterna ändras. Konkurrensverket ska, i stället för som i dag Patent- och marknadsdomstolen, som första instans få besluta i frågor som rör just konkurrensskadeavgiften.

Detta innehåller förslag till lagändringar som behövs för att genomföra det som i grunden är Europaparlamentets och rådets direktiv från 2018. Det ger medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenheter som är mer harmoniserade och gör att de effektivare kan kontrollera efterlevnaden av konkurrensregleringarna samt säkerställa en väl fungerande inre marknad.

Lagändringarna medför bland annat att Konkurrensverkets befogenheter vid platsundersökningar utökas. Det införs också en sanktion mot företag som trotsar verkets beslut under pågående utredning av den överträdelse som företaget misstänks för, vilket kallas utredningsskadeavgift. Konkurrensverket föreslås kunna besluta om den nya utredningsskadeavgiften.

Alla partier indikerar egentligen att dessa mått och steg framåt är viktiga och riktiga, även om man har synpunkter på detaljer. Efter beslut här i dag kommer lagändringen att träda i kraft den 1 mars 2021.

Vår regering menar att det är avgörande att Konkurrensverket ska kunna vidta alla de nödvändiga åtgärder som behövs för att bedriva en effektiv konkurrenstillsyn tillsammans med andra europeiska konkurrensmyndigheter. Syftet är naturligtvis att harmonisera ordningen för beslutsfattandet i Sverige och vad som gäller kopplat till andra medlemsstater.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna i betänkandet.

Anf. 76 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Regeringen har nu lagt fram ett förslag om att öka Konkurrensverkets befogenheter, och det är det vi debatterar nu.

I grunden är det bra att verket får möjligheter som liknar de möjligheter dess motsvarigheter i andra EU-länder har. Det är vi helt överens om i utskottet. Enligt det förslag som ligger på bordet ska myndigheten som första instans få besluta i frågor om konkurrensskadeavgift, som flera har varit inne på, i stället för att detta ska göras av Patent- och marknadsdomstolen som första instans. Förhoppningen är att detta ska leda till mindre väntetider. Våra domstolar är nämligen tyngda av ganska mycket arbete, och därför är ledtiderna och köerna långa.

Dessutom utökas Konkurrensverkets befogenheter vid platsundersökningar hos företag. Myndigheten får även rätt att besluta om en utredningsskadeavgift, vilket innebär att man har möjlighet att göra det i de fall där företag trotsar verkets beslut under en specifik utredning och kanske inte vill lämna ifrån sig begärt material och handlingar. Konkurrensverket föreslås också få besluta om den nya utredningsskadeavgiften.

I grund och botten har vi konkurrenslagen, som finns för att motverka sådant som kan skada konkurrens mellan företag. Det handlar i huvudsak om konkurrensbegränsande samarbeten, missbruk av dominerande ställning och företagskoncentrationer. Det eller de företag som bryter mot förbuden kan drabbas av sanktioner.

Konkurrenslagen kompletterades 2010 med regler som gör det möjligt att pröva konkurrenskonflikter som uppstår när staten, en kommun eller en region säljer varor och tjänster i konkurrens med privata aktörer. De kallas KOS-regler på vårt myndighets- eller politrukspråk. De kompletterar förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av en dominerande ställning.

Jag är jätteglad att de här reglerna infördes – av bland andra Maud Olofsson, som var näringsminister då, och alliansregeringen – eftersom det fanns ett stort behov av dem.

Jag var på den tiden kommunpolitiker i Skellefteå, och tyvärr fanns det då och även tidigare många fall där kommunens bolag snedvred konkurrensen. Jag kommer så väl ihåg att Skellefteå buss körde shoppingturer till

Ikea i Sundsvall med tillhörande fika och allt vad det var. Det blev slut på det sedan. Andra exempel är kommunala gym och kaféer, som var och fortfarande är verklighet i flera kommuner.

Problemet då, upplevde jag, var att många företag inte vågade klaga högljutt på det här. Man sa det mellan skål och vägg, men man vågade inte klaga eftersom Skellefteå kommun dominerade marknaden för industrifastigheter och affärslokaler. Man ville inte komma i konflikt med kommunens ledning, för då skulle man kanske missgynnas när det handlade om olika typer av lokaler.

Det har blivit mycket bättre. Vi har ett väldigt bra kommunalråd i Skellefteå. Han är sosse, men han är ändå väldigt bra. Även om jag helst hade sett någon annan måste jag ändå ge honom det.

Nu har det gått tio år sedan dessa regler infördes, och Konkurrensverket säger att de har funkat väl. De har också hämmat en del av den snedvridande konkurrensen mellan offentlig sektor och den privata marknaden. Men det finns fortfarande problem på sina håll.

Jag hoppas att vi kan återkomma till kammaren och diskutera förslag där vi har slipat på reglerna. Det är alltid viktigt att göra översyn och se hur vi kan göra saker och ting bättre.

Anf. 77 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Egentligen önskar jag att Konkurrensverket inte hade riktigt så mycket arbete som man har.

Konkurrensverket har en ytterst viktig funktion, då man ska säkerställa effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna. Man ska också jobba för effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknads aktörer, och man ska stoppa kartellbildning och osund konkurrens.

Med dagens system, där precis allt i det offentliga ska upphandlas, är det såklart ytterst viktigt att ha koll på att det görs på ett rättvist och transparent sätt. Men det är också viktigt att man får ge upphandlingar politisk styrning i form av krav på kollektivavtal, miljömål och så vidare. Upphandlingar ska inte enbart handla om billigast eller mest tillgänglig, utan om det ska upphandlas ska det också leda till förbättringar för flera.

Ett exempel på hur viktigt det är att vi har Konkurrensverket är Region Stockholms relation till vårdbolaget Kry. Region Stockholm, som i dag leds av Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Miljöpartiet, har alltså gett Vårdguiden 1177 direktiv om att hänvisa vissa inkommande samtal till vårdföretaget Kry. Detta utan att någon upphandling skett. Hänvisningarna gick endast till Kry's app. Inga andra vårdföretag eller regionens egen app fick hänvisningar. Det är ett solklart exempel på hur snedvriden konkurrens går till men också på att ju fler ytor där det offentliga möter det privata, desto mer kontroll måste man ha för att säkerställa att det sker utan korrupcion.

I måndags anmäldes Region Stockholm till Konkurrensverket av Västerpartiet.

I den här propositionen föreslår man att Konkurrensverket ska få fler befogenheter utifrån ett EU-förslag. Man föreslår ändringar i konkurrenslagen som bland annat innebär att instansordningen för prövning av konkurrensskadeavgift ändras. Konkurrensverket ska som första instans i stället för Patent- och marknadsdomstolen få besluta i frågor om konkurrens-

skadeavgift. Det kommer antagligen att leda till kortare handläggningstider.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 78 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar för en viktig debatt om konkurrens, en välfungerande marknadsekonomi och hur vi ser till att det inte uppstår monopol eller andra verksamheter som hotar konkurrensen och den effektiva marknadsekonomin.

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera en sak som hittills inte har kommit upp i debatten. Det är att historiskt sett och i verkligheten är det faktiskt så att de flesta skadliga monopol eller konstellationer som liknar monopol uppstår och har uppstått på grund av att man från statens sida i Sverige och andra länder lägger sig i ekonomin. Man skapar trösklar genom tuffa skatter eller för hårda regleringar och ser till att det är svårt för nya aktörer att komma in på marknaden och konkurrera.

Det är faktiskt så att i en renodlad marknadsekonomi med kapitalism, det vill säga allmän och lika äganderätt, är det väldigt svårt för monopol att uppstå. De uppstår oftast efter att staten lagt sig i.

Givet detta vore den bästa politiken för att bekämpa konkurrenshinder och se till att det blir mer konkurrens och för att bekämpa monopol såklart att sänka trösklarna för nya aktörer att komma in och konkurrera. Det vore att sänka skatterna och se till att det blir mer lönsamt att investera i nya idéer och att anställa, mindre krångel och lägre trösklar för att konkurrera. Det är så man också från politiskt håll kan se till att marknaden fungerar.

Men, fru talman, det finns såklart tillfällen då det behövs statlig intervention. I Sverige gör vi det bland annat med Konkurrensverket.

Liberalerna står bakom det som vi diskuterar här i kammaren i dag. Vi tycker också att det behövs en stor effektivisering på det här området. Det behövs kortare ledtider och kortare köer och ett bättre sätt att hantera Konkurrensverkets arbete. Därför behöver Konkurrensverket också bättre befogenheter. Men jag vill ändå påminna om att det stora problemet om man vill ha mer konkurrens är att det är svårt för nya aktörer att ta sig in på marknaden om det finns för stora hinder.

Fru talman! I debatten här har det också kommit upp kritik mot att till exempel kommuner driver tvätterier eller kaféer eller andra verksamheter som kanske egentligen borde drivas i privat regi och på en konkurrensutsatt marknad. Jag delar till hundra procent den kritiken. Den typen av verksamhet ligger långt utanför välfärdens kärna och det som kommuner och det offentliga borde ägna sig åt. Man borde sköta det som är kärnuppdraget och göra det bättre. Det finns väldigt få ställen där man sköter det uppdraget så bra och har så låga skatter och så vidare att det är motiverat att ägna sig åt krusidullverksamhet som tvätterier eller kaféer.

För min personliga del skulle jag gärna se att man inte fick bedriva verksamheter som ligger så långt utanför välfärdens kärna i den typen av regi. Men, fru talman, oavsett vad jag personligen känner och oavsett vad som skulle vara det allra mest effektiva på en marknad måste en del av detta få vara upp till kommunen och det kommunala självstyret att styra över.

Prot. 2020/21:71

27 januari

*Konkurrensverkets
befogenheter*

Prot. 2020/21:71
27 januari

*Konkurrensverkets
befogenheter*

Jag och Liberalerna är väldigt öppna för att fortsätta den här diskussionen framöver. Vi måste se till att få bort de här konkurrenshindrande verksamheterna, och det är klart att det är pinsamt när politiker tror att de kan driva kafé bättre än marknaden gör.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

*2020 års redogörelse
för företag med statligt
ägande*

§ 12 2020 års redogörelse för företag med statligt ägande

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU4
2020 års redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 2019/20:140)
föredrogs.

Anf. 79 SOLANGE OLAME BAYIBSA (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 9 och i övrigt bifall till utskottets förslag att lägga regeringens skrivelse till handlingarna. Jag yrkar avslag på samtliga motioner och på övriga reservationer.

De statliga bolagen fyller vart och ett för sig en viktig funktion, och för vart och ett av dem kan ett statligt ägande därför motiveras. Den statliga bolagsportföljden består av 46 bolag, varav 39 helägda och 7 delägda. Sammanlagt anställer de 129 000 personer i hela landet.

Flera av dessa bolag har startats som affärsverksamheter vid en myndighet för att sedan övergå till att bli statligt ägda bolag. Det är alltså när den offentliga sektorn har uppmärksammat en brist eller ett behov som bolaget har startats. Man har helt enkelt tagit det i egna händer, startat och drivit verksamheten och därmed inte behövt vänta eller förlita sig på marknaden.

Vi vet att det när marknaden styr nästan alltid är det ekonomiska intresset av en ökad vinst som går före allt annat. Av de 46 statliga bolagen har nästan hälften ett samhällsuppdrag som vi i riksdagen tillsammans har beslutat om. Det innebär att dessa bolag utöver målet om ökad ekonomisk vinst också har andra mål som de måste prioritera minst lika högt.

Vi har exempelvis bolaget Apotek Produktion & Laboratorier, som tillverkar och tillhandahåller specialtillverkad medicin och säkerställer att vi har medicin för alla i hela landet. Även Kungliga Dramatiska Teatern och Kungliga Operan har båda samhällsuppdrag. De erbjuder hög konstnärlig kvalitet och ser till att vi alla har tillgång till denna form av kultur.

Det främsta syftet med ägarskapet är att säkra viktiga funktioner för samhället och att dessa ska komma alla till nytta. Drivkraften är alltid att det ska vara för allas bästa, ur både ett långsiktigt och ett kortsiktigt perspektiv. Vi kommer aldrig att avstå ett ägarskap eller sälja ett befintligt bolag för att det finns de som av ideologiska skäl menar att staten inte ska äga bolag över huvud taget. Vi kommer inte heller att tillförskaffa oss bolag eller behålla bolag i statligt ägande när detta inte fyller någon funktion eller något syfte.

Vår främsta drivkraft är och kommer alltid att vara vårt gemensamma bästa. Detta säkras vi genom att vara en aktiv och ansvarsfull ägare och förvaltare. Genom vårt gemensamma ägande kan vi främja och prioritera det som är till nytta för ägarna, det vill säga hela det svenska folket.

Vi ska visa att det går att driva bolag med bra arbetsvillkor, etiska investeringar och ett hållbart tänk i alla led och att det går att vara en arbetsgivare som inte exkluderar eller diskriminerar.

När det kommer till arbetsvillkoren och lönenivåerna ska de statliga bolagen alltid ställa hårda krav i alla led. Det ska inte gå att ursäkta sig med att man inte har tillräcklig insyn hos underleverantörerna. Kan vi i ägardirektiv och genom bolagens ledningar synliggöra att det finns problem i flera olika branscher kan vi därefter också tillsammans jobba för att lösa dem.

Begreppet hållbarhet inrymmer väldigt mycket. Våra bolag jobbar inte bara med att sänka mängden utsläpp och höja kvaliteten hos de tjänster som produceras. Vi har i begreppet hållbarhet också inbegripit personalens välmående, att sänka sjukfrånvaron och att eliminera arbetsplatsolyckor. Inom det här området finns det väldigt mycket kvar att göra, men vi är i alla fall på rätt väg.

Exempelvis kom LKAB, som i dag är världsledande inom järnmalmsproduktion, nyligen med nyheten om en nysatsning för att ställa om. Den nya strategin ska leda till noll utsläpp från den egna produktionen från och med 2045.

När det kommer till exkludering och diskriminering har regeringen som mål att skapa en jämn könsfördelning inom alla bolags styrelser och ledningar. Kravet är att andelen män respektive kvinnor ska vara minst 40 procent. Verksamhetsberättelsen för 2019 visar att könsfördelningen i de statliga bolagens styrelser var 48 procent kvinnor och 52 procent män. Fördelningen i de börsnoterade bolagens styrelser var, som en jämförelse, 34 procent kvinnor och 66 procent män. Utan de tydliga direktiven i ägarpolicy hade de statliga bolagen troligtvis haft liknande siffror.

Vi kan inte vänta oss eller tro att vi en dag ska vakna upp i ett jämlikt och jämställt samhälle utan att aktivt arbeta för detta. Alla stora och bestående samhällsförändringar har kommit ur en lång tid av hårt arbete och engagemang. Detta är något som vi socialdemokrater har en historia av att vara en del av och något som vår socialdemokratiskt ledda regering gör genom att dels visa vägen som en uttalat feministisk regering, dels vara en aktiv och engagerad förvaltare.

Fru talman! Som jag tidigare nämnt fyller det en viktig samhällsfunktion att staten äger bolag. Som framgår i betänkandet finns det kritik mot detta. Man menar att staten sitter på dubbla stolar som både ägare och lagstiftare – att regeringen skulle agera som domare och spelare i samma match.

Om vi ska hålla oss till spelmetaforer tycker jag bättre om liknelsen att i en match där de statliga bolagen tillhör ett lag är regeringen deras coach, som står vid sidlinjen, ser till att rätt spelare är på rätt position och pratar taktik. Vinner laget med de statliga bolagen kommer alla att gynnas av den vinsten, oavsett vilket lag man har hejat på.

Jag vill också påminna om att alla statliga bolag verkar under samma lagar och regler som övriga börsnoterade bolag i vårt land. Det finns inte någon gräddfil eller några särskilda regler för de statliga bolagen som skulle ge dem en mer gynnsam ställning på marknaden. Om det går väldigt bra för de flesta statliga bolag är detta mer ett tecken på bra ledarskap och riktning än på att det skulle finnas förmåner eller lättnader som andra bolag inte får ta del av.

Fru talman! Det senaste året har varit och är fortfarande en prövning för alla i vårt land. Den rådande pandemin har begränsat vårt privat- och familjeliv. Vårt arbets- och studieliv har förändrats. Både arbetstagare och arbetsgivare har drabbats. Det är en tuff tillvaro vi befinner oss i.

Men vi har nu ett vaccin, och vaccinationerna pågår runt om i hela vårt land. Om vi alla hjälps åt kommer vi tillsammans att kunna ta oss ur detta snabbare och förhoppningsvis med färre förluster. Vi måste helt enkelt hålla ut.

Det breda och stora stöd som regeringen och riksdagen beslutat om saknar motstycke i modern fredstid. Exempelvis har arbetstagare nåtts av en förbättrad a-kassa och arbetsgivare av möjligheten till korttidspermitteringar och hyreslättnader.

Genom korttidspermitteringar har svenska arbetstagare kunnat behålla jobben i stället för att förlora dem, samtidigt som företagen har fått det andrum de har behövt.

Pandemin har drabbat alla, såväl statliga som börsnoterade bolag och småföretag.

Bland de statliga bolagen har till exempel SJ och SAS känt av de förändrade resvanor vi har fått, och de har därmed fått ställa in flera av sina avgångar. Men det finns också många exempel på fina initiativ där bolag har försökt bidra på det sätt de kan. Där finns Vattenfall, som donerat munskydd till vården.

Denna pandemi är ett tydligt bevis på att när det verkligen gäller finns den socialdemokratiska regeringen här för alla, både småföretag och stora aktiebolag, både arbetstagare och arbetsgivare. Vi driver en politik som inte lämnar någon utanför. När vi talar om solidaritet menar vi det i alla lägen och i alla led.

Fru talman! Socialdemokraterna står fast vid att vi har ett ansvar för att tillgodose det svenska folkets behov av ett tryggt och stabilt samhälle. Vi har också ett ansvar för att det ska gälla för alla, oavsett var i vårt avlånga land man bor eller hur mycket pengar man har på kontot.

Genom statliga bolag har vi historiskt kunnat säkra rätten till olika viktiga samhällsfunktioner som marknaden inte har kunnat erbjuda. Vi har gjort det för att säkerställa att hela landet ska leva, från de mest glesbebodda delarna av Sverige till de mest urbana miljöerna utanför vår riksdag. Det gör vi på bästa sätt genom att fortsätta att ha statligt ägda bolag och genom att vara engagerade och aktiva förvaltare med folkets bästa som syfte och ständig drivkraft.

Anf. 80 HELENA ANTONI (M):

Fru talman! Statens huvudsakliga uppgift är att ange de ramar och regler som ska gälla för näringslivet, inte att äga och driva bolag. Det är en bra grundprincip att bära med sig. Däremot finns det i vissa fall skäl för

staten att äga och driva verksamhet i bolagsform, bland annat då det finns ett särskilt samhällsuppdrag. Jag skulle vilja betona ordet ”särskilt” här.

Staten är en stor ägare och kommer att fortsätta att vara det under över-skådlig tid. Det ställer höga krav på tydliga principer, klok styrning och ansvarstagande. De statliga bolagen ska ha fokus på att skapa långsiktiga värden, och staten ska vara en aktiv, professionell och ansvarsfull ägare, särskilt i de bolag som har just ett samhällsuppdrag.

Det senaste året har varit tufft. Coronapandemin har slagit till med full kraft mot Sverige och världen. Många har drabbats hårt, inte minst näringslivet. Många företag har tappat stora delar sina intäkter men står kvar med kostnader för löner, lokaler och mer.

För att stötta näringslivet i denna svåra tid har riksdagen beslutat om ett flertal stödpaket, som Moderaterna i huvudsak ställt sig bakom. Detta är en tid för samling och handlingskraft, men vissa stöd har haft uppenbara problem. Ett exempel är rabatten för hyreskostnader, där hyresvärdar kompenseras av staten om de sänker hyran för sina hyresgäster. Här har staten inte föregått med gott exempel. Här har staten inte visat samling och handlingskraft.

Den 25 mars 2020 uttryckte finansmarknadsminister Per Bolund att staten ska vara ett föredöme och bevilja sina hyresgäster en hyresnedsättning. Tyvärr blev det inte riktigt så. Ett exempel är statliga Jernhusen, som äger järnvägsnära fastigheter. Jernhusen möjliggjorde inte nedsättning av hyran förrän Moderaterna tog upp frågan i riksdagens näringsutskott.

Exakt detta sätter fingret på regeringens undermåliga styrning av de statliga bolagen. Det Per Bolund uttryckte den 25 mars 2020 bör vara en självklarhet, inte ett lösryckt önskemål.

Mot bakgrund av detta anser vi att regeringen bör ges i uppdrag att analysera styrningen av de statliga företagen och hur den kan utvecklas till det bättre. Jag tycker att det är det minsta man kan begära.

Den senaste tiden har statliga företag och myndigheter kommit att ta en helt annan plats i samhällsdebatten än tidigare. Det självklara uppdraget att genomföra fattade beslut har nu kompletterats med att fler tar plats för att påverka samhällsutvecklingen. Yttrande- och tryckfrihet är en självklarhet, även för statens myndigheter, tjänstepersoner och bolag. Det kan vi nog alla hålla med om.

Däremot blir det djupt problematiskt om man agerar som Systembolaget gjorde när de försökte påverka riksdagens ledamöter inför ett beslut om gårdsförsäljning av alkohol. Den typen av övertramp visar att det är dags att tydliggöra var gränserna går mellan yttrandefrihet och statlig opinionsbildning. Därför vill jag yrka bifall till reservation 7.

Fru talman! Statligt ägda bolag ska vara föredömen – det har jag nämnt tidigare – och det gäller både ledning och styrning. Statliga bolag ska inte nyttja en dominerande ställning eller på annat sätt bidra till osund konkurrens mot andra aktörer

Detta har blivit, om möjligt, ännu tydligare efter en granskning av statliga Svevia. Granskningen väckte frågor om osund affärskultur och eventuellt utnyttjande av dominerande ställning. Detta visar hur viktigt det är att staten genom regeringen säkerställer att statliga bolag agerar föredömen. Därför, fru talman, vill jag även yrka bifall till utskottets förslag till beslut under punkt 5. Regeringen bör ges i uppdrag att säkerställa att de statliga bolagen agerar så att en sund konkurrens upprätthålls.

Prot. 2020/21:71

27 januari

2020 års redogörelse
för företag med statligt
ägande

Det sista jag skulle vilja ta upp i detta anförande är att den svenska spelmarknaden har omreglerats. På marknaden finns nu flera olika aktörer jämte de verksamheter där statliga Svenska Spel även fortsatt har monopol.

Den politiska huvuduppgiften är att ta ansvar för spelregleringen och andra regulatoriska frågor samt att ta ansvar för de spelverksamheter där staten har monopol. Däremot ser vi inga skäl för att staten långsiktigt ska äga de delar av Svenska Spel som verkar på den konkurrensutsatta spelmarknaden. Vi anser därför att riksdagen bör ge regeringen ett bemyndigande att minska och på sikt avveckla detta ägande.

Detta bör självklart ske på ett ansvarsfullt sätt, och man bör säkra att det sker till en rimlig prislapp. Man bör ta ansvar för verksamheten och dess medarbetare och se till att betalningen används för att amortera på statsskulden. Så anser jag att man tar ansvar.

Anf. 81 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Vid årsskiftet stängdes tyvärr Ringhals 1. Två veckor senare anmälde Vattenfall till Strålsäkerhetsmyndigheten att reaktorn var slutligt avställd. Det är en sorglig utveckling, och detta skedde trots att det fanns intressenter som ville köpa reaktorn för fortsatt drift.

I Sverige har kärnkraften fått föra en borttynande tillvaro under den rödgröna regeringen, något som har skett i motsats till den starka opinion för kärnkraften som finns hos väljarna och i kontrast till att kärnkraften globalt sett under varje enskilt år under motsvarande period har ökat.

Så sent som under 2012 och under alliansregeringen arbetade just Vattenfall med ersättningsreaktorer, och man hade lämnat in en ansökan till Strålsäkerhetsmyndigheten som ett led i detta arbete. Avsikten var just att analysera förutsättningarna inför kommande investeringar i nya reaktorer, och man påbörjade arbetet med att ta fram föreskrifter för krav på dessa.

Det fanns även intresse av att uppföra en forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft, något som fick stor uppmärksamhet under den dåvarande valrörelsen. Detta ändrades dock drastiskt efter valet, då den rödgröna regeringen i sin första budget beordrade Vattenfall att stoppa arbetet kring ersättningsreaktorer. Någon forskningsreaktor var det inte tal om, och medel för energiforskning skulle inte gå till kärnenergiforskning.

Det är svårt att inte dra en parallell till det tidigare så kallade tankeförbudet, som har legat över kärnkraften i Sverige och som har stoppat utvecklingen av den i närtid. För, fru talman, det verkar heller aldrig ha slagit vare sig Socialdemokraterna eller Miljöpartiet att det finns och fanns en anledning till att kärnkraften är byggd just i södra Sverige, nära en stor del av elförbrukningen i landet.

För att vi ska kunna ha tillräcklig överföringskapacitet från norr till syd har kärnkraften som planerbar kraftproduktion bidragit till att hålla spänningen uppe och därmed även överföringskapaciteten. Minskar denna produktion kommer även överföringskapaciteten att minska och nätet att bli mer instabilt, med den indirekta konsekvensen att elprisskillnaderna ökar inom landet. Exempelvis var spotpriset i södra Sverige nästan tio gånger så högt som det systempris som gällde för hela landet under juli sommaren 2020.

Det har aldrig varit så stora prisskillnader sedan Sverige delades in i fyra elprisområden, något som möjliggjorde för reservkraftverket i Karlshamn att elda tjockolja på kommersiell basis mitt under brinnande högsommar. Svenska kraftnät tvingades då till bilaterala avtal för drift av just kärnkraftsreaktorn Ringhals 1, som ägs av Vattenfall. Det var möjligt för sommaren 2020, men det kommer inte att vara möjligt inför den kommande sommaren.

Fullföljandet av beslutet om nedläggning bidrar alltså till att staten med sitt helägda energibolag nu försämrar den svenska leveranssäkerheten och minskar marginalerna i kraftsystemet och gör det mer instabilt, vilket riskerar att radera förutsättningarna för energiintensiv industri och för den samhällsutveckling som de flesta partier vill se kring en elektrifiering. Det är något som kan leda till avsevärt större samhällsekonomiska konsekvenser än vad en mer eventuellt begränsad merkostnad för fortsatt drift hade inneburit.

Fru talman! Samtidigt är en stor del av Europas energiförsörjning fortsatt fossilbaserad – i många fall handlar det om koleldade kraftverk. Svensk kärnkraft är ren och stabil i förhållande till alternativen för planerbar kraftproduktion. Detta hade varit en stor insats, inte minst för klimatet, då fossilbaserad produktion hade kunnat tryckas undan. Det hade kunnat ske i form avlexport eller för användning inom den svenska industrin.

Skulle man exempelvis ha tryckt undan den mängd kolkraft som motsvarar elproduktionen från de reaktorer som nu har stängts i förtid hos Vattenfall skulle det ha inneburit utsläppsminskningar motsvarande utsläppen från all biltrafik i Sverige under ett helt år. Men uppenbarligen har det för vissa partier varit viktigare att stänga kärnkraft och fossilfri kraftproduktion än att rädda klimatet och minska utsläppen av växthusgaser.

Sverigedemokraterna tycker att det hade varit högst rimligt att man för ett helägt statligt energibolag i första hand hade sett till landets energiförsörjning i stället för till den ekonomiska vinsten i det enskilda bolaget till priset av stora samhällsekonomiska skador. Vår ingång har därför varit att man borde ha agerat genom att ge Vattenfall ägardirektiv om att stoppa den förtida avvecklingen av kärnkraftsreaktorerna vid Ringhals. Det tycker vi hade varit en bra politik för Sveriges hushåll och industri men framför allt för klimatet. Framför allt när vi nu kan se att bransch efter bransch vill minska sitt fossila beroende just genom elektrifiering är det uppenbart att vi kommer att ha behov av mycket mer el i framtiden och inte mindre.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 11 i betänkandet.

I detta anförande instämde Josef Fransson (SD).

Anf. 82 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag yrkar bifall till Centerpartiets reservation 4 under punkt 3, som handlar om statens långsiktiga ägande.

Den svenska ekonomin kännetecknas av att vi har en mängd olika företagsformer och typer av ägande. Staten är en aktör bland många. Den grundläggande struktur som det svenska näringslivet kännetecknas av är blandekonomi, vilket har visat sig tjäna landet väl.

Centerpartiet anser inte att det är en kärnuppgift för staten att äga och driva företag, men i vissa fall kan det vara motiverat. Som tidigare har nämnts finns det en inbyggd problematik med statligt ägande i grunden. Det är ett problem att man är både lagstiftare och bolagsägare. Det fanns också en orsak till att man 2010 kompletterade konkurrenslagen med offentlig verksamhet som konkurrerar på privata marknader – där ingår staten. Det skulle knappast ha gjorts om allting vore solidariskt och toppen.

Vi anser däremot inte att vi rakt av ska sälja alla företag. Vi har ju en del statliga bolag som har samhällliga uppdrag eller som är viktiga ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Det måste man också ta i beaktande. Dessutom är staten en stor bolagsägare och kommer att vara det under överskådlig tid. Då är det viktigt att ägaren driver företagen på ett långsiktigt, professionellt, värdeskapande och hållbart sätt.

Många av de statliga bolagen har jobbat väldigt mycket med klimatomställningen, och de ska vara med och förverkliga Sveriges åtagande i exempelvis Agenda 2030. Vi vet att många bolag gör detta väldigt bra och att de ser både klimatnytta och affärsnytta.

Men Centerpartiets grundsyn är att staten som ägare ska ställa sig frågan om marknaden själv kan lösa den uppgift som ett statligt bolag har. Då ska det prövas. Men likaväl som vi inte kan utesluta försäljningar kan vi inte helt stänga dörren för förvärv eller för att nya bolag startas. Det kan hända att det också behövs, men allt måste prövas affärsmässigt och med samhälls- och marknadsnytta som ledstjärna.

Fru talman! Under en lång tid har vi tyvärr sett hur det har försämrats när det gäller service och arbetstillfällen på landsbygden. Här bär faktiskt staten ett stort ansvar. Jag tycker att vi i större utsträckning skulle kunna använda de statliga bolagen för att komplettera svagare marknader. Staten har faktiskt stora möjligheter att genom sina bolag bedriva en regional utvecklingspolitik, genom framsynt ägarstyrning.

Som ett exempel – detta har jag tagit upp i tidigare debatter, men det är fortfarande lika aktuellt – kan jag nämna SBAB Bank. Det är ett helägt statligt aktiebolag som konkurrerar med andra banker. För inte så många år sedan beslutade SBAB, med dåvarande näringsminister Mikael Dambergs välsignelse, att i praktiken lämna företagskunder norr om Dalälven. SBAB vill med andra ord inte längre ha några företagskunder på landsbygden och i småstäder. Nu är det Stockholm, Göteborg och Malmö samt större tillväxt- eller högskoleorter som gäller. Man kan fundera över varför staten ska äga SBAB när företaget bara finns på fungerande marknader. Frågar ni mig tycker jag inte att det är särskilt solidariskt att halva landet utesluts.

Ett annat exempel som jag funderar över är det statliga riskkapitalbolaget Saminvest, som bildades 2016. Man skulle avveckla Inlandsinnovation AB. 2 000 miljoner var tidigare avsatta i riskkapital för norra Sverige, Värmland och Dalarna. Men redan efter något år började det levas om. Jag kommer ihåg att jag då var väldigt ny i näringsutskottet. Då började både miljöpartister och socialdemokrater tala om hur orättfärdigt det var att satsa hela 2 miljarder på norra Sverige. De pengarna användes ju inte.

Det tar ganska lång tid att informera företag om att man finns och sedan göra nödvändiga investeringar, men detta tog man inte hänsyn till. I stället utvecklade man Inlandsinnovation, och pengarna gick till Saminvest, som nu har sitt säte i Stockholms innerstad i stället för i Östersund, som tidigare.

Vi vet att det i Stockholm och Mälardalsområdet redan finns mycket privat riskkapital, men det gör det inte på landsbygden och i norra Sverige. Där är bankerna inte särskilt angelägna om att låna ut pengar till företagare. Detta märker vi inte minst i coronadagar, då företagare får nej av banken när det gäller lån till företaget. Men banken lånar gärna ut om företagaren tar ett lån på sitt hus i stället, det vill säga privat.

Jag tycker att det är lite märkligt. Nu är det fyra år sedan Saminvest bildades, och inte en enda gång har jag hört vare sig Miljöpartiet eller Socialdemokraterna säga ett enda ord om Saminvests verksamhet. Hur ser det ut med Saminvest – investerar man i hela Sverige? Man har ju haft ganska många år på sig nu. Jag betvivlar det faktiskt. Eftersom intresset kanske inte varit jättestort tidigare hoppas jag, med detta lilla inspel, att vi i utskottet tillsammans kan bjuda in Saminvest, som kanske kan tala om hur man har satsat på hela Sverige. För det var väl det som var meningen? Annars är det inte särskilt solidariskt, eller hur?

Avslutningsvis måste jag få säga några ord om att de statliga bolagen har en policy, och det finns också en särskild uppförandekod hos en del av bolagen, särskilt hos de större. Sveaskog har, förutom ägarpolicy från staten, en egen uppförandekod. Där är det viktigt hur man förhåller sig till inte bara beslut som fattas av riksdag och regering utan också till kommunikationen med de människor som man gör affärer med, lokalbefolkningen helt enkelt. Tyvärr måste jag säga att det inte alltid har fungerat jättebra. Jag hoppas verkligen att det bara är några få undantag och att Sveaskog också är noggranna med att implementera sin egen uppförandekod.

Det handlar om jaktarrenden, där folk som har haft arrenden i 50 år helt plötsligt blir av med dem utan att bolaget över huvud taget vill kommunicera med de enskilda. Folk är förtvivlade och ringer till oss riksdagsledamöter. Jag har fått samtal från hela Sverige, så det gäller inte bara något enstaka fall.

Det finns planer på nationalparker som påverkar skogsägare, som blir väldigt oroliga.

Sedan har jag ett annat väldigt bra exempel från Lessebo kommun. Kommunen, fick jag höra alldeles nyss, ville skapa ett nytt industriområde intill sitt befintliga. Då kontaktade kommunen Sveaskog eftersom de ägde marken intill. Kommunen föreslog att man skulle byta mark. Det var alltså 34 hektar ganska stenig mark som kommunen ville ha från Sveaskog, men för att genomföra bytet ville Sveaskog ha tillbaka 87 hektar fin skogsmark. Det tycker jag inte känns särskilt sjyst, särskilt som kommunen har lagt ned åtskilliga miljoner på att iordningställa verksamhetsmarken.

Nåväl. Sedan ska det, när det gäller Lessebo, tilläggas att Arbetsförmedlingen under tiden har lagt ned sitt kontor där, och då är det kanske inte så konstigt att kommunledningen inte tycker att staten tar sitt solidariska ansvar.

Statens bolag ska självfallet drivas med lönsamhet och hållbarhet, enligt de regelverk och instruktioner som finns, men de exempel som jag har tagit upp visar på betydelsen av dialog, det vill säga en dialog som funge-

rar. Som jag sa tidigare ska det inte bara vara med den som ger ägarinstruktioner utan även med människor i hela landet som direkt och lokalt berörs av företagens verksamheter.

Anf. 83 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! I dag ska vi debattera statliga bolag, detta i form av regeringens skrivelse. Det är helt enkelt en redogörelse för företag med statligt ägande.

I skrivelsen anger regeringen att den aktivt ska förvalta statens tillgångar i form av aktierna i bolagen med statligt ägande så att deras värdeutveckling och avkastning blir den bästa möjliga, givet ett balanserat risktagande, samt se till att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl. För att åstadkomma detta uppger regeringen i skrivelsen att det är viktigt att ge bolagen förutsättningar och möjligheter att utvecklas och fortsätta att konkurrera på sina marknader.

Det anges även att det är viktigt att staten är en aktiv, professionell ägare med fokus på långsiktigt värdeskapande. Visst låter det jättebra?

Fru talman! Låt mig först klargöra att betänkandet som vi ska debattera innehåller så många bolag och utmaningar att jag inte hinner klargöra Vänsterpartiets syn på hur vi ser på styrningen av samtliga, men några viktiga dykningar ska jag försöka hinna med. Vad gäller de särskilt beslutade samhällsuppdragen kommer jag att återkomma till ett av dem.

Jag börjar med flaggskeppet Vattenfall. Att vi har ett statligt energibolag tror jag är mycket värdefullt i omställningen till ett förnybart elenergisystem. Att sänka avkastningskravet lite så att även miljömålen nås och så att man bättre kan räkna hem investeringar på hemmaplan vore något som man stolt skulle kunna skriva i historieböckerna, till exempel när ”miljö-tapp” åter flödar i den torrlagda älvfåran från Letsi mot Vuollerim eller när Vattenfall investerar i vindkraftsparker som i dagsläget inte går att räkna hem på grund av att avkastningskravet är lite för högt.

SBAB har nämnts här tidigare. Det är banken som staten äger men som drog sig bort från periferin för att endast finnas på större orter där det definitivt inte råder brist på konkurrens. Hur smart var det?

Eller Posten, som Centerpartiet valde att leka affär med – hur lyckat har det varit? Handen på hjärtat, mina kollegor! När det gäller Postnord, som det numera heter, valde man att gå samman med Danmarks post, som först hade helt annorlunda anställningsvillkor. Och geografiskt ser landet allt annat än likadant ut jämfört med vårt avlånga land, där det är mycket glesbygd och där det fortfarande inte går att digitalisera på grund av brist på fungerande infrastruktur för ändamålet.

Sedan skulle jag kunna lyfta upp andra bolag där staten är hel- eller delägare och definitivt skulle kunna öka exportvärdet och samhällsnyttan med ett mer aktivt engagemang och inte alltid vara rädd för borgerlighetens kritik om snedvriden konkurrens eller för den delen EU:s kritik om statsstödsregler.

Att inte nämna LKAB som norrbottning vore nog tjänstefel. Jag konstaterar bara att det känns superbra att följa nyhetsrubrikerna – man går verkligen all-in för att göra ståltillverkning i Sverige fossilfri. Sedan har vi kommuner som inte förstår sin roll i det hela. Då tänker ni: Vad menar han med det? Jo, när kommuner väljer att bromsa vindkraftsparker med sitt veto undergräver de faktiskt den vägasstrategi som är en förutsättning för

att LKAB ska kunna fullfölja planen om fossilfrihet och för att vi ska ha en hållbar gruvproduktion som lever upp till de högt ställda klimatmål som de faktiskt försöker ha.

Att man tror att billiga politiska poäng på hemmaplan är att värna om miljön kan faktiskt komma att kosta oss ett misslyckande i ett betydligt större projekt. Jag säger bara: Glöm inte bort det där ute i kommunerna!

Fru talman! För att inte glömma bort att yrka bifall så gör jag det nu, det vill säga yrkar bifall till vår reservation 15. Jag står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till den.

Nu tillbaka till de särskilt beslutade samhällsuppdragen.

Sveaskog fick 2002 ett uppdrag att sälja 10 procent av den areal som bolaget ägde vid bildandet.

Jag har själv suttit i gruppen som gjorde en uppföljning och utvärdering av hur samhällsuppdraget genomförts och om det blev som riksdagen beslutade gällande mål med försäljningen.

Dessa 10 procent kommer absolut att nås. Men att det skulle ha förstärkt det enskilda jord- och skogsbruket med bättre utkomstmöjligheter och utveckling på landsbygden tvivlar jag starkt på.

Helt klart brydde man sig inte om de ambitioner som man sålde idén till riksdagen med, det vill säga att glesbygden, landsbygden och lokalbefolkningen skulle bli vinnare. Nej, det har blivit en placeringsmöjlighet för dem som har pengar skvalpandes, och där är skogen givetvis en säker placering.

Fru talman! Jag ska gå tillbaka till Sveaskog. Ingen som följer samhällsdebatter eller är intresserad av skog, rennäring eller Sveaskog generellt har väl missat rubrikerna om vd:n som fick gå med omedelbar verkan.

Jag kommer givetvis inte att ta ställning till den specifika händelsen i dag. Men jag kommer att kommentera några saker.

Sveaskog som ett statligt skogsbolag med relativt stort skogsinnehav ska kunna ta hänsyn till andra värden än specifikt virkesvärdet. Det är väl något som ägaren borde kunna styra? Givetvis kommer hänsynstagandet att påverka utfallet på avkastningen, men det har vi råd med i landet.

Därmed är det inte rimligt att Facebookgrupper ska styra vad som är skyddsvärda skogar eller vad som ska kunna avverkas och med vilka metoder.

Jag kommer från skogen och har under hela mitt yrkesverksamma liv, före riksdagsuppdraget, verkat just i skogen och i den branschen. Jag vill med bestämdhet hävda att jag lever nära de olika näringsgrenarna som är berörda eller berörs av hur skogen sköts och brukas.

Sveaskog kan och bör, eller ska till och med, agera på lite andra sätt på de orter där intressekonflikter är uppenbara. Men utan rätt fingertoppskänsla kommer detta att spå på konflikter som är helt onödiga och som i förlängningen missgynnar skogsbruket som helhet.

Ni ska komma ihåg en sak, nämligen att det finns krafter där ute som har en helt annan ambition än att skogsbruket ska kunna samexistera med andra näringar och att vi ska ha ett aktivt skogsbruk. Dessa andra aktörer rider på konflikterna, och de tar vara på chansen och spår på något som i förlängningen missgynnar alla parter som måste samsas på dessa områden.

Vi som lever och verkar i dessa skogsbygder med rennäring, turism och skogsbruk ska även kunna ha ett aktivt skogsbruk, men därmed inte

sagt att man ska avverka på exakt samma sätt som vi alltid har gjort på områden där flera ska samexistera.

Fru talman! Jag måste göra er uppmärksamma på till exempel bilder som sprids på trakthyggesbruk. Bilder på kalhyggen visas och jämförs med skogsskövling i Amazonas. Och New York Times publicerar bilder på ett kalhygge där texten förklarar att Sveriges skogar skövlas och inte ersätts med skog utan med plantager.

Visst är kalhyggen fula, och man kan begränsa storleken på dem på många sätt. Det finns regler inom certifieringssystemet för detta redan i dag.

Men varför visas inte bilder på hyggen som var kala för 50 år sedan och hur skogen ser ut där i dag? Det är nämligen skog där i dag.

Ytterligare påståenden som ofta slängs ut är att skogsbruket skulle vara dåligt för klimatet. Det är helt felaktigt. När helheten räknas i fråga om vad skogsråvaror kan ersätta i form av andra fossila produkter är det en klimat-smart verksamhet.

Men det finns givetvis både bra och dåliga exempel på avverkningar, oavsett om det handlar om trakthyggesbruk eller kontinuitetsskogsbruk.

Ordet naturskog har börjat användas flitigt. Jag har sett skogar som har fått precis denna benämning. Men när jag tittar på historiken har dessa bestånd blivit både röjda och gallrade. Är de då det som de påstås vara?

Jag håller med om att dessa bestånd, som man beskriver, är fina och kan vara viktiga för andra värden. Men mänsklig påverkan har bidragit till att bestånden är vad de är; det kommer man inte ifrån.

Jag inser att jag inte kommer att kunna övertyga er om skogsbrukets förträfflighet i dag. Men jag är mer än gärna tillgänglig för att medverka till att ta ut er beslutsfattare, så att ni får se på bra exempel på trakthyggesbruk och då även bra exempel på skonsammare metoder som fungerar, och givetvis lite exempel på vad som absolut inte fungerar.

Jag skulle inte kunna se mig själv i spegeln om jag inte gjorde mitt yttersta för att ge mina barnbarn samma förutsättningar att använda sig av den fantastiska förnybara resurs som skogen faktiskt är och allt som den kan ge oss i omställningen till fossilfrihet och cirkulär ekonomi, men givetvis samtidigt som vi fixar den biologiska mångfalden och klimatmålen.

Samma sak gäller om jag inte gjorde mitt yttersta för att få en samsyn och ett samförstånd med de andra näringarna som verkar i skogsbygder. Vi måste kunna samexistera även med ett aktivt skogsbruk.

Men kom ihåg att lösningen då är ett statligt skogsbolag som aktivt sköter och brukar skogen på ett hållbart sätt och kombinerar detta med biologisk mångfald, men samtidigt åtnjuter allmänhetens förtroende brett även på hemmaplan från alla oss som bor och verkar i dessa skogsbygder, och inte styrs av grupper som via digitala plattformar samlar tiotusentals namnunderskrifter, där merparten av undertecknarna faktiskt inte berörs av näringarna. Men, fru talman, jag vill göra påpekandet att vi då inte får börja med ytterligare utförsäljningar av våra gemensamma skogar, som många borgerliga politiker faktiskt driver på för.

Anf. 84 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater tycker att det är viktigt att se över den offentliga verksamheten och hur den motiveras över tid. Staten äger i

dagsläget 46 företag, och vi behöver fundera över om alla dessa verksamheter verkligen är lämpade att ha staten som ägare.

Statens uppgift bör vara att ange de ramar och regler som ska gälla för näringslivet och för företagen. Uppgiften borde inte vara att äga och driva bolag. Man bör tvärtom minska eller avveckla sitt företagande, speciellt när sådana förändringar leder till bättre fungerande marknader eller en mer effektiv samhällsservice.

Regeringen bör därför avveckla det statliga ägandet i bolag som inte har ett särskilt samhällsuppdrag eller är viktiga utifrån en strategisk och säkerhetspolitisk utgångspunkt.

Ett första steg i en sådan riktning skulle vara att regeringen tillsätter en granskningskommission som ser över vilken samhällsnytta de statligt ägda bolagen med samhällsuppdrag bidrar med samt vilka bolag som är strategiskt eller säkerhetspolitiskt viktiga.

Översynen bör innehålla en analys av på vilket sätt dessa bolag konkurrerar med privata företag och därefter lämna förslag till regeringen hur den kan jobba vidare med frågor om statens ägande och förvaltning av dessa företag. Granskningskommissionens slutsatser bör naturligtvis redovisas för riksdagen.

Fru talman! Jag vill passa på att understryka att all försäljning av statlig egendom givetvis ska ske affärsmässigt och till bästa möjliga pris.

Vissa statliga företag riskerar att bryta mot konkurrenslagen, samtidigt som de ökar statens inflytande på de kommersiella marknaderna. Det är en utveckling som står i strid med hur vi kristdemokrater ser på det statliga ägandet och hur ett vitalt näringsliv ska fungera.

Även myndigheter har på senare år gjort stora instieg på den öppna marknaden genom att delta i upphandlingar med varor och tjänster. Där ger jag en uppmaning till alla mina partikollegor ute i kommuner och regioner som tycker att de bedriver fantastiskt bra verksamheter men inte har en tanke på att de faktiskt kan slå undan benen för befintliga privata aktörer som bedriver verksamheter inom exakt samma områden.

Här anser vi kristdemokrater att det kan vara intressant med en transparent översyn av de statliga bolagens aktiviteter i form av intern verksamhetsutveckling som sträcker sig utåt och sker i konkurrens med andra aktörer. Där anser vi att alla myndigheter också bör göra en översyn av vilka verksamheter som just konkurrerar med privata företag.

Vi anser, som sagt, inte att alla statligt ägda bolag ska fortsätta ägas av staten. Men det som ändå ägs av staten ska i alla fall inte konkurrera på den privata marknaden och med de privata verksamheterna.

Fru talman! Under det senaste året har Sverige och även andra länder drabbats hårt av den pågående pandemin. Det svenska näringslivet har utsatts för påfrestningar som ingen av oss har varit med om tidigare. Det ser givetvis olika ut för olika sektorer, men inom många branscher är det närmast en nattsvart situation. De har tappat merparten av sina intäkter men står kvar med merparten av sina fasta kostnader. Det betyder stora inskränkningar för människors möjlighet att få ett nytt jobb eller behålla det jobb de har. Det förstår vi alla. För att stötta näringslivet har riksdagen beslutat om flera stödpaket, vilka vi kristdemokrater i huvudsak har ställt oss bakom. Jag vill dock påpeka att det nu har synliggjorts stora brister i de statligt ägda företagens ägarstyrning.

Prot. 2020/21:71

27 januari

2020 års redogörelse
för företag med statligt
ägande

Fru talman! Till sist skulle jag vilja beröra ett område till. Jag vill säga några ord om en av de mest klassiska svenska basnäringarna, nämligen skogsbruket.

Skogsnäringen skapar många arbetstillfällen och bidrar till en hållbar utveckling av Sverige. Skogen är också en fantastisk källa till rekreation och har stor betydelse för oss alla. Naturvärden i skog som ännu inte fått formellt skydd finns vanligtvis på privatägda marker. Skogsbruket på statligt ägda marker bedrivs i högre grad utifrån rent ekonomiska utgångspunkter. Att staten har övertagit stora delar av ägaransvaret för mark och näringsliv i Sverige innebär att många människor är beroende av politikernas välvilja i stället för att få möjlighet att lita till sin egen förmåga.

Som det ser ut i dag är Sveaskog den största svenska skogsägaren och den i särklass största statliga skogsägaren. Sveaskog fick 2010 instruktioner om att 10 procent av den areal bolaget hade skulle säljas av till marknadspris. Hittills har Sveaskog sålt 9 av de 10 procent som ska säljas enligt Sveaskogs samhällsuppdrag. Här anser vi kristdemokrater att det är dags att ge ett nytt uppdrag som ålägger bolaget att sälja 30 000 hektar produktiv skogsmark per år till privata markägare som avser att bedriva kommersiellt skogsbruk på marken till nytta för vårt land när det gäller både ekonomi och miljö.

För tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 1, men jag står givetvis bakom alla våra reservationer.

Anf. 85 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Vad har ledamoten Camilla Brodin missat i uppföljningen av den förra utförsäljningsplanen för Sveaskog, det vill säga de 10 procenten?

Anf. 86 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt frågan.

Vi kristdemokrater lägger fram förslag om att gå vidare med att sälja. Vi vill att 30 000 hektar per år säljs av det innehav av skogsmark Sveaskog ändå har.

Anf. 87 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Vi har nyss gjort en uppföljning, Camilla Brodin. Det har funnits en utförsäljningsplan och ett samhällsuppdrag som inte gav det som det fanns en ambition att de skulle ge. Fortfarande tror Camilla Brodin och Kristdemokraterna på något som inte fungerar. Det förvånar mig. Det som har hänt är en placeringmöjlighet för människor med mycket pengar, och jag tvivlar inte på att det är en bra placering. Men det har inte lett till en utveckling av landsbygden.

Jag förstår verkligen inte att borgarna fortfarande vill sälja statlig egendom. Jag framförde i mitt anförande att det är än mer viktigt att det finns ett stort bolag som kan ta andra hänsyn till andra näringar. Det finns en pyrande konflikt som vi måste hantera, och den blir inte bättre i och med att man säljer ut statliga bolag.

Anf. 88 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten Birger Lahti och vi kristdemokrater har olika syn i fråga om vad det statliga uppdraget innebär när det gäller skogens mark. Här har vi uppenbarligen olika synvinklar på det hela. Jag står ändå fast vid att vi kristdemokrater anser att vi bör gå vidare med denna fråga.

Anf. 89 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Det finns mycket som är fel i den här världen med en utbredd orättvisa, ett pågående förtryck och en ständig exploatering av naturen. Vi här i kammaren, och mänskligheten överlag, är duktiga på att skriva fina ord om allas lika värde och hur vi ska värna planeten. Men många av våra deklarationer och fina mål förblir fina ord på bortprioriterade bilagor.

Ett exempel av många bortglömda och ignorerade men fina dokument är miljömålen från 1999, som riksdagen har fattat beslut om. Av de 16 miljömålen når vi i dag två. Det är en skam, och det visar också bristen på handlingskraft. Målen saknar koppling till det vi gör i vår vardag, saknar koppling till vår ekonomi och saknar koppling till företagen.

Fru talman! Vi behöver ändra på detta – inte för min skull, inte för Miljöpartiets skull utan för allas skull. Klimatkrisen och artkrisen som tornar upp sig över mänskligheten är egentligen kriser som i själva verket hotar livets förutsättningar att finnas på planeten jorden. All den kunskap som finns vid det här laget lämnar inga ursäkter kvar till oss beslutsfattare.

Allt vi gör behöver ramas in av jordens kapacitet. Det är enkla fakta och ingen åsikt. Men i stället är det religionen om exponentiell tillväxt som styr våra beslut. Alla företag behöver förhålla sig både till klimatavtalet och till konventionen om biologisk mångfald, men i stället prioriteras aktieägarnas intressen före kommande generationers rättigheter till en beboelig planet.

Fru talman! Jag anser att om det är någon som ska gå före så är det staten. Statens bolag ska implementera de av riksdagen beslutade miljömålen direkt i bolagsordningen. Det finns 46 bolag som ägs helt eller delvis av staten. Det finns alltså en stor potential. Självklart ska det finnas en större mening med dessa bolag än att förse marknaden med billig råvara och vara konkurrenskraftiga. Det är också något som anges i statens policy för statliga bolag, nämligen en miljömässigt hållbar utveckling med minskad klimat- och miljöpåverkan. Bolagen ska inom sin bransch vara föredömen på miljö- och klimatområdet och arbeta för riksdagens nationella miljö- och klimatmål.

Det som slår mig är den enorma kontrasten mellan dessa fina ord och Sveaskogs fula kalhyggen. Jag har engagerat mig för Sveaskog länge, och den senaste tiden, vilket har nämnts i debatten, har det funnits en högljudd men välbefogad kritik som höjts mot Sveaskog. Jag tror att sanningen håller på att komma i fatt.

Fru talman! Jag håller inte med Birger Lahti från Vänsterpartiet i den här frågan men däremot i frågan om Vattenfall, vilken jag återkommer till senare. Jag tycker att det svenska skogsbruket ska kritiseras. Vi når inte miljömålen som gäller skog. Det finns inte ett hållbart skogsbruk i Sverige, och det finns inget försvar mot de gigantiska kalhyggen som breder ut sig i Sverige just nu.

Snart kan ingen blunda för verkligheten längre. Verkligheten är träd i perfekta rader, även på kalhyggen som har stått där i 50 år. Det är ingen vacker syn, och det finns ingen biologisk mångfald eller något rekreationsvärde där. Det är ett industrilandskap som breder ut sig på alla andras bekostnad.

Ekvationen mer av allt inte går ihop – inte på en begränsad planet och inte på en begränsad skogsyta.

Att Sveaskogs vd fick avgå tyder på att bolaget ändå ser ett stort behov av förändring, vilket också miljörelsen och samebyar har krävt – med all rätt, för Sveaskog är inte ett aktiebolag som andra. Sveaskog är svenska medborgares skogar, som vi äger tillsammans. Frågan är om det ens är rimligt att staten ska använda sin mark för skogsindustri med stora kalhyggen som norm. Jag tycker inte det.

Fru talman! Om man tittar på Sveaskogs bolagsordning ser man att miljön lyser med sin frånvaro. Det enda som anges där är att det statliga bolaget ska ägna sig åt skogsindustri och närliggande verksamheter om det bidrar till att öka bolagets avkastning. Allt som inte är skogsindustri får alltså bara ske om det kan öka avkastningen. När biologisk mångfald, rent vatten och samers rätt till sina renbetesmarker måste villkoras med ökad vinst förstår vi varför det ser ut som det gör i dag.

Fru talman! Det är 29 samebyar som har gått ihop med gemensamma krav på Sveaskog om att stoppa avverkningen av hänglavsskogar och skogar med marklavar. Båda dessa skogstyper är viktiga betesmarker för renarna. Sametinget har gjort ett gemensamt yttrande om att Sveaskogs skogsbruk måste anpassas så att samers grundlagsskyddade rätt respekteras.

Även Skogsutredningen kräver förändring. Utredningen föreslår att Sveaskog avvarar en markyta till ett värde av 5 miljarder samt att fyra av ekoparkerna ombildas till nationalparker. Detta är alltså i ett läge när Sveaskog knappt har någon skog kvar att hugga. De kan inte leverera sin årliga miljard till staten om det här ska gå ihop.

Ekvationen går inte ihop. För att på riktigt minska konfliktnivån i den polariserade skogsdebatten måste nu Sveaskogs uppdrag tydliggöra nya prioriteringar där miljö väger tyngre än kortsiktig vinst.

Fru talman! Fler än 45 000 personer har skrivit på för att göra sina röster hörda och för att nå fram till oss beslutsfattare. De kräver ett nytt ägardirektiv till Sveaskog där miljömålen snarare än vinstutdelningen är styrande. Precis som Sveaskogs motsvarighet i Finland har den danska staten valt att stoppa avverkningen av statens skogar för att öka kollager och bevara biologisk mångfald och levande ekosystem.

Fru talman! Sveaskogs oförsvarbara agerande kan förhindras, men för detta krävs att vi som politiker ger tydliga direktiv.

I januariavtalet finns det faktiskt en punkt om att ett Sveaskogsprogram ska genomföras och att staten ska vara föregångare. Vi behöver vara lyhörda inför alla de röster som nu har höjts när det gäller ett nytt ägardirektiv till Sveaskog som ligger i linje med samernas rättigheter och som styrs av miljömålet Levande skogar.

Jag anser att detta bör gälla också för Vattenfall, som har en enorm potential att värna våra sjöar och vattendrag. Men det var under Vattenfalls ledning som Sverige på 60-talet torrlade Luleälven för att kunna leverera maximal vinst och energi. Frågan är hur detta gynnade lokalbefolkningen. Till en början gav det upphov till cirka 30 lokalt anställda, fru talman, men

i och med automatisering av fler system och funktioner sysselsätts i dag bara två tre personer. I stället för ett levande ekosystem som bjuder på rekreation, forsande vatten och en rik biologisk mångfald skapades Europas längsta torrfåra. Det är en stenöken utan motsvarighet.

Genom att återfå ett flöde om tio kubikmeter per sekund skulle en rad olika arter få en ny chans, och landskapet skulle återfå sin livsviktiga ven. Den skulle i sin tur motsvara 0,6 procent av Sveriges elproduktion.

Frågan är: Har vi råd att avstå 0,6 procent av elen och att respektera naturen och lokalbefolkningen? Jag menar att vi har råd, fru talman, och att Vattenfall borde arbeta för att deras verksamhet ska rymmas inom ramen för miljömålen Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt växt- och djurliv. Fungerande ekosystem, bevarandet av våra medarter, frisk luft och rent vatten är en vinst som slår alla monetära vinster.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 90 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Miljöpartiet via Rebecka Le Moine eftersom ledamoten nämnde kalhyggen.

Jag tycker inte heller att kalhyggen är fina eller att man bara ska ha kalhyggen. Men jag vill fråga om Miljöpartiets syn på skogsbruket. Jag antar att ni inte helt vill slopa skogsbruket som en näringsgren i Sverige, för den är viktig. Vad är det Miljöpartiet vill få ut av skogen? Jag hoppas att det någonstans finns produktionsskog som ni vill bruka och använda. Vad är det ni vill få ut av den skogen?

Anf. 91 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

För att bedriva skogsbruk måste man inte ta upp 50 hektar stora kalhyggen. Det skapar inga lokala jobb. Det finns ingen lokal ekonomi i detta, och det finns knappt ens någon lönsamhet i det. Det ger ett ständigt och stadigt flöde till en industri som vill köpa in skogsråvara för så lite pengar som möjligt. Men ska vi sätta den lokala markägaren – individen – i centrum bör vi övergå till ett hyggesfritt skogsbruk som faktiskt ger mer lönsamhet för den privata skogsägaren. Då kan pengarna också stanna kvar lokalt, och vi kan satsa mer på förädling av skogsråvara samtidigt som vi kan ha kvar rekreationsvärden och satsa på ekoturism.

Självklart ska vi bedriva ett skogsbruk, men i internationella jämförelser som jag har fått hjälp att göra via riksdagens utredningstjänst och också i forskning som kommer från SLU sticker Sverige ut vad gäller skogsbruket. Vi har ingen lagstadgad gräns för hur stort ett kalhygge får bli i praktiken. Vi tar också, internationellt sett, otroligt lite hänsyn på våra hyggen.

De stora kalhyggena är inte en förutsättning för ett fungerande och hållbart skogsbruk utan snarare tvärtom. Vi vill gynna det småskaliga skogsbruket och mångbruket – ett lönsamt skogsbruk där individen snarare än industrin sätts i centrum.

Anf. 92 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för beskrivningen, men Rebecka Le Moine svarade inte på min fråga om vad hon vill få ut av den skog som är i produktion.

För att vi ska använda oss av råvaran så bra som möjligt – till möbler, hus och allt som lagrar koldioxid på lång sikt – måste vi få ut en timmerandel. Om jag avverkar tallbestånd i våra boreala skogar och ber att det blir kontinuitetsskog är det inte jag som väljer vad som växer där. Troligtvis får jag lövuppslag och lite av varje, men jag får inte det jag vill. Jag vill få ut timmerandelen.

Jag håller med om din beskrivning, Rebecka Le Moine – vi behöver inte enkom göra kalavverkningar. Det finns jättemycket man kan göra, men det finns marker där kalavverkning faktiskt är bäst om man ska ha talldominerade marker, som i boreala skogar. Då väljer jag som markägare, oavsett om jag är liten eller stor, att få ut så mycket timmer som möjligt, för det är bäst för klimatet. Men det svaret fick jag tyvärr inte på min fråga.

Jag har sett dåliga exempel och bra exempel, och jag är övertygad om att sanningen finns där någonstans mitt emellan. Det är absolut inte så att vi inte alls ska ha kalhyggesbruk, för det passar jättebra på vissa ställen. Men jag håller med om att det inte enkom är det vi ska hålla på med.

Man måste ha kunskap om var det finns bördiga marker med hög bonitet – då kan man använda sig av dessa metoder. Sedan finns det marker som – tyvärr – bara lämpar sig för trakthyggesbruk, och de funkar bra.

Du borde någon gång besöka de här 50-åriga bestånden, Rebecka Le Moine, för det finns mycket biologisk mångfald och levande arter. De är också bra produktionsskogar, och de var kala för 50 år sedan.

Anf. 93 REBECKA LE MOINE (MP) replik:

Fru talman! Tack för förtydligandet och frågan!

Självklart ska vi inte använda skogen till att producera massaved som går till kaffemuggar som vi använder en halv gång, utan vi ska ägna oss åt att producera långvariga produkter och bygga i trä samt producera möbler och sådant som verkligen kan binda koldioxid så länge som möjligt. Men så ser det inte ut i dag. Vi behöver verkligen gynna den omställningen.

Det finns också stora klimatproblem. Varje gång vi ser ett kalhygge ser vi en klimatkatastrof som står och läcker ut växthusgaser, och det tar flera decennier innan nästa plantering har kompenserat för detta. Vi behöver satsa på vår skog utifrån ett klimatperspektiv och se till att det blir långvariga och inte kortlivade produkter.

Jag hoppas att det var svaret på den frågan.

För en enskild markägare vore det också bra om vi kunde satsa på lokala sågverk. Genom ett naturnära och hyggesfritt skogsbruk kan vi komma bort från de kostnader som uppstår när vi gallrar, planterar och markerar. Allt det här kostar, medan vi sparar en hel del pengar om vi låter naturen hjälpa oss, samtidigt som vi kan få upp lövträd, som faktiskt är mycket mer välbetalt än gran och tall. Med hjälp av ett sådant skogsbruk kan vi också komma undan stora naturkatastrofer som drabbar just monokulturer. Vi pratar om granbarkborre, olika svampangrepp, torka och bränder. Allt detta måste vi bygga upp en resiliens för, och det gör vi bäst med naturnära skogsbruk.

Anf. 94 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Tack för en spännande debatt! Personligen tror jag inte att en massa små, statliga sågverk kommer att rädda vare sig skogen, klimatet eller ekonomin.

Fru talman! Det är klart att det i grunden finns en stor och djup problematik i att ha statliga bolag. Det innebär att det är samma personer som äger som stiftar lagar och regler. Och det handlar om finansieringen. I ett statligt bolag behöver man inte vara rädd för att finansieringen ska sina. Man kan fatta dåliga affärsbeslut, eftersom staten alltid till slut kommer att hjälpa till.

I grunden är det också samhällsekonomiskt ineffektivt. Varför då? Jo, därför att marknaden är bättre på att känna av prismekanismer och allokera resurser på ett effektivt sätt. Det bästa för skattebetalarna vore såklart ifall ekonomin fick växa fritt från statligt företagande, så att vi fick en större ekonomi att sedan beskatta för att finansiera välfärden.

Fru talman! Om ett statligt företag är lönsamt fungerar det ju på marknaden, och då borde vi inte ha det i statlig regi. Då borde vi göra oss av med det, så att det kan skötas med rimliga marknadsmekanismer. Men, fru talman, om ett statligt företag inte är lönsamt vore det också helt orimligt att ha kvar det i statlig regi, helt enkelt därför att det antingen är slöseri med skattekonor eller är fel organisationsform.

Det är klart att det finns en massa saker som det är rimligt att staten tar ett ansvar för. Men om det ska bedrivas i bolagsform borde det också behöva vara lönsamt, och är det lönsamt borde det kunna klara sig på en fri marknad och således inte behöva vara statligt.

Fru talman! Det finns ett tredje problem, och det är att det lätt blir politisk styrning i statliga företag. Ett exempel som har tagits upp här tidigare i debatten är Vattenfall, där den statliga styrningen, den statliga inblandningen och politiska viljor gjorde att man inte kunde göra det som kanske hade varit rimligt, att se till att kärnkraften kunde fortsätta då det fanns privata aktörer som ville vara med och betala.

Fru talman! Det finns såklart många exempel på statligt företagande eller kommunalt företagande, för den delen, som är direkt olämpligt. Men en av de saker som jag tycker är allra mest olämpliga är Svenska Spel. Det är klart att en verksamhet där människor faktiskt kan hamna i ett destruktivt beroende inte borde styras av staten och på ett sätt som bara handlar om att få ut profit ur människor som hamnat i en ond spiral. Jag tycker att det är fruktansvärt tveksamt. Det gör att staten, när vi ska stifta lagar och regler och ska ha en socialpolitik för att hjälpa människor i beroende, hamnar i ett beroende av intäkterna från Svenska Spel. Det är klart att det gör staten blir mindre fri att göra de sociala insatser som skulle krävas för att få bukt med de stora problemen.

Fru talman! Jag ska säga något kort om skogsdebatten.

Det verkar som att högern tycker att man fritt ska få avverka allt möjligt hur man vill. Det verkar som att Miljöpartiet tycker att man knappt ska få avverka någonting. Och det verkar som att Vänsterpartiet mest tycker att det är staten som ska avverka och skicka subventionerat virke till industrin.

Fru talman! Så här är det: Vi måste skydda skog och ha sjysta spelregler, men det är inte statens roll. Det är den fria marknaden som måste bestämma var och när man ska avverka men under statlig reglering som skyddar klimat- och miljövärden.

Anf. 95 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Att vara liberal är att vara kluven, ska ha sagts av den numera framlidne folkpartiledaren Gunnar Helén, och det verkar ju sannerligen stämma för Liberalerna.

Inför valrörelsen 2018 var Sverigedemokraterna initialt ensamma om att driva förslaget om att ge Vattenfall ett ägardirektiv att driva Ringhals 1 och 2 vidare. När frågan hanterades i riksdagen det första året under mandatperioden var vi ensamma om att föreslå och rösta för det. Liberalernas företrädare framhöll då i debatten att man var helt övertygad om att Vattenfall hade fattat ett korrekt beslut som man borde respektera och att politiken inte skulle vara inne där och rota.

Under det efterföljande året valde Liberalerna i stället att helhjärtat ansluta sig till Sverigedemokraternas förslag. Men när förslaget skulle hanteras i det aktuella betänkandet beslutade en majoritet om att senarelägga det, långt mycket senare, under riksmötet. Sverigedemokraterna förordade att det snarare skulle hanteras så skyndsamt som möjligt, då frågan var och är akut och då den tidigare hade behandlats i det här betänkandet. Men här valde Liberalerna att inte stödja den uppfattningen utan att i stället rösta för att hantera frågan senare under riksmötet och väldigt många månader efter den akuta situationen när man skulle lägga ned reaktorn.

Det jag undrar, fru talman, är varför Liberalerna inte ansåg att frågan om Ringhals var akut. Varför röstade man för att fördröja hanteringen så länge som möjligt?

Anf. 96 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag måste börja med att säga att jag är väldigt glad att få den här frågan från Sverigedemokraternas Mattias Bäckström, för i den politiska debatten om kärnkraft och energi kan det ibland låta som att det finns en sida som är emot kärnkraft och en sida som är för kärnkraft. Det är absolut så att det finns vissa partier som alltid är för kärnkraft, alldeles oavsett, och vissa partier som alltid är emot kärnkraft, alldeles oavsett.

Fru talman! Det nämndes här att vara liberal är att vara kluven, och måhända är det sant. Vi är ju folkpartister i grunden och liberaler, såklart.

Vi har en ganska balanserad syn på detta. Jag tycker att energipolitiken måste uppnå de övergripande målen. Det handlar om effektivitet, kostnadseffektivitet, leveranssäkerhet och klimat- och miljönytta. I grund och botten delar jag uppfattningen med ledamoten från Sverigedemokraterna om att kärnkraften har en helt avgörande roll i energisystemet. Det finns ingenting som talar för motsatsen. Det är uppenbarligen så att om vi ska ha leveranssäkerhet och hög kvalitet, om man ska våga investera i Sverige och om vi vill vara säkra på att lampan tänds men också vara säkra på att vi klarar höga, kortvariga belastningar och problem i näten kommer vi att behöva kärnkraft. Men det kommer att behövas en mix av olika energislag.

Fru talman! Liberalerna är i det här sammanhanget teknikneutrala. Jag tror att det kommer att behövas kärnkraft. Men i grund och botten handlar mitt politiska arbete om att skapa sjysta spelregler och sjysta incitament som inte subventionerar ett energislag så mycket att det inte blir lönsamt att bygga kärnkraft.

Jag vill ha ett system som gör det lönsamt att bygga kärnkraft, men i slutändan bör det vara marknadens val av energislag som avgör frågan.

Anf. 97 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi anser att Vattenfall som helägt statligt bolag är viktigt för staten. Det ska åtminstone inte bidra till att minska leveranssäkerheten, göra kraftsystemet i Sverige mer instabilt och hota den konkurrenskraft som näringslivet kan åtnjuta från kraftsystemet. Det finns inget egenvärde i energisystemet som sådant, utan värdet ligger i de nyttor som är anslutna till det.

Det är beklagligt att man inte ansåg frågan tillräckligt akut och var med och stödde en hantering i anslutning till att reaktorn Ringhals 1 stängdes ned i förtid.

Nu halkar jag in på mer energipolitik, men det finns många förslag där man har anslutit sig allteftersom. Till exempel gick Liberalerna i somras ut med att man borde öppna för att kunna bygga reaktorer bortom de platser där det är möjligt att bygga i dag, vilket bara är på tre platser i landet. Det var givetvis bra. Mer beklagligt är att man inte röstade för detta tidigare. Man röstade ju nej till detta så sent som föregående år.

Det har varit på motsvarande sätt när det har handlat om fjärde generationens kärnkraft och forskningsreaktorer. Förr eller senare kommer man in i fällan och ansluter sig till de förslag som Sverigedemokraterna har lagt fram i riksdagen. Det krävs att det går ett antal år, men sedan ansluter man sig. Och det kan vi åtminstone glädja oss åt.

Anf. 98 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag vänder mig lite grann mot ledamotens historieskrivning. När Sverigedemokraterna klev in i kammaren för första gången hade de med sig en radikal kulturpolitik och en tvivelaktig migrationspolitik. De saknade dock en utvecklad politik på de allra flesta politikområden. Sedan har de snott lite energipolitik där, lite skolpolitik där och lite företagspolitik där och försökt tvätta sin byk för att verka som vilket parti som helst.

Fru talman! För den sakens skull behöver inte de ord som kommer vara fel bara för att de kommer från en sverigedemokrat. Alla partier kan ha företrädare med god politik.

Jag är glad att Sverigedemokraterna driver en energipolitik som förhoppningsvis kommer att leda till att vi får mer kärnkraft. Men Liberalerna är det parti som under många år, långt innan Sverigedemokraterna klev in i kammaren, har företrätt den möjlighet vi nu pratar om: att ha kärnkraft.

Fru talman! Det är i grunden så att energisystemet behöver kärnkraft för att vara stabilt och fungera. För att detta ska vara möjligt behöver vi tillåta att kärnkraft byggs på fler ställen och få bort subventioner som snedvrider marknaden och gör detta olönsamt. Vi kommer att behöva skapa förutsättningar för energislag att konkurrera med varandra på ett mer rättvist sätt. Då är kärnkraften både lönsam och helt nödvändig för leveranssäkerheten, som är ett av kärnvärdena vi försöker uppnå, för den ekologiska hållbarheten och klimatet samt för en kostnadseffektiv elleverans i vårt land.

Jag hoppas att Sverigedemokraterna kommer att fortsätta att sno politik från Liberalerna så att vi får lite mer kärnkraft.

(forts. § 15)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärende som slutdebatterats den 20 januari

TU3 Cykelfrågor

Punkt 3 (Översyn av väglagen)

1. utskottet

2. res. 6 (S, C, L)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 6

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 6: 16 S, 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Kombinerade resor med cykel)

1. utskottet

2. res. 8 (V)

Votering:

38 för utskottet

5 för res. 8

13 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 MP

För res. 8: 4 V, 1 -

Avstod: 10 SD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Utbildning och insatser bland barn och vuxna)

1. utskottet

2. res. 10 (SD, KD)

Votering:

43 för utskottet

13 för res. 10

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 10: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:71

27 januari

Punkt 6 (Trafiksäkerhet och trafikregler för cykling)

1. utskottet

2. res. 12 (SD)

Votering:

24 för utskottet

10 för res. 12

22 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 2 C, 3 L, 3 MP

För res. 12: 10 SD

Avstod: 11 M, 3 C, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Säkerhetsavstånd vid omkörning av cyklister)

1. utskottet

2. res. 16 (KD, L)

Votering:

50 för utskottet

6 för res. 16

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 16: 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 11 (Elsparncyklar)

1. utskottet

2. res. 20 (M, SD, L)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 20

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 20: 11 M, 10 SD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU38 Mer träffsäkra krisstöd för företag för att möta coronapandemins konsekvenser

Punkt 1 (Regelverket för korttidspermitteringar)

1. utskottet
2. res. (S, C, L, MP)

Votering:

29 för utskottet

27 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

För res.: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU12 Tullfrågor och Tullverkets utökade möjligheter att besluta om postspärrar

Punkt 3 (Tullverkets befogenheter och verksamhet)

1. utskottet
2. res. 2 (M)
3. res. 3 (SD)
4. res. 4 (V)
5. res. 5 (KD)

Förberedande votering 1:

5 för res. 4

3 för res. 5

48 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

10 för res. 3

5 för res. 4

41 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

11 för res. 2

10 för res. 3

35 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

27 för utskottet

11 för res. 2

18 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 2: 11 M

Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:71

27 januari

Punkt 5 (Åtgärder mot utförelse)

1. utskottet

2. res. 9 (C)

Votering:

27 för utskottet

5 för res. 9

24 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 9: 5 C

Avstod: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU8 En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

Punkt 1 (En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 1

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 4 V

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Presumtionen för villkorlig frigivning)

1. utskottet
2. res. 2 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 2: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Vägran att underkasta sig medicinsk behandling)

1. utskottet
2. res. 4 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 4: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 6 (Farlighetsbedömning före villkorlig frigivning)

1. utskottet
2. res. 6 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 6

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 6: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**JuU11 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapen-
direktiv**

Prot. 2020/21:71
27 januari

Punkt 1 (Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapen-
direktiv)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP)

Votering:

37 för utskottet

19 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -

För res. 1: 16 S, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Översyn av vapenlagstiftningen)

1. utskottet
2. res. 3 (V, L)

Votering:

48 för utskottet

8 för res. 3

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 MP

För res. 3: 4 V, 3 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**JuU12 Säkerhetsprövning av domare och några andra frågor som rör
Domarnämnden**

Kammaren biföll utskottets förslag.

**JuU13 Tillträdesförbud till butik och förstärkt straffrättsligt skydd
mot tillgreppsbrottslighet**

Punkt 1 (Tillträdesförbud till butik)

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 1

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:71
27 januari

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 4 V

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Ytterligare omständigheter som skäl för tillträdesförbud till butik)

1. utskottet

2. res. 2 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Straffet för grov stöld)

1. utskottet

2. res. 4 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 4: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU10 Konkurrensverkets befogenheter

Punkt 2 (Uppföljning och utökning av Konkurrensverkets beslutanderätt)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Vissa frågor om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet)

1. utskottet

2. res. 3 (SD, KD)

Votering:

43 för utskottet

13 för res. 3

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 3: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:71

27 januari

§ 15 (forts. från § 12) 2020 års redogörelse för företag med statligt ägande (forts. NU4)

*2020 års redogörelse
för företag med statligt
ägande*

Anf. 99 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Det här blir lite kuriöst. Liberalerna får väl stå vid skampålen om ledamoten nu inte är på plats.

Ledamoten Joar Forssell nämnde att jag inte skulle vilja att någon annan har hand om skogsbruket än staten. Det kanske har sitt ursprung i att ledamoten Forssell har kommit in i riksdagen fyra år efter mig. Jag har hela tiden debatterat att det som gör att vi har vår mångfald i skogen är att vi har privata skogsägare och stora bolag. Det gör att vi har en fantastisk mångfald av olika skötselmetoder. Där träffade Joar Forssell definitivt fel.

En sak som störde mig lite grann i Liberalernas och Joar Forsells anförande var det han sa om statligt ägande av bolag. Han nämnde att staten egentligen inte ska ha bolag, utan det var unika fall. Var skulle Joar Forssell och Liberalerna tänka sig att det är bra med statligt ägande, att det är bra att staten är aktiv och har ägande i företag eller bolag?

Anf. 100 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det första ledamoten från Vänsterpartiet påtalar här är synen på ägande. Jag tycker också att det är bra att det finns en mångfald av olika företag inom egentligen vilken bransch som helst. Nu talade vi om skogsindustrin. Det är alltid positivt med många bolag med konkurrens. Det är i varje fall aldrig positivt med bara ett fåtal bolag.

Som svar på frågan om det finns verksamheter som bör bedrivas i bolagsform från staten går jag tillbaka till det som jag sa i mitt anförande. Om det är en lönsam verksamhet skulle den också vara lönsam på marknaden, och förmodligen mer lönsam eftersom marknaden är bättre på att reagera på prissättningsmekanismer och annat. Då finns det skäl att inte ha det i statlig regi. Vi skulle få större andel skattekonor om ekonomin växte, helt enkelt. Om företagen inte är lönsamma är förmodligen inte bolag rätt organisationsform. Det finns verksamheter som staten bör ägna sig åt men

som inte bör bedrivas i bolagsform. Det finns många uppgifter som staten har.

Fru talman! Jag håller med vänsterpartisten här om att det finns ett par få ganska snäva exempel där staten kan bedriva saker i bolagsform. Det är framför allt om det finns ett säkerhetspolitiskt intresse. Det är en sådan sak där jag tycker att det är tydligt. Det finns till exempel delar av Telia som vore helt orimliga att inte ha i statlig ägo av säkerhetsskäl. Men det finns aldrig någonsin några ekonomiska skäl att ha statliga bolag om det är vad ledamoten är ute efter här, eftersom vi ändå har en näringspolitisk debatt i grunden.

Anf. 101 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag drar en slutsats av det svar som Joar Forssell ger när det gäller till exempel LKAB, som har genererat miljarder och åter miljarder till statskassan. I början av 80-talet var det en kris inom stålindustrin. Om det inte hade varit ett statligt bolag så hade hela berget varit vattenfyllt i dag. Ingen kapitalist hade gått dit med de pengar som statens pytsade in som räddade LKAB och såg till att det var vid liv. De pengarna har kommit in mångdubbelt till staten därför att det var ett statligt bolag.

Jag drar lite grann slutsatsen att Joar Forssells bild är att alla andra får tjäna pengar på bolag men inte staten. Jag hävdar definitivt att LKAB är ett typiskt exempel där det är bra att staten äger bolaget. Jag tycker att det är naturligt att vi ska ha en stort ägande av skog och naturresurser. Då kan vi ta lite mer hänsyn till känsliga områden där vi har samebyar och andra som kämpar på samma områden. Där är jag verkligen glad att det finns en så klar skiljelinje mellan Liberalerna och Vänsterpartiet.

Sedan var jag lika förvånad när Joar Forssell nämnde Svenska Spel. Jag håller med om att det är tragiskt att vi har spelbolag som annonserar varje månad precis innan lönerna går ut. Om det kommer tio reklamsnuttar är åtta av dem från spelbolag. Det är lika tragiskt att människor kommer i kläm.

Staten ska inte kunna göra pengar där. Men för alla de övriga kapitalister som har spelbolag är det okej, enligt Joar Forssell. Jag skulle hellre vilja förbjuda spelbolag i Sverige om det handlar om att människor kommer i kläm i stället för att stänga ute ett statligt spelbolag när det finns sjuttioelva privata. Jag är glad att det finns en skiljelinje mellan Liberalerna och Vänsterpartiet.

Anf. 102 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag är också glad att det finns skiljelinjer mellan Liberalerna och Vänsterpartiet.

Jag vet inte vilka utskott som ledamoten Lahti har suttit i under sina år i riksdagen. Jag satt i skatteutskottet innan, och jag sitter nu i näringsutskottet. Mitt perspektiv på om staten får tjäna pengar på företagande är: Ja, absolut. Vi gör det genom skattsedeln. Varje dag som människor går till jobbet och varje dag som en entreprenör driver fram en idé till att bli ett framgångsrikt företag tickar det in kronor till den svenska statskassan, som vi lägger på sociala reformer, till exempel hjälp till människor som hamnar i ett spelmissbruk.

Fru talman! Om vi ska diskutera huruvida staten får tjäna pengar på företagande eller inte är detta fel debatt. Så ska vi ha en skattedebatt. Precis

som Vänsterpartiet är jag för att ha skatter. Sedan vill jag ha lite lägre skatter än vad Vänsterpartiet kanske vill ha.

Fru talman! Jag tycker också att staten ska kunna äga saker. Staten ska kunna äga saker och kanske framför allt bestämma regler om till exempel hur man får hantera miljön. Men det är inte för att tjäna pengar. Det är för att det finns miljövården som behöver skyddas. Då kanske det oftast är effektivast med regler och lagar snarare än ägande.

Fru talman! Det finns en fråga om LKAB. Ledamoten viftar här med ett papper om det. Det finns inget förslag om att sälja LKAB. Det finns ingenting konkret vi diskuterar. Men det är väldigt svårt att ha en diskussion som handlar om alternativa historiska skeenden.

Jag kan konstatera utifrån den nationalekonomiska litteratur som jag har tagit del av att det är svårt att ställa kostnader och vinster som vi har sett mot kostnader och vinster som vi inte har sett. Vi vet inte vad som hade hänt ifall ekonomin själv fick fördela sina pengar. Vi vet inte vilken kreativ förståelse som hade uppstått, som Joseph Schumpeter hade sagt. Vi vet inte vad vi ser och vad vi inte ser, som Frédéric Bastiat hade sagt. Det vet varken jag eller Vänsterpartiet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 februari.)

§ 16 Riksrevisionens rapport om Kommerskollegiums arbete mot handelshinder

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU11
Riksrevisionens rapport om Kommerskollegiums arbete mot handelshinder (skr. 2020/21:3)
föredrogs.

Anf. 103 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Nu är det dags för en debatt som jag har svårt att se att den över huvud taget behövs. Det handlar om Riksrevisionens granskning av Kommerskollegiums arbete mot handelshinder. Missförstå mig rätt, fru talman: handelspolitik debatterar jag mer än gärna. Utrikeshandel är super viktigt för Sverige, och arbetet mot handelshinder är förstås av största vikt för oss frihandelsälskande socialdemokrater. Men den skrivelse som det nu ska handla om anser jag inte bör ge upphov till debatt, för vi är egentligen överens.

Kommerskollegium är Sveriges myndighet för utrikeshandel. Dess främsta uppgift är att på olika sätt förbättra möjligheterna för en fri och öppen handel med klara spelregler.

Att utrikeshandeln är oerhört viktig för svensk ekonomi, för svenska jobb och i förlängningen för svensk välfärd tror jag inte har undgått någon i den här kammaren. Ungefär 1,4 miljoner svenskar har som bekant ett jobb att gå till tack vare utrikeshandeln.

Det Riksrevisionen har granskat är om Kommerskollegium utgår från det samlade svenska ekonomiska intresset i sin hantering av handelshinder mot bakgrund av de handelspolitiska målen. Riksrevisionen har funnit brister i Kommerskollegiums informationsinhämtning eftersom de menar

Prot. 2020/21:71
27 januari

*2020 års redogörelse
för företag med statligt
ägande*

*Riksrevisionens
rapport om Kommers-
kollegiums arbete mot
handelshinder*

att Kommerskollegium har använt ett för litet antal företag utan att bedöma om informationen de får från dessa företag är representativ i förhållande till helheten. Det finns även brister i hur systematiskt informationen följs upp. Riksrevisionen anser dessutom att både regeringens och Kommerskollegiums åiterrapportering bör förbättras.

Nu kommer det intressanta: Regeringen instämmer i kritiken eftersom det finns utrymme för förbättringar. Regeringen har med all önskvärd tydlighet i denna skrivelse meddelat att de avser att beakta kritiken i sin kommande styrning och uppföljning av Kommerskollegium och i sin egen rapportering till riksdagen. Gott så.

Ändå kräver samtliga borgerliga partier att regeringen tar fram en handlingsplan för detta. Varför då? Åtgärderna läggs in i det ordinarie styrsystemet och kommer att beaktas. Och det kan väl inte finnas någon i den här kammaren som på allvar anser att tjänstemännen i Regeringskansliet ska lägga tid på att processa fram en handlingsplan för sådant som redan är omhändertaget, samtidigt som en pandemi rasar och svenska företag slåss som djur för att klara sina marknadsandelar på en global marknad? Det kan inte vara samhällsekonomiskt lönsamt, inte ens om man har ett borgerligt synsätt.

Den skrivelse som har kommit från regeringen anser jag för egen del kan sätta punkt för debatten. Bristerna är upptäckta, de är erkända och de kommer att tas om hand. Jag kan förstå att partier som inte ingår i regeringen vill ta alla tillfällen i akt att ge regeringen en knäpp på näsan – det är helt naturligt. Ett sätt att göra det är att rikta ett tillkännagivande från utskottet. Och det kan väl vara okej i det här fallet eftersom det faktiskt finns fog för förbättringar.

Därför, fru talman, föreslog vi socialdemokrater tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet att näringsutskottet skulle göra ett enigt tillkännagivande till regeringen. Det skulle visa att utskottet noterat att det finns brister som behöver åtgärdas och att utskottet kommer att följa att regeringen verkligen vidtar de åtgärder som de lovat. Då hade det inte blivit någon debatt.

Men det var så viktigt för åtminstone Sverigedemokraterna att det var just en handlingsplan som skulle krävas, och övriga borgerliga partier höll tyvärr med. Därför står vi här i dag. Men vi står inte här för att debattera vilka vägval som är angelägna för att stötta svenska företags konkurrenskraft på den globala marknaden. Vi står inte heller här för att diskutera utfallet av Sveriges deltagande på det viktiga Expo 2020, som nu tyvärr är uppskjutet. Vi ska inte heller diskutera hur vi kan omsätta exportstrategin i konkreta åtgärder runt om i landet så att vi får fler företag som vågar gå ut internationellt och exportera så att det skapas jobb.

I stället står vi här för att debattera huruvida det är just en handlingsplan som krävs för att Kommerskollegiums arbete mot handelshinder ska bli ännu bättre.

Fru talman! För att alla tjänstgörande här i kammaren samt tittarna ska uppleva att den här debatten inte är bortkastad tid hoppas jag nu få klarhet från samtliga borgerliga partier: Vad ska den handlingsplan som ni kräver av regeringen egentligen innehålla? Till vilket pris ska den tas fram? Och vilken skillnad menar ni att den kommer att göra i förhållande till det arbete som regeringen redan aviserat att den kommer att göra?

Jag yrkar bifall till reservation 1 och avslag på reservation 2.

Anf. 104 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkandet rörande regeringens skrivelse angående Riksrevisionens rapport om Kommerskollegiums arbete mot handelshinder.

Sverigedemokraterna är som bekant ett frihandelsvänligt parti, och vi har återkommande i Sveriges riksdag verkat för utökad frihandel. Några av de förslag som vi har motionerat om på området berör Sveriges handelsrelationer med viktiga handelspartner likt Storbritannien, Taiwan och USA. Andra förslag rör moderniseringen av Världshandelsorganisationen och Sveriges exportmöjligheter.

Med vår breda handelspolitik är det omöjligt att undgå att uppmärksamma att Kommerskollegium på många sätt fyller en viktig funktion för Sveriges del i fråga om den internationella handeln. Genom att ta fram underlag och analyser bidrar myndigheten till ett bättre beslutsfattande. Därutöver är även Kommerskollegiums arbete med handelshinder viktigt, varför det är beklagligt att det arbetet i dag tycks vara i behov av en rad förbättringsåtgärder.

Riksrevisionens rapport belyser bland annat att den inhämtade informationen om företagserfarenheter inte är representativ, varför inte det samlade svenska ekonomiska intresset beaktas. Man pekar på att det finns brister i uppföljningen och utvärderingen av informationsinhämtning samt att kännedomen om Kommerskollegium bedöms som mycket låg bland små och medelstora företag och låg bland övriga företag. Det sistnämnda är särskilt anmärkningsvärt givet att det kraftigt begränsar möjligheten för Kommerskollegium att stödja företag om dessa inte ens har kännedom om myndighetens viktiga arbete.

Vidare problematiseras i Riksrevisionens rapport att regeringens resultatredovisning av Kommerskollegiums resultat är allmänt hållen och saknar tillgänglig information av olika slag. Detta är bekymmersamt då det begränsar riksdagens insyn i verksamheten och ger regeringen ett ständigt informationsövertag. Det är ett problem som förstärks i ljuset av att riksdagen tidigare har tillkännagett för regeringen att regeringen bör utveckla en tydligare resultatredovisning för området utrikeshandel, export och investeringsfrämjande.

I regeringens svar på de nämnda synpunkterna skriver man: "Regeringen instämmer helt eller delvis i flera av Riksrevisionens bedömningar och bedömer att det finns utrymme för att förbättra och vidareutveckla Kommerskollegiums arbete med handelshinder i syfte att öka effektiviteten i användningen av statliga medel. Regeringen avser därför beakta Riksrevisionens rekommendationer och se över styrning och uppföljning av Kommerskollegiums arbete med handelshinder samt se över regeringens redovisning till riksdagen. Samma sak gäller Kommerskollegiums arbete med informationsinhämtning och att förbättra företagets och andra aktörers kännedom om myndigheten."

Detta är naturligtvis önskvärt, men att endast uttala att man ämnar se över det hela känns inte betryggande, åtminstone inte för mig som oppositionspolitiker.

Det är möjligt att det i nuläget pågår ett arbete med att utveckla Kommerskollegiums återsrapportering i enlighet med förändrade regler och att vissa av synpunkterna, exempelvis rörande rapportering och inhämtning av information, inkluderas och ryms inom det arbetet. Då arbetet bör anses

Prot. 2020/21:71

27 januari

*Riksrevisionens
rapport om Kommers-
kollegiums arbete mot
handelshinder*

vara av sådan vikt torde det ändå finnas ett behov av en åtgärdsplan med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Därför gläder det mig att vi i utskottet har funnit majoritet för just det.

När riksdagen har fattat beslut om detta betänkande kommer vi att ha skickat ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör presentera en åtgärdsplan för hur den avser att tillvarata Riksrevisionens rekommendationer samt ta fram en tidsplan för hur regeringen avser att vidta dessa åtgärder. Denna tidsplan bör enligt tillkännagivandet även innehålla ett klagörande om när regeringen avser att presentera sina slutsatser för riksdagen.

Fru talman! Nu är det säkerligen någon från regeringspartierna som tänker: Dumma utskottsmajoritet, som inte förstår att regeringen redan avser att vidta alla adekvata åtgärder i världen utifrån Riksrevisionens kritik! Jag förstår dem. Det ligger i sakens natur att regeringspartierna verkar för att minimera antalet tillkännagivanden som riksdagen riktar gentemot regeringen. Det innebär dock inte att de har rätt i sak. Tvärtom menar Sverigedemokraterna att det finns fog för att föreslå ytterligare ett tillkännagivande i detta betänkande.

Mot den bakgrunden har vi en egen reservation på temat kännedom om Kommerskollegiums arbete, detta eftersom det i Riksrevisionens rapport tydligt framgår att kännedomen hos företag om det viktiga arbete som Kommerskollegium bedriver är skrämmande låg. Vi föreslår att myndighetens regleringsbrev kompletteras med ett uppdrag om att särskilt verka för att öka kännedomen om myndighetens arbete. På så sätt kan vi bidra till att sprida kunskap om Kommerskollegiums arbete och skapa förutsättningar för att fler företag tar del av eventuellt underlag och stöd.

Fru talman! Jag vill med detta sagt yrka bifall till vår reservation.

Anf. 105 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Kommerskollegium ska enligt sin instruktion bistå regeringen med expertstöd och bidra till ökad kunskap i frågor inom utrikeshandeln men även EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Myndigheten ska också verka för frihandel och fri rörlighet på EU:s inre marknad.

Jag till tacka Riksrevisionen för ett gediget arbete.

I sina rekommendationer till regeringen vill de att man ska säkerställa en bredd i representationen av företag för att skapa ett så bra informationsunderlag som möjligt som täcker hela näringslivet och de ekonomiska intressena. På så sätt får man med fler perspektiv i formandet av kunskap och det stöd som Kommerskollegium sedan ger. De lyfter också upp att kännedomen om Kommerskollegium är mycket låg bland små och medelstora företag. Det är en stor förlust, anser vi.

Regeringen skriver i sitt svar att man ska se över styrning och uppföljning av Kommerskollegiums arbete med handelshinder, se över arbetet med informationsinhämtning samt förbättra företags och andra aktörers kännedom om myndigheten. Dessutom pågår ett arbete med att utveckla regeringens resultatredovisning och Kommerskollegiums återrapporering.

Den slutsats man kan dra av regeringens svar är att detta är ett pågående arbete – ett välbehövligt pågående arbete. Kommerskollegium måste bli bättre på att nå ut till fler företag. De måste bredda sitt underlag. De har helt enkelt varit en stagnerad myndighet. Genom att inte ha bredd i under-

lagen får vi också en stagnerad och inte framtidsdriven utrikeshandel. Vi behöver helt enkelt fler röster som formar vår handelspolitik.

Jag yrkar för Vänsterpartiets räkning bifall till reservation 1.

Anf. 106 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Det går inte att nog understryka vikten av arbetet med att minska handelshinder för att uppnå den svenska handelspolitikens mål. Svenska företag är beroende av ett väl fungerande handelssystem med så få handelshinder som möjligt. Tiden under pandemin som vi nu tar oss igenom, med erfarenheter av vad som sker när produkter och varor ska fraktas mellan och genom länder och vad som sker på orter där det pågår produktion, visar på vikten av att vårt land uttalar och driver handelsfrågorna ständigt och tydligt.

Fru talman! Det här betänkandet handlar om regeringens skrivelse som svar på Riksrevisionens granskning av Kommerskollegiums arbete mot handelshinder. Kommerskollegium får sitt uppdrag via regleringsbrev från regeringen. Utifrån det ansvarar de också för centralt arbete som utgår från svenska företags samlade ekonomiska intresse. Sverige är därför beroende av effektiva myndigheter och högkvalitativ information för att kunna stärka företagets konkurrenskraft, där information med hög kvalitet och precision är tillgångar som kan omsättas till konkurrenskraft för landets företag.

Den 24 september fick utskottet en dragning av vad Riksrevisionen hade fått fram i sin granskning. Det som granskats är Kommerskollegiums arbete för frihandel och fri rörlighet på EU:s inre marknad, hur myndigheten arbetar med utgångspunkt i det samlade svenska ekonomiska intresset samt myndighetens arbete med att beakta bland annat näringslivets intressen. Rapporten innehåller slutsatser och rekommendationer som avser Kommerskollegium och regeringen.

Fru talman! Jag vill för tydlighets skull gentemot läsare av protokollet och tittare säga att det finns en hel del som fungerar i vårt land. Just den här debatten handlar dock om saker där det behövs förbättringar.

Vi moderater anser att det är oroande besked när Riksrevisionens rapport visar att Kommerskollegiums potential inte utnyttjas fullt ut i det svenska arbetet mot handelshinder. Riksrevisionen har kommit fram till bedömningen att Kommerskollegiums informationsinhämtning från företagen är bristfällig, att informationsinhämtningen inte systematiskt följs upp och att både regeringens och Kommerskollegiums återrapporering är bristfällig.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att dessa tillkortakommanden, som man skriver, delvis kan ses som bristfällig effektivitet i hushållningen med statens medel, en slutsats som är besvärande då det delvis handlar om medel men även om vikten av att exportfrämjande anpassas till företagens verklighet.

Riksrevisionen tar upp att Kommerskollegiums informationsinhämtning ska spegla alla berörda svenska företags verksamhet för att man på så sätt ska kunna ge representativ information sett till hela näringen.

Riksrevisionen tar upp begreppet representativitet och dess betydelse för att bygga rätt bild med informationsmängd i förhållande till totalpopu-

lation, det vill säga företag av olika slag med olika möjligheter på plats. Det blir oerhört viktigt för den samlade svenska bilden och för svenska intressen. Därför påverkar urval för sammanställningar på marknader så att det inte blir en för snäv bild, vilket det kan bli om man inte har tagit med alla företag. Detta är speciellt viktigt i ett läge som det som nu råder under pandemin, med anledning av vårt lands stora behov av fungerande handel och dess betydelse för landet.

Om då lägesbilden bygger på ett begränsat antal företag och kanske inte heller alla sorters företag – det vill säga små, medelstora och stora företag – kan lägesbilden bli väldigt missvisande. Om den inte stämmer löser inte heller de svenska insatserna problematiken, eller bara delvis. Det påverkar våra företags affärsmöjligheter, och därmed påverkar det tillväxt och konkurrenskraft. Därför, fru talman, är vi angelägna om att se en systematisk och strukturerad uppföljning från regeringens sida.

Regeringen säger i sitt svar att den huvudsakligen avser att beakta Riksrevisionens synpunkter inom ramen för det övergripande utvecklingsarbetet, bland annat gällande regeringens återrapportering till riksdagen. Det är bra. Men för oss är det viktigt att det verkligen blir tydligt, systematiskt och strukturerat, med en åtgärdsplan för hur rekommendationerna ska tas till vara, och att rekommendationerna följs av en tidsplan för när regeringen tänker presentera sina slutsatser för riksdagen.

Det blir extra viktigt att veta att rapportens innehåll med rekommendationer ska genomföras. Vi bygger vårt svar på att Riksrevisionen riktade liknande rekommendationer om förbättringsarbete när Statskontoret 2013 gjorde en myndighetanalys på samma tema och att Riksrevisionen nu återkommer på samma tema 2020, sju år senare.

Fru talman! Sverige är ett innovativt land i utkanten av norra Europa. Vi är beroende av att kunna handla med andra länder. Handelspolitikens syfte är att företag av alla slag – små, medelstora och stora – och vår industri ska kunna sälja sina produkter, varor och tjänster så optimalt som möjligt. Då behöver de vara konkurrenskraftiga. Syftet är vidare att företagen ska anställa för att kunna tillverka och sälja. Det ger jobb till landet. Slutligen är syftet att tillväxt i företag och jobb ska ge pengar till välfärden.

Med anledning av pandemin, vikten av handelspolitiken, tidigare rekommendationer och nu återkommande rekommendationer vill vi understryka och tillvarata Riksrevisionens slutsatser och få fram en tidsplan för hur regeringen avser att implementera dessa åtgärder. Denna tidsplan bör, som vi säger, även innehålla ett klagörande om när regeringen avser att presentera dem för riksdagen.

Därmed har också Åsa Eriksson från Socialdemokraterna fått svar på sin fråga.

Anf. 107 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag kommer att läsa upp min eminenta kollega Hannes Hervieus text om Kommerskollegiums arbete mot handelshinder. För bara några minuter sedan var han tvungen att lämna kammaren på grund av familjeangelägenheter, så ni får hålla till godo med mig och mina eventuella stakningar.

Fru talman! Att vi genom handel stärker vårt samhälle, att vi genom handel berikar vårt samhälle och att vi genom handel tar vårt samhälle närmare världen och världen kommer närmare oss är en urgammal insikt

som har präglat generationer av politiker och makthavare. Att värna goda förutsättningar för handel med såväl våra grannar som länder långt bort är en av de viktigaste uppgifterna vi har att arbeta med för att skapa välstånd runt om i hela landet.

Det vi debatterar i dag, Kommerskollegium, är ett av landets äldsta centrala ämbetsverk, sprunget ur genialiteten och förvaltningssinnet hos Axel Oxenstierna. År 1651 grundades Kommerskollegium, och dess medarbetare har sedan dess tjänat våra företag och vårt land väl. Det är viktigt att förstå Kommerskollegiums historiska perspektiv för att kunna förstå hur vi bäst kan utveckla Kommerskollegium att vara effektivt i dag och i framtiden.

Fru talman! Kommerskollegium började sitt arbete före den industriella revolutionen, och när Förenta staterna grundades 1776 hade Kommerskollegium redan tjänat Sverige i över 120 år. Det är längre än vi i dag har haft allmän och lika rösträtt. Tänk på det!

Att Kommerskollegium och dess medarbetare så länge har arbetat för landet, handeln och företagens bästa är inte skäl till att inte hela tiden söka efter möjligheter att utveckla och effektivisera förvaltningen och verksamheten – tvärtom är det vår skyldighet gentemot Kommerskollegiums viktiga uppgift och dess historiska betydelse för Sverige.

Fru talman! Sverige som handelsnation med stort exportberoende är beroende av effektiva myndigheter och högkvalitativ information för att kunna stärka företagets konkurrenskraft. Företag som sliter med att utveckla sina produkter och tjänster är beroende av information med hög kvalitet och precision som kan omsättas till nya avtal och nya kunder, vilket stärker vårt lands konkurrenskraft och ger fler möjligheten att få ett arbete och kunna stå på egna ben och försörja sig själva och sin familj.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag till beslut. Det är bra att Riksrevisionen i sin granskning av Kommerskollegiums arbete tydligt pekar ut rekommendationer till regeringen. Den bedömning Riksrevisionen gör om att urvalet företag som informationen har inhämtats från är litet till antalet och därmed påverkar representativiteten är värd att ta på allvar.

Kännedomen om Kommerskollegiums viktiga uppgifter bedöms som mycket låg bland små och medelstora företag, tyvärr. Regeringens resultatredovisning bedöms därmed vara allmänt hållen. Det saknas information om Solvitcentrumets resultat, vars verksamhet bland annat ska hantera handelshinder på EU:s inre marknad. Men av skrivelsen framgår att regeringen i allt väsentligt delar Riksrevisionens beskrivning.

Det som är mer anmärkningsvärt, fru talman, är att varken regeringen eller Kommerskollegium verkar sträva efter högre effektivitet i informationsinhämtningen och att information därmed kan bli ofullständig eller missvisande. Slutsatsen som dras är att de resurser som läggs ned kan göra större nytta på annat sätt, det vill säga att de skattemedel som busschauffören, it-teknikern och sjuksystemen betalar in och som fördelas till Kommerskollegium kan användas bättre.

Därför är det, fru talman, anmärkningsvärt att regeringen inte tydligare uppger att man kommer att agera. Regeringen behöver visa större respekt för de svenska skattebetalarnas hårt ihopslitna slantar och ta styrningen av en otroligt viktig myndighet på än större allvar.

Vi ser det därför som nödvändigt att regeringen återkommer till riksdagen gällande vilka åtgärder man avser att vidta för att säkerställa att Kommerskollegium utvecklar metoderna för informationsinhämtning från företag, ökar företagets kännedom om Kommerskollegiums verksamhet och åstadkommer bättre resultatredovisning, bland annat gällande Solvitcentrumet.

Vi vet, fru talman, att regeringen har mycket att göra. Men det har de svenska företagen också. Att regeringen gör ett gott arbete är avgörande för deras förutsättningar för handel och utveckling. Så var det för Ostindiska kompaniet på 1700-talet, och så är det för de svenska startupbolagen i dag.

Kommerskollegium har i hundratals år haft en mycket viktig uppgift, och regeringen behöver lägga mer kraft på att säkra förutsättningarna för ett framgångsrikt arbete i förhoppningsvis hundratals år framöver.

Anf. 108 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Sverige är ett glest befolkat land i Europas geografiska periferi och är starkt beroende av en väl fungerande internationell handel. Detta är ett faktum, och det är nödvändigt att vi anpassar oss men också att vi ger så goda förutsättningar som möjligt till våra företag.

Vi är med andra ord en nation som är starkt betjänt av att ha så få handelshinder som möjligt, och detta är något som vi kristdemokrater starkt vurmar för. Därför är jag glad över att det finns en utskottsmajoritet som har ställt sig bakom bland annat en motion från oss där vi vill se att regeringen vässar sina ambitioner lite grann.

I rapporten kan vi läsa att Riksrevisionen menar att hushållningen med statliga medel brister i effektivitet. Informationsinhämtningen sker från en begränsad andel företag utan bedömning av deras representativitet. Riksrevisionen gör bedömningen att varken regeringen eller Kommerskollegium tycks sträva efter att öka effektiviteten i informationsinhämtningen som därmed kan bli missvisande.

Uppföljningen av informationen saknar systematik, och även om de företag som har kontakt med Kommerskollegium är nöjda slår Riksrevisionen fast att det är få företag som känner till myndigheten. Riksrevisionen bedömer även att regeringens resultatredovisning angående Kommerskollegium är allmänt hållen och inte ger någon bild av det svenska Solvitcentrumets kvalitet.

Med anledning av de iakttagelserna riktar Riksrevisionen rekommendationer till regeringen, exempelvis att regeringen bör säkerställa att myndigheten arbetar för en representativ informationsinhämtning och ökad kännedom bland företag. Regeringen bör tydliggöra återrapporteringskraven och förbättra resultatredovisningen till riksdagen.

Man rekommenderar även Kommerskollegium att bland annat utveckla informationsinhämtningen om företags erfarenheter genom att följa upp olika metoder samt att tydligare inkludera uppföljning och utvärdering i myndighetens verksamhetsplanering.

Fru talman! Detta är rekommendationer som vi kristdemokrater instämmer i och vill lyfta fram här i kammaren. Vi vet att regeringen inte är okunnig om kritiken. Tvärtom instämmer regeringen själv helt eller delvis

i ett antal av Riksrevisionens bedömningar. Men man måste vilja göra något också och inte bara konstatera att det finns brister och sedan stanna där. Vi vill se åtgärder. Regeringen presenterar helt enkelt inte i tillräcklig grad åtgärder med anledning av rekommendationerna.

Med tanke på de brister som iakttagits menar vi att rapporten måste följas upp på ett strukturerat sätt. Kristdemokraterna föreslår därför att regeringen tar fram en åtgärdsplan för hur man tänker tillvarata rekommendationerna och inom vilken tidsram detta ska ske.

Anf. 109 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Tack för en god debatt! Kommerskollegium är en ganska okänd myndighet för många. Det är ett av de problem som också belyses av Riksrevisionen. Men i grund och botten är faktiskt den verksamhet som myndigheten ägnar sig åt en av de kanske allra viktigaste vi har.

Det handlar om, fru talman, att om jag har någonting som du vill ha och du har någonting som jag vill ha måste vi kunna byta dessa saker med varandra. Du kanske har en sjyst kavaj och jag har sjysta pjuck, och så vill vi byta dem med varandra. Och varför skulle det vara annorlunda om du ville byta din kavaj mot talmannen i Danmark eller Taiwans sjysta pjuck?

Det finns inget gott skäl. Var och en, vilken människa man än är, måste få byta, handla och röra sig fritt ekonomiskt över världens gränser. Då blir du gladare, fru talman, för att du fick mina pjuck, och jag blir gladare för att jag fick din kavaj.

Någonstans är det precis så där som hela Sveriges och allas välstånd i hela världen har byggts: genom att människor skapar värde genom att byta saker med varandra så att varje person får mer än vad den hade innan. Det som är en av statens viktigaste uppgifter, och som definitivt är någonting som Kommerskollegium ägnar sig åt, är ju att få bort så mycket av hindren som möjligt.

Fru talman! När man ägnar sig åt politik, stiftar lagar och kanske hittar på handelshinder tycker jag att man ska fråga sig med vilken rätt. Jag tycker faktiskt inte att det finns någonting som ger mig rätt att sätta upp hinder för någon annan att byta sina pjuck mot någon annans kavaj eller vad det nu kan vara för någonting.

Fru talman! Det är dessutom så att när vi gör detta blir vi inte bara rikare och får fler skatte kronor som vi kan köpa välfärd för och så vidare. Det är heller inte bara så att vi slutar att stå i vägen för människors rätt att få göra vad de vill med sina resurser. Det är också så att vår kultur utvecklas. Vi utvecklas som människor och får fred i världen, eftersom det är svårare och mer kostsamt för länder att gå i krig med varandra om ländernas befolkningar har ekonomiskt utbyte.

Fru talman! Det är av det skälet som det är så otroligt viktigt att den här verksamheten fungerar, att vi identifierar handelshinder så att vi kan se till att få bort dem. Då blir människor mer fria att själva bestämma över sin egen ekonomi, och så bygger vi välstånd också för morgondagen.

Det är därför som det blir så otroligt viktigt med bättre uppföljning och ökad kännedom bland företagen som ska komma in med information om de handelshinder som man upptäcker. Det handlar om bättre informationsinhämtning så att vi kan fortsätta det enträgna arbetet som har pågått under mycket lång tid med att få bort hinder för att människor ska kunna handla

Prot. 2020/21:71
27 januari

*Riksrevisionens
rapport om Kommers-
kollegiums arbete mot
handelshinder*

med varandra, samarbeta med varandra och kunna bidra till varandras välstånd världen över.

Det är faktiskt inte så som man trodde på den tiden när Kommerskollegium kom till att Sverige bara blir rikt om någon annan blir fattigare, och om någon annan blir rik blir vi fattigare. Det trodde man då. Det var merkantilism och annat tjafs. Men sanningen är ju den att vi blir rikare när andra blir rikare, för då kan vi byta ett större välstånd med varandra. Då kan vi byta ett större värde med varandra.

Det är därför varje handelshinder måste identifieras och elimineras så att människor kan skapa välstånd. Så kan vi ha både välfärd och välstånd också i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 februari.)

*Riksrevisionens
rapport om regionala
strukturfondspartnerskap*

§ 17 Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartnerskap

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU12
Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartnerskap (skr. 2020/21:25)
föredrogs.

Anf. 110 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Nu ska vi debattera 2020/21:NU12 *Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartnerskap*. Jag yrkar bifall till reservation 3 i betänkandet.

Betänkandet handlar om regeringens skrivelse *Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartnerskap*. Där redovisar regeringen sin bedömning med anledning av rapporten.

Regeringen välkomnar granskningen och delar bedömningen att det finns ett behov av att se över systemet med regionala strukturfondspartnerskap. Regeringen säger också att man avser att utreda alternativ till systemet.

Jag konstaterar att tillkännagivandena i betänkandet handlar om det som regeringen säger att man ska göra. Regeringen håller med Riksrevisionen om att det finns skäl att göra en bredare översyn av systemet och att utreda alternativ men att man också behöver se över och förtydliga ansvarsfördelningen mellan myndigheterna.

Regeringen avser att göra det tillkännagivandena vill, även om jag kan gå med på att det ena tillkännagivandet är lite mer detaljerat än vad regeringen säger att den ska göra. Partierna bakom tillkännagivandet vill att regeringen omgående ska tillsätta en utredning, något som man i de allra flesta fall i andra frågor tycker att regeringen alltför ofta gömmer sig bakom – alltså att tillsätta en utredning. Jag tolkar det som att detta är en väldigt viktig fråga som verkligen behöver utredas ordentligt.

Fru talman! Vi som har jobbat med de regionala strukturfonderna vet att de har stor betydelse ute i landet med projekt som är viktiga för att regionerna ska utvecklas och pröva nya metoder för utveckling.

Ett exempel från min egen region är KKraft, som drivs av Interior Cluster Sweden, möbelklustret, som är ett aktiebolag som ägs av en ideell förening. Ägarna är fem kommuner i Kronobergs och Jönköpings län samt TMF, Trä- och Möbelföretagen.

KKraft består av cirka 100 aktörer, varav 90 är företag i branschen. Möbelklustret fick pengar till en förstudie av Eruf, som sedan ledde till projektet där man fick både 1:1-medel och pengar från Tillväxtverket. Målet med projektet är internationalisering – 60 procent av produktionen går på export – samt affärsutveckling, klusterutveckling och informations-spridning.

Vad har man då uppnått med projektet, som slutade vid årsskiftet? Corona ställde givetvis till det förra året, men projektet startade redan i början av 2019. Meningen var att man skulle samla sig på mässor med en tydligare identitet av svensk möbeldesign på den internationella marknaden, och det har man gjort. Sedan har mässorna blivit digitala, och det har därför inte blivit riktigt som man tänkt sig i projektet.

Projektet har också gjort en film om svensk möbeldesign, där 16 företag medverkar. KKraft tog sig också till Paris, där man tillsammans med Svenska institutet visade filmen för journalister, vilket genererade ett antal artiklar där nere. Projektet har gjort att tilliten mellan företagen har ökat och har även ökat synligheten, vilket har gett en starkare identitet av svensk möbelindustri med ett mer samlat budskap.

Nu är projektet slut, men samverkan fortsätter. Vecka 6 kommer man att ha en coronasäkrad visning på Stockholms Auktionsverk, något som inte hade blivit av utan projektet.

Utvärderingen av projektet är inte klar ännu; projektet avslutades precis nyss vid årsskiftet. Men detta är ett exempel på vad pengarna i strukturfondspartnerskapen går till.

Riksrevisionens rapport handlar om hur effektivt strukturfondernas program genomförs. Riksrevisionen förslår att regeringen ska titta på alternativa system och på hur ansvaret för handläggning och urval av ansökningar ska vara uppdelat mellan myndigheter och aktörer. Jävssituationen tas också upp med tanke på sammansättningen i styrelsen för strukturfondspartnerskapen.

Det finns alltså kritik i rapporten. Det håller regeringen med om och ser också ett behov av att utreda alternativa system.

Anf. 111 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Ger de regionala strukturfondspartnerskapen förutsättningar för en effektiv användning av EU-medel? Det har Riksrevisionen granskat och skrivit en rapport om.

Slutsatserna och rekommendationerna är riktade till regeringen, Tillväxtrådet, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och de åtta regionala strukturfondspartnerskapen. Riksrevisionen uppmanar regeringen att se över systemet med strukturfondspartnerskapen.

Riksrevisionen säger i sin granskning att det enligt tidigare utvärderingar är otydligt vilken roll partnerskapen var tänkta att ha i genomförandet av strukturfondsprogrammen. Man säger också att många ansökningar saknar tydliga beskrivningar av projektens syfte och metod. Systemet anses även komplext och involverar många aktörer, och det finns otydligheter vad gäller ansvarsfördelningen mellan berörda aktörer. Det finns också

brister i samordningen, då många beslut fattas innan projektansökningarna når partnerskapen. Bristerna riskerar att leda till att tiden från ansökan till beslut ökar, vilket leder till ett ineffektivt system.

Riksrevisionen menar att ansvarsfördelningen mellan regionerna och partnerskapen bör ses över. Man anser också att regeringen bör se över kvaliteten i partnerskapens yttranden och utreda förekomsten av jäv inom partnerskapen. Regeringen säger själv att den bedömer att det finns skäl att göra en bredare översyn av systemet med regionala strukturfondspartnerskap, detta för att säkerställa att det finns en struktur som ger förutsättningar för ett effektivt genomförande av programmen.

Fru talman! Regeringen bör omgående tillsätta en utredning med syfte att se över ett alternativ till systemet med regionala strukturfondspartnerskap, i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Den 1 januari 2021 börjar en ny programperiod för struktur- och investeringsfonderna i samband med att EU:s nya flerårsbudget börjar gälla. Då ska regeringen bilda nya strukturfondspartnerskap och utse nya ordförande till partnerskapen. Utöver en helhetsöversyn av systemet med strukturfondspartnerskap anser Riksrevisionen att regeringen bör åtgärda en stor del av problemen redan inför kommande programperiod. Det är det som Monica Haider har tagit upp tidigare om varför vi vill ha detta här och nu. Vi önskar oss en utredning och vill alltså inte vänta.

Regeringen bör i enlighet med Riksrevisionens rekommendation ta fram en plan för hur man avser att avhjälpa dessa brister inför kommande programperiod, fru talman. Ett sådant innehåll bör förtydliga strukturfondspartnerskapens ansvar jämte regionernas, ställa kvalitetskrav på motiveringar och yttranden och säkerställa att strukturfondspartnerskapen i sin handläggning tillämpar gällande bestämmelser om jäv. Förutom att utreda ett alternativ till systemet med strukturfondspartnerskapen behöver regeringen presentera konkreta förslag för hur dessa brister ska avhjälpas inför kommande period, som alltså är 2021–2027.

Regeringens svar på rapporten är att man instämmer i att det finns ett behov av att se över systemet med regionala strukturfondspartnerskap. Regeringen för fram att man därför avser att utreda alternativ till systemet.

Fru talman! Moderaterna anser att riksdagen ska uppmana regeringen att omedelbart tillsätta en utredning i syfte att se över ett alternativ till systemet med partnerskapen, i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Vi vill också se att regeringen presenterar konkreta åtgärder och avhjälper de brister i strukturfondspartnerskapen som Riksrevisionen har identifierat. Varför? Är det för att vi tycker illa om de här partnerskapen och för att vi inte vill ha den typen av projekt som Monica Haider tog upp i sitt anförande, där möbelindustrin kan göra någonting? Nej, det är för att få dessa andra frågor från bordet. Det vore ju synd om det ställde till det för partnerskapen att ha sådana här frågor liggande. Därför är vi väldigt angelägna om att få upp dem på bordet.

Tanken med partnerskapen är att genomförandet av fonderna ska effektiviseras genom ett gemensamt engagemang och ansvarstagande för unionens politik. Här hemma vill vi se en förbättring av hur vi kan använda och ta vara på de olika idéerna på bästa möjliga sätt. Vi vill se öppenhet och transparens.

Fru talman! Moderaterna och Kristdemokraterna har samskrivit sig i detta betänkande. Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 112 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer i rapporten *Regionala strukturfondspartnerskap – ger de förutsättningar för en effektiv användning av EU-medel?*

Av de tiotals miljarder vi betalar in till EU varje år får vi en bråkdel tillbaka genom diverse europeiska struktur- och investeringsfonder. Det bästa vore naturligtvis om vi fick behålla pengarna från första början, men som sverigedemokrat kan man inte få allting här i världen. Det näst bästa är att säkerställa att de medel som kommer tillbaka till Sverige gör så stor nytta som möjligt.

För att säkerställa regionalt inflytande över fördelningen av EU-medlen införde Sverige 2007 de regionala strukturfondspartnerskapen. Dessa utgörs av en ansevärd mängd pengar; mellan 2014 och 2020 rörde det sig om 12,2 miljarder kronor från EU, vilka sedermera matchas med motsvarande belopp från Sverige. Du hörde rätt, fru talman: Sverige måste delfinansiera projekten med 50 procent för att kunna ta del av en bråkdel av de pengar vi sedan tidigare skänkt bort till unionen.

Det går naturligtvis att orda länge om hur dumt, ineffektivt och kostsamt detta upplägg är, men det är inte därför vi har samlats här. Dessutom finns det tillräckligt med kritik i Riksrevisionens granskningsrapport för att jag ska kunna flytta fokus till den och på så sätt fylla resten av tiden i det här anförandet.

Riksrevisionens övergripande iakttagelse är att det finns flera problem med systemet med strukturfondspartnerskap, vilket innebär att förutsättningarna för ett effektivt genomförande av programmen brister. Riksrevisionen anser därför att regeringen bör ta initiativ till att utreda alternativ till systemet med dessa partnerskap. I detta bör ingå att utreda om ansvaret för handläggningen och urvalet av ansökningar om strukturfondsmedlen i fortsättningen ska vara uppdelat mellan myndigheter och andra aktörer.

Riksrevisionen anser samtidigt att regeringen bör förtydliga vilket ansvar strukturfondspartnerskapen ska ha i förhållande till regionerna. Regeringen bör även ställa krav på att strukturfondspartnerskapen fastställer grunder för prioritering och att motiveringarna av deras yttranden är klargörande.

Slutligen anser Riksrevisionen att regeringen bör säkerställa att strukturfondspartnerskapen i sin handläggning tillämpar gällande bestämmelser om jäv samt se över grunderna för hur strukturfondspartnerskapens ledamöter utses.

Fru talman! Det borde uppröra de flesta att tiotals miljarder betalas ut till projekt trots att arbetet präglas av bristande transparens, otydliga prioriteringar och risker för jäv – allt detta enligt Riksrevisionen. Det är sant att regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och sammantaget instämmer i att det finns ett behov av att se över systemet med regionala strukturfondspartnerskap samt avser att utreda alternativ till systemet. Samtidigt gör dock regeringen bedömningen att flera av Riksrevisionens rekommendationer omhändertas inom ramarna för ett nuvarande regelverk. Detta har en utskottsmajoritet ställt sig frågande till, vilket har bidragit till de båda tillkännagivandena i betänkandet.

Fru talman! Om de av Riksrevisionen uppmärksammade bristerna redan omhändertas undrar jag hur det kommer sig att, som Riksrevisionen

Prot. 2020/21:71

27 januari

*Riksrevisionens
rapport om regionala
strukturfondspartnerskap*

skriver: ”Det är få partnerskap som har riktlinjer eller strategier för urvalet av mottagare. De flesta partnerskap anger i sina yttranden inte heller några tydliga motiv, i vissa fall inga alls, till vilka projekt de prioriterar eller inte.” Man skriver också: ”Många ledamöter i partnerskapen har en nära koppling till de projekt och aktörer som söker de medel som partnerskapen prioriterar.”

Detta är minst sagt grov kritik, vilken regeringen inte bemöter tillräckligt i sin skrivelse. Därför är jag glad över att vi funnit en majoritet i näringsutskottet för att rikta två tillkännagivanden till regeringen.

Tillkännagivandena uppmanar regeringen att se över och förtydliga ansvarsfördelningen mellan de förvaltande myndigheterna, regionerna och strukturfondspartnerskapen. Regeringen ska sedan återkomma till riksdagen med en redogörelse för översynen och vilka konkreta åtgärder som har vidtagits med anledning av riksdagens tillkännagivande.

Det första tillkännagivandet betonar även att regeringen vid behov bör återkomma med konkreta åtgärdsförslag för riksdagen att ta ställning till.

Det andra tillkännagivandet betonar att riksdagen ska uppmana regeringen att göra en bredare översyn av de regionala strukturfondspartnerskapen i enlighet med det som utskottet har anfört.

Fru talman! Dessa är nödvändiga tillkännagivanden. Jag kan samtidigt konstatera att det konservativa blocket ändock har en gemensam reservation för att ytterligare ta fasta på Riksrevisionens kritik. I den föreslår vi att riksdagen ska uppmana regeringen att presentera konkreta förslag på hur de brister som Riksrevisionen lyfter fram i sina rekommendationer ska avhjälpas inför programperioden 2021–2027. Jag yrkar bifall till denna reservation.

Anf. 113 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det här är då ett betänkande som utgår från regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport om de regionala strukturfondspartnerskapen. Jag tänkte bara kort berätta om dem.

Sverige får olika slags medel från EU genom de så kallade europeiska struktur- och investeringsfonderna. Här i Sverige skapades regionala strukturfondspartnerskap – det är ett långt ord – för att säkerställa regionalt inflytande utifrån EU:s begäran. Medlen kan användas till stöd till exempelvis forskning, omställning, aktiviteter för personer som står långt från arbetsmarknaden eller kompetensutveckling. I Stockholm har det bland annat inneburit projekt för hållbar stadsutveckling och digitalisering inom välfärden.

Vi instämmer i Riksrevisionens slutsats att det finns problem med systemet med strukturfondspartnerskap som sammantaget innebär att det inte ger tillräckliga förutsättningar för ett effektivt genomförande av programmen.

Vi håller med om att regeringen bör utreda alternativ till systemet där även ansvaret för handläggning och urval av sökningar delas upp mellan myndigheter och andra aktörer och där man tydliggör prioriteringar och tillämpar bestämmelser om jäv.

I sitt svar skriver regeringen tydligt att man avser att utreda alternativ till systemet med regionala strukturfondspartnerskap. Dessutom omfattar det nuvarande regelverket en del av Riksrevisionens rekommendationer. Därför kan vi avslå de motioner som lagts fram.

Anf. 114 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Strukturfonderna är mycket viktiga. Jag vill lägga till att också de regionala strukturfondspartnerskapen är mycket viktiga och står för ett decentraliserat beslutsfattande i dessa viktiga frågor. Inte minst är regionalfonden, Eruf, viktig för klimatomställningen med den uttalade inriktningen att stödja koldioxidsnål ekonomi.

I dag på eftermiddagen har jag pratat med fyra projektägare från Uppsala-regionen som söker nya, friska EU-medel för bland annat cirkulär näringslivsutveckling och system för framtidens elsystem. Det är ju en fråga som vi pratar mycket om här i riksdagen – att möta utmaningen med effektbristen inte minst i storstäderna i Mälardalen. De söker också medel för utveckling av industriella processer för att få bättre teknikutveckling för produktion av batterier och solceller och nya idéer för hur företag ska möta kompetensförsörjningsutmaningen. Dessa projektidéer ska Strukturfondspartnerskapet Östra Mellansverige om bara några dagar fatta beslut om.

Med EU:s medel kan vi skapa mobiliseringskraft för den långsiktiga utvecklingspotential som finns i regionerna.

Nu när Riksrevisionen har granskat strukturfondspartnerskapen kommer man med många synpunkter och rekommendationer. Jag skulle dock vilja säga att de synpunkter som kommer fram har diskuterats inom strukturfondspartnerskapen och regeringen under flera år.

Enligt regeringen omhändertar Riksrevisionens rekommendationer av det nuvarande regelverket. Vi har också ett samarbete mellan januaripartierna kring strukturfonderna. Därför kan jag tycka att det är lite märkligt att Centerpartiet, som ju är ett av januaripartierna, lägger fram motioner på det här området och dessutom går med på ett tillkännagivande. Den ena handen verkar inte veta vad den andra gör i Centerpartiet.

När det gäller frågan om vilket ansvar strukturfondspartnerskapen ska ha i förhållande till regionerna noterar vi att det framgår ganska tydligt av lagstiftningen att strukturfondspartnerskapen ska samråda med de berörda regionerna och att det ska finnas en överensstämmelse mellan de satsningar som görs och det regionala tillväxtarbetet i de olika länen.

Varje region har nu en regionalt tillväxtansvarig tjänsteperson, kallad RUA. Regionernas roll tillsammans med RUA-tjänstepersonerna är viktig. En sak som nu diskuteras runt om i regionerna är om vi också borde ha utpekade regionala politiker som ansvarar för det här arbetet. Men det kan faktiskt åstadkommas utan ändringar i lagen. Det krävs ett regionalt ledarskap; det skulle räcka.

RUA:s roll är att synka de regionala utvecklingsstrategierna med EU:s program för att få optimal träffsäkerhet i respektive region. Långsiktighet är det viktigaste i det arbetet.

Jag kan lova er att innovation inom till exempel AI var igång tidigt tack vare strukturfundsarbetet även innan politikerna här i riksdagen hade samlat sig kring frågorna. Att de regionala aktörerna är så snabbfotade måste vi här i riksdagen verkligen välkomna.

Vi kan konstatera att regeringen anser att Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer sammantaget pekar på att det finns skäl att göra en

bredare översyn av systemet med regionala strukturfondspartnerskap. Den här perioden har redan startat den 1 januari, men inför nästa period finns det alldeles säkert en viktig anledning att göra denna översyn.

Enligt Riksrevisionens rekommendationer bör det i översynen ingå att utreda om ansvaret för handläggning och urval av ansökningar om strukturfondsmedel i fortsättningen ska vara uppdelat mellan myndigheter och andra aktörer.

Jag skulle vilja lägga till att det är viktigt att bena ut formerna för flernivåstyrelser. Jag tror att en av de viktigaste poängerna med strukturfondspartnerskapen är att olika aktörer finns med. Här finns akademien, regionala och lokala politiker och de viktiga myndigheterna inom till exempel det sociala området, som Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, med. Detta är ett brett arbete där man verkligen samverkar för regionernas och utvecklingens bästa.

En fråga som Riksrevisionen lyft upp är jävsproblematiken. Jag som miljöpartist anser att det är oerhört viktigt att vi minskar all form av korruption, och därför ska jävsfrågor regelbundet granskas i alla sammanhang.

Men Riksrevisionen har missat en viktig fråga i sin granskning, nämligen frågeställningen om det egentligen är rimligt att jäv ska bedömas utifrån reglerna i förvaltningslagen eller om det vore bättre att utgå från jävsreglerna i kommunallagen i dessa sammanhang. Det skulle underlätta med entydiga jävsregler för de regionala politiker som vi vill ska delta i och driva detta arbete, om det är kommunallagen man utgår från.

Vi instämmer i Riksrevisionens slutsats att den nya ordningen, där samtliga regioner sedan 2019 har ansvar för det regionala tillväxtarbetet, innebär ett bra tillfälle att se över flernivåstyrelser och att detta behöver ingå i en bredare översyn. Men det finns verkligen ingen anledning att förorda ett tillkännagivande eftersom det är att slå in öppna dörrar, fru talman.

Jag yrkar därför avslag på motionerna och bifall till reservation nummer 1.

Anf. 115 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Detta är min fjärde debatt i dag. Nu börjar man känna sig lite mör; det tror jag att de flesta här inne gör.

Jag vill först yrka bifall till utskottets förslag till beslut rörande Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartnerskap.

Innan jag blev politiskt aktiv jobbade jag i tre år med att leda ett EU-projekt, där pengarna kom från Regionalfonden. Vi skulle marknadsföra ett turistiskt område med hjälp av en känd ost från norra Sverige, närmare bestämt Västerbotten. Vi får inte göra reklam här inne, så jag måste liksom prata runt omkring. Jag var anställd av Robertsfors kommun – jag kommer därifrån. Det är en liten kommun med 7 000 invånare. Hade vi inte haft möjlighet att få medfinansiering via EU:s regionalfond hade projektet aldrig blivit av. Och i ärlighetens namn tror jag inte heller att det hade blivit av om pengarna hade hanterats bara genom nationella beslut. De hade förmodligen stoppats in i andra svarta hål någonstans, där de kanske också hade varit nödvändiga.

Med detta vill jag säga att jag tycker att strukturfonderna är enormt viktiga, inte minst för Sveriges landsbygd och mindre kommuner, för att olika projekt som kan vara till nytta ska kunna genomföras. Jag är också

helt övertygad om att det, när coronan har lagt sig och turismen tar vid igen, kommer att finnas stor möjlighet att marknadsföra Sverige som ett intressant besöksmål när det gäller exempelvis matturism.

Nu är jag sist ut på banan för dagen. När det gäller Riksrevisionen har man tittat över detta med regionala strukturfondspartnerskap och själva organisationen. Man ger förslag på förbättringar därför att man tycker att det ibland förekommer jäv i strukturfondspartnerskapen och att det tar för lång tid från beslut av statlig myndighet till dess att det sipprar ned till det lokala.

Vidare håller arbetsmarknaden på att reformeras, och det innebär att regionerna kommer att få en annan roll. Arbetsmarknadspolitiken kommer att förändras i grunden.

Jag tror också att det är nödvändigt att besluten går lite snabbare. Min egen erfarenhet är att det tog väldigt lång tid innan staten hade fattat sitt beslut och det hade sipprat ned och blivit till ett faktiskt beslut hos det lokala projektet. Detta ser olika ut i olika strukturfondspartnerskap. Jag tror att det är väldigt viktigt att man har möjlighet att se över detta.

Vi är för denna översyn, precis som alla andra, men vi är kanske lite mer otåliga. Regeringen brukar inte tycka om tillkännagivanden, oavsett partifärg. Man vill hålla tillbaka dem och säger att det är att slå in öppna dörrar. Oppositionen tycker annorlunda.

För Centerpartiets del är vi väldigt måna om projekten och om de kommuner som väntar på besked. Vi vill att det ska gå så snabbt som möjligt, och vi vill försäkra oss om att besluten, även om vi gör en översyn, ska fokusera på att vara lokala och regionala. Jag säger detta därför att erfarenheten från riksdagen är att dessa intressen inte alltid tas till vara – tyvärr inte alltid av regeringen heller. Det är därför vi vill vara övertydliga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 februari.)

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2021) 28 Förslag till rådets förordning om ändring av rådets förordning (EU) nr 389/2012 om administrativt samarbete i fråga om punktskatter vad gäller innehållet i elektroniska register

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 26 januari

2020/21:363 Uppföljning av elevernas kunskapsutveckling under pandemin

av Roger Haddad (L)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:364 Skenäktenskap
av *Sara Gille* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 26 januari

2020/21:1446 Utförandet av hymenoplastik i Sverige
av *Elin Lundgren* (S)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1447 Plastpåseskatten

av *Björn Söder* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1448 Resurser för att nå bredbandsmålet

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1449 Fortsatta attacker i Sverige mot kristendomen

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1450 Vaccinering inom hemtjänstgrupp

av *Sara Gille* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1451 Krav på munskydd inom kollektivtrafiken

av *Sara Gille* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1452 Bredbandsutbyggnad i hela landet

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1453 Plastpåseskatt på plastfri miljöpåse

av *Lars Hjälmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1454 Engångsartiklar

av *Yasmine Eriksson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1455 Bilden av Sverige utomlands på grund av Sveriges hantering av Covid-19

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1456 Snöröjning på trottoarer och gångbanor

av *Sara Gille* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1457 Nollvision angående asylsökande

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1458 Spridningen av de nya virusmutationerna

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1459 Energiskatten

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1460 Kinas kränkningar av Taiwans territorium

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:1461 Utsatta kristna i Bangladesh

av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:1462 Internationell handel med stulna organ

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:1463 Oskuldsoperationer

av *Sara Gille* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:1464 Ökad förföljelse av kristna under coronapandemin

av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:1465 Kristna och andra minoriteter i Nigeria

av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:1466 Kvinnors rätt till sexuell och reproduktiv hälsa

av *Nina Lundström* (L)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 17.37.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 15 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 6 anf. 24 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 60 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 82 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 109 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Senaste dag för avlämnande av propositioner	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Anmälan om uteblivet svar på interpellation.....	2
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 5 Mer träffsäkra krisstöd för företag för att möta coronapandemins konsekvenser	3
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU38	3
Anf. 1 ÅSA WESTLUND (S).....	3
Anf. 2 LARS THOMSSON (C)	5
Anf. 3 KAROLINA SKOG (MP).....	6
Anf. 4 EDWARD RIEDL (M)	7
Anf. 5 LARS THOMSSON (C) replik	10
Anf. 6 EDWARD RIEDL (M) replik	10
Anf. 7 LARS THOMSSON (C) replik	11
Anf. 8 EDWARD RIEDL (M) replik	11
Anf. 9 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	12
Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	13
Anf. 11 JAKOB FORSSMED (KD)	14
Anf. 12 EDWARD RIEDL (M)	16
(Beslut fattades under § 14.)	16
§ 6 Tullfrågor och Tullverkets utökade möjligheter att besluta om postspärrar.....	16
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU12	16
Anf. 13 HELENA BOUVENG (M).....	16
Anf. 14 ANNE OSKARSSON (SD).....	18
Anf. 15 ALIREZA AKHONDI (C).....	19
Anf. 16 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	20
Anf. 17 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	21
Anf. 18 PATRIK LUNDQVIST (S).....	23
Anf. 19 HELENA BOUVENG (M) replik.....	25
Anf. 20 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	25
Anf. 21 HELENA BOUVENG (M) replik	26
Anf. 22 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	26
Anf. 23 REBECCA LE MOINE (MP).....	26
Anf. 24 ARMAN TEIMOURI (L)	27
(Beslut fattades under § 14.)	28
§ 7 En tydligare koppling mellan villkorlig frivgning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder.....	28
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU8.....	28
Anf. 25 CARINA ÖDEBRINK (S).....	28
Anf. 26 ELLEN JUNTTI (M)	30
Anf. 27 ADAM MARTTINEN (SD)	31
Anf. 28 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	33
Anf. 29 ELLEN JUNTTI (M) replik	34
Anf. 30 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	34
Anf. 31 ELLEN JUNTTI (M) replik	35
Anf. 32 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	35

Anf. 33 ADAM MARTTINEN (SD) replik	36
Anf. 34 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	36
Anf. 35 ADAM MARTTINEN (SD) replik	37
Anf. 36 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	37
Anf. 37 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	38
Anf. 38 RASMUS LING (MP).....	40
Anf. 39 ELLEN JUNTTI (M) replik	41
Anf. 40 RASMUS LING (MP) replik	41
Anf. 41 ELLEN JUNTTI (M) replik	41
Anf. 42 RASMUS LING (MP) replik	42
Anf. 43 ADAM MARTTINEN (SD) replik	42
Anf. 44 RASMUS LING (MP) replik	43
Anf. 45 ADAM MARTTINEN (SD) replik	43
Anf. 46 RASMUS LING (MP) replik	44
Anf. 47 HELENA VILHELMSSON (C).....	44
Anf. 48 JOHAN PEHRSON (L).....	45
(Beslut fattades under § 14.).....	46
§ 8 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s	
vapendirektiv.....	46
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU11	46
Anf. 49 JOAKIM SANDELL (S).....	46
Anf. 50 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	48
Anf. 51 JOHAN PEHRSON (L).....	49
Anf. 52 STEN BERGHEDEN (M).....	51
Anf. 53 JOHAN PEHRSON (L) replik	54
Anf. 54 STEN BERGHEDEN (M) replik	55
Anf. 55 JOHAN PEHRSON (L) replik	55
Anf. 56 STEN BERGHEDEN (M) replik	55
Anf. 57 PER SÖDERLUND (SD).....	56
Anf. 58 HELENA VILHELMSSON (C).....	57
Anf. 59 JOHAN PEHRSON (L) replik	59
Anf. 60 HELENA VILHELMSSON (C) replik	60
Anf. 61 JOHAN PEHRSON (L) replik	60
Anf. 62 HELENA VILHELMSSON (C) replik	61
Anf. 63 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	61
(Beslut fattades under § 14.).....	63
§ 9 Säkerhetsprövning av domare och några andra frågor	
som rör Domarnämnden	63
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU12	63
(Beslut fattades under § 14.).....	63
§ 10 Tillträdesförbud till butik och förstärkt straffrättsligt	
skydd mot tillgreppsbrottslighet.....	64
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU13	64
Anf. 64 GUSTAF LANTZ (S)	64
Anf. 65 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	65
Anf. 66 BO BROMAN (SD)	67
Anf. 67 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	68
Anf. 68 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	69
Anf. 69 RASMUS LING (MP).....	71
Anf. 70 HANNES HERVIEU (C).....	71

Anf. 71 JOHAN PEHRSON (L)	73
(Beslut fattades under § 14.)	74
§ 11 Konkurrensverkets befogenheter.....	74
Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU10	74
Anf. 72 HELENA ANTONI (M)	74
Anf. 73 JOSEF FRANSSON (SD).....	75
Anf. 74 CAMILLA BRODIN (KD).....	77
Anf. 75 MATTIAS JONSSON (S).....	78
Anf. 76 HELENA LINDAHL (C).....	79
Anf. 77 LORENA DELGADO VARAS (V)	80
Anf. 78 JOAR FORSSELL (L)	81
(Beslut fattades under § 14.)	82
§ 12 2020 års redogörelse för företag med statligt ägande.....	82
Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU4	82
Anf. 79 SOLANGE OLAME BAYIBSA (S).....	82
Anf. 80 HELENA ANTONI (M)	84
Anf. 81 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	86
Anf. 82 HELENA LINDAHL (C).....	87
Anf. 83 BIRGER LAHTI (V)	90
Anf. 84 CAMILLA BRODIN (KD).....	92
Anf. 85 BIRGER LAHTI (V) replik	94
Anf. 86 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	94
Anf. 87 BIRGER LAHTI (V) replik	94
Anf. 88 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	95
Anf. 89 REBECKA LE MOINE (MP).....	95
Anf. 90 BIRGER LAHTI (V) replik	97
Anf. 91 REBECKA LE MOINE (MP) replik	97
Anf. 92 BIRGER LAHTI (V) replik	97
Anf. 93 REBECKA LE MOINE (MP) replik	98
Anf. 94 JOAR FORSSELL (L)	98
Anf. 95 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	100
Anf. 96 JOAR FORSSELL (L) replik.....	100
Anf. 97 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	101
Anf. 98 JOAR FORSSELL (L) replik.....	101
(forts. § 15).....	101
Ajournering.....	102
Återupptaget sammanträde.....	102
§ 13 Beslut om ärende som slutdebatterats den 20 januari	102
TU3 Cykelfrågor	102
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	104
FiU38 Mer träffsäkra krisstöd för företag för att möta coronapandemins konsekvenser	104
SkU12 Tullfrågor och Tullverkets utökade möjligheter att besluta om postspärrar.....	104
JuU8 En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder	105

JuU11 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv	107
JuU12 Säkerhetsprövning av domare och några andra frågor som rör Domarnämnden	107
JuU13 Tillträdesförbud till butik och förstärkt straffrättsligt skydd mot tillgreppsbrottslighet	107
NU10 Konkurrensverkets befogenheter	108
§ 15 (forts. från § 12) 2020 års redogörelse för företag med statligt ägande (forts. NU4).....	109
Anf. 99 BIRGER LAHTI (V) replik.....	109
Anf. 100 JOAR FORSSELL (L) replik	109
Anf. 101 BIRGER LAHTI (V) replik.....	110
Anf. 102 JOAR FORSSELL (L) replik	110
(Beslut skulle fattas den 3 februari.).....	111
§ 16 Riksrevisionens rapport om Kommerskollegiums arbete mot handelshinder	111
Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU11	111
Anf. 103 ÅSA ERIKSSON (S).....	111
Anf. 104 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	113
Anf. 105 LORENA DELGADO VARAS (V).....	114
Anf. 106 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M)	115
Anf. 107 HELENA LINDAHL (C).....	116
Anf. 108 CAMILLA BRODIN (KD)	118
Anf. 109 JOAR FORSSELL (L)	119
(Beslut skulle fattas den 3 februari.).....	120
§ 17 Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartnerskap	120
Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU12	120
Anf. 110 MONICA HAIDER (S).....	120
Anf. 111 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M)	121
Anf. 112 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	123
Anf. 113 LORENA DELGADO VARAS (V).....	124
Anf. 114 MARIA GARDFJELL (MP).....	125
Anf. 115 HELENA LINDAHL (C)	126
(Beslut skulle fattas den 3 februari.).....	127
§ 18 Bordläggning	127
§ 19 Anmälan om interpellationer	127
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	128
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 17.37.....	129